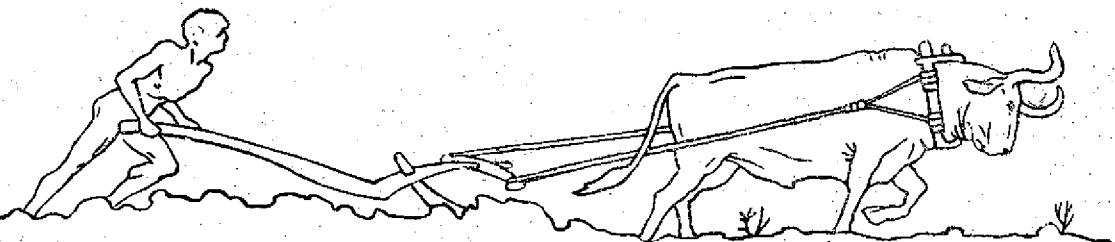

ΧΑΝΙ ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΥ, ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ Ο ΟΛΥΜΠΟΣ
ΕΚΘΕΣΙΣ Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗ
Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάτης

ΠΑΝΔΩΝΙΔΙ

ΕΤΟΣ ΙΑ΄ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1914 *

ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Γιὰ μιὰ "Εκθεσί" Η εκθεσίς του ζωγράφου Ν. Φερεκείδη, ποὺ μᾶς παρουσίασεν ἔως ἔβδομηντα ἔργα, βγαλμένα δλα ἀπὸ τοὺς δύο τελευταίους πολέμους τῆς φυλῆς, ἐλλειος. Τὴν ἔκθεσι αὐτή δὲν τὴν ἐπρόσεξαν ὅσο τῆς ἐπρεπε, μήτε ἡ κριτική, μήτε τὸ Κράτος, μήτε καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ παταλαβάνουν κάπως ἀπὸ τέχνη ἡ γνωρίζουν τὴ σημασία της. Δὲν πρόκειται γιὰ τὴν αξία τοῦ καλλιτέχνῃ αὐτῆ, εἴτε τοῦ τὴν ἀναγνωρίσουν εἴτε δχι, όταν μένη ἡ ἴδια. Ο κ. Φερεκείδης μᾶς ἔδειξεν δλοκληρωτικὰ δτὶ ἔχει δλα τὰ προτερήματα τοῦ πολεμικοῦ ζωγράφου. Λίγο φωμαντικὸς βέβαια φανέρωσεν δμως κάποια σπάνια δεξιοτεχνία στὸ χρῶμα, ποὺ μονάχα αὐτῆ ἡταν ἀρκετή νὰ μᾶς κάμη τὸ ἔργον τοῦ πολὺ ἀξιοπαθητήστο; εἰναι κολορίστας τόσο, ποὺ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸν εἰπῇ καὶ μαθητὴ τοῦ Ντελακρούα. Λὲ φοβήθηκε νὰ μεταχειρισθῇ τὸ χρῶμα ὅσο τοῦ ἔχοει αὗταν. Καὶ μαζὶ μὲ τὸ προτέρημά του αὐτὸ ἔχει καὶ τὸ τέλειο—τὸ βαθιὰ τέλειο—αἴσθημα τοῦ τοπίου. "Αναπαράστησε πιστὰ τὶς τοποθεσίες, τὰ μέρη δπον ἔγιναν οἱ μεγάλες μάχες, δπον ἡ μανία τοῦ πολέμου ἀπλώσει τὴν παταστροφή καὶ τὸν δλεθρο καὶ ἀπ' δπον ἡ νίκη τῶν ἑλληνικῶν δπλων ἐπέρχασε θριαμβευτικά. Μᾶς ἔδωκε τὴν ἰδέα τοῦ πολέμου καὶ μᾶς παρουσίασε τὴ φύσι τέτοια, δποια εἶναι. "Ημπόρεσε νὰ διατηρήσῃ τὸ θέαμα τῆς φύσεως στὴ ζωγραφικὴν ἐντύπωσι. Τὰ θέματα του παθῶς τὰ ἐργάσθηκε καὶ καθῶς τὰ παρόντασε μὲ τὴν ἐνότητα τοῦ τοπίου καὶ τῆς πολεμικῆς δράσεως, ἀναθυμίζουν τὴν τέχνη τοῦ "Ορατίου Βερνέ. Καὶ μποροῦμε νὰ εἰποῦμε γιὰ τὸν Φερεκείδη δτὶ εἴπαν γιὰ τὸν Γαλάτη δάσκαλο: ὑπάρχει δ πολεμιστὴς μέσα στὸν καλλιτέχνῃ.

"Επάνω ἀπ' δλα αὐτὰ δμως δ Φερεκείδης

εἶναι ζωγράφος Ἐλληνας: δχι μόνο γιὰ τὸ φως τὸ ἑλληνικό, ποὺ φωτίζει καθε πίνακά τοι, καὶ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γραμμή, ποὺ ἔσπειέται μέσο ἀπὸ κάθε σύνθεσι του. Τὰ θέματα του εἶναι τέτοια, ποὺ νὰ μιλοῦν σήμερα δλότοια στὴν ψυχὴ τῆς φυλῆς. "Ο, τι ἔπλασεν ἡ φυλὴ καὶ δσα μέρη τὰ ἔδδασε καὶ τὰ ἐπότισε μὲ τὸ αἷμα της, δ Φερεκείδης τὰ ἔξυμνησε μὲ τὸ χρῶμα του καὶ τὰ ἀναπαράστησε μὲ τὴν τέχνη του, ποὺ ἔχει καθιστὸ ἑλληνικὸ χαρακτῆρα. Τί δλλο μποροῦσε νὰ δημιουργήσῃ ἔνας ἀληθινὸς καλλιτέχνης καὶ νὰ τὸ δώσῃ στὴ φυλὴ του γιὰ νὰ τὸ χαρῆ; Καὶ νὰ γιατὶ εἴπα παραπάνω, δτὶ τὴν ἔκθεσί του δὲν τὴν ἐπρόσεξαν ὅσο τῆς ἐπρεπε, μήτε ἡ κριτική, μήτε τὸ Κράτος, μήτε δσοι παταλαβάνουν καπως ἀπὸ τέχνη καὶ γνωρίζουν τὴ σημασία της.

"Οσο καὶ νὰ μὴ γυρεύῃ μόνος του δ καλλιτέχνης τὴν προσοχὴ τῶν ἀλλων, ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ αὐτῆ καὶ μάλιστα δταν ἡ στὴν Ελλάδα. Ο κ. Φερεκείδης ἔδειξε πῶς ἡ τέχνη του ἔχει τὴ δύναμι νὰ βλέπῃ προσεκτικά. Γιατὶ αὐτὸ νὰ μὴ τὸ ίδοιν καὶ δσοι ἐπρεπε νὰ τὸ προσέξουν; "Η προσοχὴ τους θὰ εἶναι πολὺ δημιουργικὴ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ καλλιτεχνία γενικά.

Τὰ λαϊκὰ "Η ἀνοησία μερικῶν παιδιῶν Βιβλία ποὺ ἐφαντάσθηκαν δτὶ μποροῦν νὰ συστήσουν ἔδω ἐνθαστικὴν ἐταιρεία δπως ἡ «Μαύρη Χειρ» τῆς Αμερικῆς, ἔδωκεν ἀφορμὴ νὰ ἔχετασθῇ καὶ νὰ συζητηθῇ γενικώτερα τὸ ξήτημα τί εἴδους βιβλία διαβάζει δ. λαός. Καὶ δμως τὸ πρόσγιμα δὲν ἡταν καθόλου ἀγγωστο. "Οσοι θέλησαν τώρα μόνο νὰ βυθίσουν τὸ φιλοσοφικὸ μάτι τους μέσα στὰ βάθη τῆς λαϊκῆς ζωῆς γιὰ νὰ ίδοιν ποιδ εἶναι καὶ ἡ πνευματικὴ του τροφή, ἀμολόγησαν δτὶ δὲν είχαν δώσει ποτὲ καμιά προσοχὴ στὸ λαὸ καὶ στὴ μόρφωσί

του. Τὸ τί διαβάζει ὁ λαός δὲν εἶναι καινούργιο ξήτημα; μήτε χρειαζόταν ἡ ἀνοησία τῶν παιδιῶν γιὰ νὰ γίνῃ γνωστὸ τὸ εἰδος τῆς πνευματικῆς τροφῆς του. Ἐδῶ ἔχουν πλούτισει ἀνθρώποι μὲ τὴ βιομηχανία αὐτὴ τοῦ λαϊκοῦ βιβλίου, ποὺ μέσα στὶς σελῖδες του καὶ τὶς εἰκόνες του ἐξιστορήθηκε μὲ τὸ παραμικρότερά του καθέκαστα καὶ δοξολογήθηκε κάθε κακούργημα καὶ κάθε ἀτιμία καὶ δὲν ὑπάρχει ἐφημερίδα, ποὺ νὸ μὴ φιλοτιμήθηκε νὰ δημοσιεύῃ τεκτικὰ ἀναγνώσματα ἴδιας ἀξίας.

Μὰ καὶ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ γίνῃ ἄλλοιδες μιὰ κ' ἔδειξεν ὁ λαός, πὼς τέτοια βιβλία καὶ ἀναγνώσματα εἶναι πρόθυμοις καὶ νὰ τ' ἀγοράζῃ καὶ νὰ τὰ διαβάζῃ, δὲν μποροῦσε βέβαια ῥᾶγι κανεὶς τὴν ἀπαίτησι νὰ μὴ κυνηγήσουν τὸ συμφέρον τους ἀκότες, συγγραφεῖς καὶ μεταφρασταὶ καὶ γὰ δίνουν στὸ κοινόν βιβλία ἄλλης οὐσίας ἀπὸ αὐτά, ποὺ τοῦ ἔδωκαν καὶ τοῦ δίνουν ἀκόμη. Λαός, ἕκδοτες καὶ συγγραφεῖς βρέθηκαν σὲ τέλεια συμφωνία. Ἐξητούσεν ὁ ἔνας τὸν ἄλλον καὶ συναντήθηκαν. Ἔγινε κ' ἔδω ἄλλως τε δι, τι γίνεται σήμερα σὲ κάθε πολιτισμένη χώρα. Ἐκλαϊκεύεται τὸ βιβλίο μὰ καὶ χειροτερεύει τὸ περιεχόμενό του. Εἶναι καὶ αὐτὸς ἔνα ἀπὸ τὰ καλὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Πολιτισμὸς βέβαια μὰ εἰπῇ πρόδοδος. Μὰ ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἀντίληψις τοῦ πολιτισμοῦ: νὰ βιομηχανεύωνται ὅλα τὰ πάντα. Τὸ βιομηχανικὸ καὶ ἐκμεταλλεύτικὸ πνεῦμα ποὺ κυριαρχεῖ στὴ σημερινὴν ἐποχὴ δὲν μποροῦσε ν' ἀφίσῃ καὶ τὸ λαϊκὸ βιβλίο στὴν παλῇ τον θέσι. Ἐπρεπε νὰ τὸ κατεβάσῃ παρακάτω, νὰ τὸ προστυχέψῃ γιὰ νὰ τὸ κάμη πιὸ δημαρχητὸ στὸ ἀκαλλιέργητο πνεῦμα τοῦ λαοῦ κ' ἔτοι τὸ κατάντησεν ἔναν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ἔχθρούς του.

Οἱ ἔχθροις αὐτὸς ἐποιιόρκησεν ἀρκετὰ καὶ τὸν Ἑλληνικὸ λαό. Χρειάζεται λοιπὸν ὅμινα. Ποιός θὰ τὴν ὅργανωσῃ; Οἱ ἐφημερίδες καὶ τὸ σχολεῖο ἀς ἐννοήσουν τὸν προορισμὸ τοὺς καὶ στὸ σημεῖο τοῦτο.

Οἱ κληρικοὶ Οἱ ἡθικολόγοι καὶ οἱ φύλακες στὸ θέατρον τῶν πατρίων παρουσιάζονται πάντα ἔκει, ὅπου δὲν πρέπει. Ὅταν εἶναι ἀνάγκη γιὰ εἴποιν κάτι, ποὺ νὰ ἔχῃ τὴ θέσι του καὶ τὸ λόγο του, τότε κοιμοῦνται πολὺ βαριά. Παρουσιάσθηκε πολλὲς φορές τὸ ξήτημα πῶς νὰ ὑψωθῇ ὁ λαῆρος σ' ἔπιπεδο ἀνώτερο ἀπὸ κεῖνο, δῆποι βρέσκεται σήμερα, πῶς νὰ καλλιτερέψῃ ἡ θέσις του γιὰ νὰ γίνῃ καὶ πιὸ σεβαστός, καὶ δῆσοι ἡμιτρούσαν κ' ἔπρεπε νὰ μιλήσουν καὶ ν' ἀγωνισθοῦν γιὰ νὰ λυθῇ τὸ ξήτημα, μήτε φάνηκαν, μήτε ἀκούσθηκαν.

Τώρα δυὸ ἀνώτεροι κληρικοὶ ἐπῆγαν στὸ θέατρο, σὲ μιὰ συναυλία. Χαλασμὸς κόσμου καὶ τριναυμία στοὺς ἡθικολόγους καὶ στοὺς φύλακας τῶν πατρίων. Τὸ ράσο δὲν πρέπει νὰ παρουσιάζεται στὸ θέατρο. Γιατί; Ποιός τὸ προστάζει; Ποιοὶ θορηκευτικοὶ, ή καὶ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τὸ ἀπαγορεύουν; Κανεῖς. Τὸ θέλον δμως οἱ ἡθικολόγοι καὶ οἱ πάτροι. Ἀν αὐτοὶ πηγαίνουν καὶ στὸ πιὸ ἀνήθικο θέαμα, τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει καμιὰ σημασία. Ἀρκεὶ ποὺ δὲ φοροῦν ράσο. Ὡστε ἡ ἡθικὴ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν ὑπάρχῃ μέσα στὴν ψυχὴ, στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ μας, ἀλλὰ νὰ εἶναι κάτι συμβατικό, φαινόμενον ἔξωτερικὸ μόνον. Κ' ἔτοι βέβαια ἡ ἡθικὴ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ σύνολον ἀπαγορευτικῶν καὶ καταφατικῶν κανόνων, ποὺ τοὺς ἔφτιασεν δὲν ἀνθρώπος καὶ τοὺς ἔβαλεν δπου καὶ δπως ἥθελε γιὰ νὰ κανονίζῃ κάθε πρᾶξι του.

Ἄς ἀφίσουμε δμως τὴν ἡθική, ἀφοῦ δὲν κινδυνεύει καὶ στὴν περίστασι αὐτῆς. Εἶναι ἄλλως τε κυρία τόσο γοητὰ καὶ σεβαστή, ποὺ δὲν ὑπάρχει φρόβος νὰ παραστρατήσῃ ἀπὸ τὰ καμώματα κανενός. Ἄς μποῦμε πάλι στὸ θέατρο, ὅπου δυστυχῶς δὲν βλέπουμε μήτε τρεῖς κληρικούς. Καὶ δμως τὸ θέατρον εἶναι σχολεῖο. Γιατί λοιπὸ νὰ μὴν ἐπιτρέπεται καὶ στοὺς κληρικούς νὰ συχνάζουν στὸ σχολεῖον αὐτῷ; Θὰ κάμουν ἔγκλημα οἱ ἀνθρώποι, ἀν δελήσουν νὰ γνωρίσουν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀπόλαυσι ποὺ δίνει τὸ θέατρο; Μήτε δὲ Χριστός, μήτε οἱ Ἀγιοι Ἀπόστολοι ἐμπόδισαν ποτὲ νὰ μορφώνεται τὸ πνεῦμα δυσο μπορεῖ περισσότερο καὶ καλύτερα. Καὶ δίχως λοξοδρομίες πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε, δτι γιὰ τὴν κοινωνία μας καὶ τὴ φυλή μας θὰ σημειώσῃ ἀληθινὴ ἀναμάρφωσι καὶ πρόδοδο πνευματικὴν ἡ ἡμέρα, ποὺ στὸ ἀκροατήριο τοῦ θέατρου οἱ λειτουργοὶ τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι ένας ἡ δύο μόνον, ἀλλὰ πολλοί.

Δὲν πρέπει δμως νὰ παραξενεύμαστε καὶ τόσο μὲ τὴ διαμαρτυρία τῶν ἡθικολόγων καὶ τῶν πατρίων. Δὲν ἐπέρασαν ἀκόμη δυὸ χρόνια, ποὺ κάποιος δῆθεν θεολόγος ἐφώναξεν δτι κάνεται τὸ ἔθνος, ἐπειδὴ σοφὸς καθηγητὴς τῆς ἱατρικῆς ἐδίδαξε σ' ἔνα μάθημά του στὸ Πανεπιστήμιο τὴ Δαρβινικὴ θεωρία. Καὶ τὸ Ὅπουργειον ἐκάλεσε τὸν καθηγητὴ σὲ ἀπολογία. Ὅταν τὸ Κράτος δείχνεται τόσο στενοκέφαλο, γιατὶ νὰ μὴν εἶναι περισσότερο καὶ ἀπὸ στενοκέφαλοι καὶ αὐτοὶ ποὺ ἔχουν γιὰ ἔπαγγελμα τὴ δῆθεν προστασία τῆς ἡθικῆς καὶ τῶν πατρίων;

Καὶ δμως τὶ εὐτύχημα ἀλήθεια θὰ ἔται γιὰ τὴν κοινωνία μας, ἀν ἐβλέπαμε συγχὰ δλους τοὺς κληρικούς νὰ πηγαίνουν στὸ θέατρο.

Χαρτὶ μιὰν ἀληθινὴ ἐπανάστασι στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων θὰ σημειώσουν οἱ δημοτικὲς ἐκλογές, ποὺ θὰ γίνουν τὸν ἄλλο μῆνα. Καταργήθηκε τὸ σφαιριδίδιο καὶ τὴ θέσι του θὰ τὴν πάρῃ τὸ ψηφοδέλτιο. Ἡ ἐκλογὴ δὲν θὰ ἔχῃ πιὰ γιὰ τὸν Ἑλληνα τὴν ὁμορφιά, ποὺ εἶχε πρὶν. Ἀπὸ τὼρ πολλοὶ κλαίνε τὴν περασμένη δόξα τοῦ σφαιριδίου, ἐπειδὴ καταλαβαίνουν, δτι χάνονται μᾶλι τῆς κάποιαν ἡδονὴ ἀλλοιώτικη καὶ ποὺ τίποτε δὲν θὰ εἶναι ἵκανον νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ. Τὸ μικρὸ κομματάκι τοῦ μολύβιοῦ, τὸ δλοστρόγογυλο, ποὺ μέσα στὸ χέρι τοῦ Ρωμηοῦ γινόταν μολύβι κανεῖ, σφαιρίδια πυρακτωμένη, δβουζιο, τώρα πιὰ δὲν θὰ δημάρχη. Τὸ μολύβι δὲν θὰ εἶναι γιὰ τὸν Ἑλληνα τὸ πολυτικότερο μέταλλο. Ξαναπαίρνει δῆλη τὴν προστυχία του. Καὶ γι' αὐτὸς ἡ ἐπανάστασις μιλεὶ πολὺ στὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ. Δὲ θὰ μπορέσῃ πιὰ δὲν θὰ τὸ ωχνηγό πιὰ στὴν κάλπη, νοιώθη βαθειά γιὰ λίγες στιγμὲς πῶς εἶναι κυρίαρχος λαός. Ἀφοῦ δὲν θὰ κρατῇ στὸ χέρι τον σφαιριδίδιο καὶ δὲν θὰ τὸ ωχνηγό πιὰ στὴν κάλπη, ἐπαιρονε τὸ σφαιριδίδιο καὶ τὸ ἐφερονε στὸ στόμα του γιὰ νὰ

τὸ φιλήσῃ ή νὰ τὸ δαγκάσῃ. Δαγκωτὸ δὲ θὰ μπορέσῃ ἀπόδω καὶ πέρα νὰ δώσῃ κανένας ψηφοφόρος. Ἡ ἀγάπη ή τὸ μῆσος, ποὺ ἔθερεψε πάνθε ψηφοφόρος γιὰ τὸν ὑποψήφιο, δὲν θὰ φανερωθῇ ποτὲ πιὰ τόσο παραστατικά, δσο τὴ στιγμὴ ποὺ ἔβρισκόταν ἐμπόδιο στὴν κάλπη. Ἰσως τὸ ψηφοδέλτιο νὰ εἶναι πιὸ τίμο, πιὸ ἔξεγνησμένο ἀπὸ τὸ σφαιριδίδιο μὰ τὴ χάρη τον δὲν θὰ τὴν ἀποκτήσῃ ποτέ. Ἰσως ὁ ἐκλογέας νὰ γράψῃ τὰ δνόματα τῶν ὑποψήφιων στὸ ψηφοδέλτιο μὲ ψυχραμία, μὲ σοβαρὸν ὑπολογισμὸ σὲ ποιὸ δίνει τὸν ψῆφο του. Μὰ δὲ θὰ ξανακάμη τὴ μεγαλύτερη χειρονομία, ποὺ ἔκανεν δταν ἔφθανεν ἐμπόδιο στὴν κάλπη μήτε θὰ ξαναδοκιμάσῃ τὴν ἡδονὴ τῆς ψηφοφορίας ἐκείνης, ποὺ ήταν γι' αὐτὸν ἀφορούμενη νὰ νοιώθη βαθειά γιὰ λίγες στιγμὲς πῶς εἶναι κυρίαρχος λαός. Ἀφοῦ δὲν θὰ τὸ ωχνηγό πιὰ στὴν κάλπη, τί εἶδον εὐχαρίστησι δταν γεννημένη ἡ ψηφοφορία; Τὸ χαρτὶ ἀλλως τε δὲν ἔχει τὸ ίδιο βάρος μὲ τὸ μολύβι.

Η. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Η ΕΝ ΕΛΛΑΣΙ ΥΠΕΡΤΡΙΑΚΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΔΑΙΡΗΦΕΛΑ

Ἡ Γερμανικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν ἔστρατε τελεταῖως τὴν ἔξηκονταετηρίδα τοῦ τέως διευθυντοῦ ι. Λαΐροφελδ. Ὁ κ. Στάτης, διευθυντής τοῦ Μουσείου, ὀμβλήσεις ἔξαιρων τὸ ἔργον τοῦ διακεκριμένου ὀρχαιολόγου καὶ θεομού φίλου τῆς χώρας, καὶ τὴν πεντηκονταετήν τοῦ ἐπίδρασιν εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν ὀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ κ. Στάτης παρεχώρησε εὐγενῶς τὴν ὅμιλαν του εἰς τὰ «Παναθήναια».

Ἐπὶ τῷ ἔορτασμῷ τῆς συμπληρώσεως ἔξηκονταετοῦς διοί τοις ἀνδρόσις, δτις, εἴτερος τις καὶ ἄλλος τῶν ἐπ τῆς ένετης, ἐγνώρισε καὶ ἡγάπησε τὴν χώραν ἡμῶν, ἐπὶ τῇ ἀναστηλώσει τῆς προτομῆς ἀνδρός την ἔρευναν, ἐπὶ τῇ ἀναγνωρίσει ταύτης μᾶς ἐπιστημονικῆς δόξης, δόσον ἀρρήκτως πρὸς τὴν Ἑλλάδα συνδεομένης, τὸ νὰ μὴ ἀκούσθῃ, ἐπὶ τῷ σεμνῷ τούτῳ ἰδρύματι, τῷ στεγάσσοντι τὴν προτομήν αὐτοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ φωνή, ἔστω καὶ διὰ βραχυτάτων ἔξαιρουσα τὴν ἐνδεγετικήν καὶ παροπόρον ἐπιστημονικήν δρᾶσον τοῦ ἔορτασμοντος, βὰ ητο βεβαίως οὐσιώδης παραλειψις.

Χάριτας διοίογῷ τῷ διαπρεπεῖ καὶ συμπαθεστάτῳ διαδόχῳ αὐτοῦ ἐν τῷ διευθύνσει τοῦ οίκου τούτου, δτις μοι διηγούλωντε τὴν ἐκτλήρωσιν τοῦ καθηγούντος τὸν ἔορτασμοντος τὴν ἐπιστημονικήν μορφήν: ὃς ἔρευνητον, ὃς συγγραφεῖς καὶ διὰ διδασκάλου. Ἀλλ' αἱ μὲν ἔρευναι αὐτοῦ διενεγούνται ἔτι ἀκμαίως, ή δὲ συγγραφικὴ αὐτοῦ παρα-

ΓΟΥΛΙΕΛΑΜΟΣ ΔΑΙΡΗΦΕΛΑ

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΙΑΡΧΟΥ Γ. ΚΑΛΛΕΡΓΗ
Έκθεσις Ν. Φερεκείδη — Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάτις

γογή, ή, πλὴν τῶν ίδιαιτέρων αὐτοῦ συγγραφῶν, κατανενεψημένη καὶ στλημαρδοῦσα τοὺς ὄγκωδεις τόμους τὸν ὑπὸ τοῦ ίδρυμάτος τούτου ἐκδιδόμενου περιοδικοῦ συγγράμματος, δὲν ἔπαινες ἀποδίδουσα τὸν ἀμῆτὸν αὐτῆς ἀρθρονόν, ἀλλ' οὐδὲ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ, ἐν τῇ εὐθείᾳ αὐτῆς ἐννοίᾳ, ἔξελιτεν ὀλοτελῶς. Απομένει ὅθεν νὰ ἔχεταισιν ἡμεῖς τὴν δρᾶσιν τοῦ Δαἰροφρελδ ἐν τῷ παρελθόντι, ὑπὸ τὴν γενικὴν ἔποιην τῆς εὐεργετικῆς αὐτῆς ἐπιδράσεως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν προαγωγὴν τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐγγασιῶν, ὃν ἐπὶ τριμακονταετίαν καὶ πλέον ἐγένετο ὁ Δαἰροφρελδ ὁ πρωτεργάτης, ἀλλ' ἀμα καὶ ὁ σύμβουλος ἡ συνεργάτης τῶν ἐπιτελεσάντων ἡ διενεργησάντων αὐτάς.

Ο Γουλιέλμος Δαϊροφρελδ, εἰς δὲν προσήγνεται ἡ τόσον ἔκτακτος, ὅσον καὶ δικαία τιμὴ τῆς ἀναστηλώσεως, ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν αὐτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν καὶ φίλων, τῆς προτομῆς αὐτοῦ ἔσωντος, δὲν εἰνε μάνον δ ἐπιστήμων δ ἀιαπρετῆς δ ἐπιστήμων δ διάτῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν ἔξευρῶν καὶ ἀποκαταστήσας, δὲν εἰνε δ ἀρχαιολόγος δ γόγης, δὲν τοσάκις ἡκουόμενης ἡμεῖς σχεδὸν πάντες, ἀπὸ τῆς θεοεώς ταύτης ἐκθέτοντα καὶ ἀναπτύσσοντα, μετὰ τῆς χαρακτηρίζουσης αὐτὸν σπηφηνείας καὶ γλωφυρότητος, τὰ διποτελέσματα τῶν ἀνασκαφικῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν, εἰνε δ ἀρχαιολόγος δ ὥρηξινευθύνος, δ ἀρχαιολόγος δ δημητριγήσας νέον, ὕδιον δλως, σύστημα ἐρεύνης, δ ἀνατρέψας σαθράς καὶ ἐώλους δοξασίας, δ ἀναπαραστήσας ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν μορφὴν δυσύλ-

ληπτα ἐρείπια, δ τὸν παλαιὸν κόσμον ὑπὸ τὴν γνησίαν καὶ πραγματικὴν αὐτοῦ μορφὴν εἰς φῶς καὶ πάλιν ἀγάγων.

Τὸ ἔργον τοῦ Δαϊροφρελδ εἶνε, καθ' δλου εἰπεῖν, ἔξαιρετῆς σημασίας διὰ τὴν ἐπιστήμην. Οἱ τοιούτιναις χαρακτηρίζει τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε δ καινοτομία. Νέαι ἐρμηνεῖαι, νέαι συμπληρώσεις καὶ ἀναπαραστάσεις ἀρχαίων μνημείων, νέαι ἀποκαλύψεις, δημιουργία νέου κόσμου ἐξηγηματικοῦ τοῦ παλαιοῦ. Καὶ ἐκ τῶν νέων τούτων ἀποκαλύψεων τοῦ ἐρευνητοῦ, προέκυψε πάντοτε — σχεδὸν πάντοτε — φωτεινὴ ἡ ἀλήθεια εἰς ἐπὶ αἰώνας μορφούς ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαιοτήτος ἡ πάτη τὴν κόνιν τῶν βιβλιοθηκῶν ἐπιμελῶς κρυπτομένη.

Ἄλλ' ἡ σπουδάνη καὶ τὸ βιβλίων δὲν ἔχονται μόνα ἐφόδια τοῦ Δαϊροφρελδ πρὸς ὀντότητας καὶ ἀνεύδεσιν τῆς ἀληθείας. Πεποικισμένος καὶ μὲν παραστατικὸν καὶ τυχόν τελείας εἰδικῆς μορφώσεως ἐν τῇ Πολυτεχνικῇ Σχολῇ τοῦ Βερολίνου, ἔχονται μοτούς.

Ο γνῶμων καὶ διαβήτης συνεπλήρων καὶ ἀνεπλήρων ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτοῦ τὰ κενά τοῦ προσχεδιασμάτος, τός φθοροῦς δὲ τάς μεταβολάς τός προσγενομένας εἰς τὰ ὑπὸ μελέτην ἐρείπια, κατὰ τὸ διάστημα μαρκῶν αἰώνων. Τοιοντιθέτως ἐτεχνουργήθησαν ὑπὸ τῆς κειδοῦς τοῦ Δαϊροφρελδ τὰ πάραστατικά, τὰ διαφωτιστικά σχεδιογράμματα τῶν ἀκροπόλεων Τροφάδος, Τίρυνθος, Μυκηνῶν, τὰ σχεδιογράμματα τῆς Ὀλυμπίας, τῆς Ἐλευσίνος, τῆς Περγάμου καὶ ἄλλων, δὲν οὐκ ἔστι ἀφιθμός, ἀρχαίων τεμενῶν καὶ ἔνγενει ἀρχαίων οἰκίσεων.

Εἰς τὸν Δαϊροφρελδ ἥρκει εἰς καὶ μόνος κατὰ χώραν σωζόμενος λίθος, δὲν κατανοηθῇ ἵπτ' αὐτοῦ τὸ μᾶλλον διαδάλιον, δὲν ἐν Τροφάδῃ, σύμπλεγμα τρίχων, δὲν καταστρωθῇ συμπεπληρωμένον καὶ νοητὸν τὸ διλον τὸν ἐρείπιαν σχέδιον. Ἀπὸ τρίματα τούτων, ἀπὸ γωνίας σωζόμενας ὑπὸ ὑπερκείμενα κτίρια μεταγενεστέρας χρονικῆς περιόδου, χρῆσοντα διμος διαιτηρίσεως, κατώρθων δ Δαϊροφρελδ τὴν ὑφασμάτην, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ σχεδίου διλονήρου οἰκοδομήματος καὶ ἐνίστε καὶ διλονήρου ἀκροπόλεως.

Άλλ' ἡ ίδιοφυΐα τοῦ Δαϊροφρελδ ἔξελιμψεν ἐναργέστερον εἰς τὴν ἀποκατάστασιν αἰλουρῶν μνημείων τῆς ἀρχαίας Ελλάδος. Ἐμβαθύνας, δέον οὐδεὶς ἄλλος, εἰς τὸ πνεύμα τῆς ἀρχαίας τέχνης, δὲν ἥρκειτο εἰς τὸ σωζόμενον ἡ τὸ ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων ἔσαρφανισμένον, ἀλλ' ἔχειτε τὸ ἀρτιον καὶ ἐν τῇ ἀνυπάξιᾳ αὐτοῦ.

Οὔτως ἔξεπόνθε τὸ θαυμάσιον τῶν προτυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως σχέδιον, καποδεῖξας τὸ Μνησικλῆς διετοῦτο γά πραξη, ἔδων αἱ περιστάσεις καὶ οἱ ιδύνοντες θρησκευτικῶς τὰ τῆς Ἀκροπόλεως ἐπετρέποντα αὐτῷ ἐλευθερίαν ἐνεργείας. Ο Δαϊροφρελδ δὲν ἥρκεσθη, ὡς οἱ πρὸ αὐτοῦ, εἰς τὴν μελέτην καὶ κατανόησιν τῶν σωζόμενων ἐρειπῶν ἐκείνων, ἀλλ' ἔξητησε καὶ ἀνεῦρε τὸν λόγον τῆς σχετικῆς ἀπελείας αὐτοῦ, ἀπεκάλυψε δέ, δὲν διέμενεσσε, τὸ ἀρτιον ἀλλὰ μήποτε συντελεσθὲν σχεδίον τοῦ μεγάλου ἀρχιτεκτονος τῶν χρόνων τοῦ Περικλέους. Όμοιως δ Δαϊροφρελδ δὲν ἥρκεσθη εἰς τὴν μελέτην καὶ κατανόησιν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ πολυινυθέτου σχεδίου, τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει κοιμφοῦ ναοῦ τοῦ καλούμενον Ἐρέχθειον. Τὴν ἀσύμμετραν ἡτις χαρακτηρίζει τὸ οἰκοδόμημα ἔχοντα δ Δαϊροφρελδ ἀνάρμοστον εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν πνεύμα τῶν χρόνων τῆς ἀνοικοδομῆς αὐτοῦ. Καταστρώσας δὲ συμπληρωματικὸν σχέδιον τῆς οἰκοδομῆς πάντως ἀνάλογον πρὸς τὴν σύλληψιν τοῦ ἐπιτονήσαντος αὐτὸν παλαιοῦ ἀρχι-

τέτονος, κατέδειξεν ἀμα δι' ἐπιχειρημάτων ἀκαταγνώσιαν, τοὺς λόγους τοὺς παρακαλέσαντας τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ δλου μεγαλοπρεποῦς σχεδίου. Τοιουτοῦ πότιστας δέ, χάρος εἰς τὴν εὐρεῖαν τοῦ Δαϊροφρελδ ἀντίληψιν, ἔχομεν τούλαχιστον ἐν νῷ ἀρτιον τὸ λαμπτὸν οἰκοδόμημα, τὸ ὄποιον, καίτερος ἡμιτελές μεῖναν, ἀπετέλεσε καὶ ἀποτελεῖ τὸ σέμαντα τῆς τριάδος τῶν μελοπρεπῶν μνημείων τοῦ ιεροῦ βράχου.

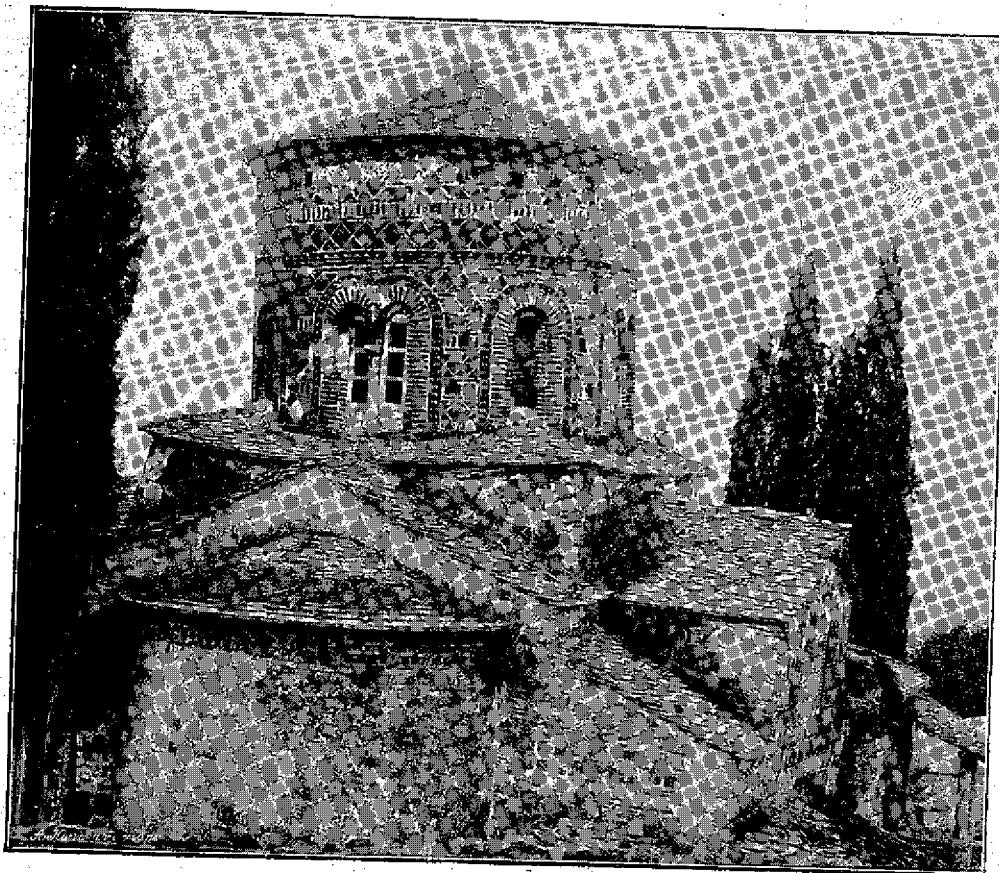
Ἡ δρᾶσις τοῦ Δαϊροφρελδ κατὰ τὸ ὑπερτριακονταστές διάστημα τῆς ἐν Ελλάδι διαμονῆς τοῦ, ὡς διευθυντοῦ τοῦ ίδρυμάτος τούτου, ἐκπροσωπεῖ δῆλην περίπου τὴν ἀρχαιολογικὴν κίνησιν τῶν παρελθυσσόν δεκαεπιθημάτων. Αἱ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ἡ, τὴν συμμετοχὴν πολλούς τῶν παρελθυσσόν δεκαεπιθημάτων. Αἱ διδασκαλίας μεῖναν, ἀποτελεσθεῖσα ἀνασκαφαῖ τὴν Ἀθήναν, Ὁλυμπία, Τίρυνθη, Μυκήνας, Πύλα, Λευκάδη, Κερκύρα πτλ. ὡς καὶ αἱ ἐν Μικρασίᾳ, δὲν εἰνε τὰ μόνα ἔργα τοῦ Δαϊροφρελδ, οὐδὲ τὰ μόνα κέντρα τῆς ἀκαταπονήτου δράσεως τοῦ. Ἡ διδασκαλία τοῦ Δαϊροφρελδ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ αἱ ἐνιαύσιοι αὐτοῦ ἐκδρομαὶ ἀνά τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς νήσους, ἡ τοπογραφικὴ καὶ μνημειακὴ ἐρμηνεία, ἡν ἐπὶ τόπους ὀντέτυσσεν εἰς τοὺς παρακολουθοῦντας αὐτὸν παντοποιεῖς μελετητὰς τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐξεπόλαιψε στρατιάλη δῆλην ἐφευητῶν, ἀποφερόντων τὰ διδάγματα τῆς πειρίας καὶ τῆς σοφίας τοῦ τετιμημένου καὶ προσφιλοῦ διδασκαλοῦ. Ἡ ἐφαρμογὴ δὲ τῶν διδαγμάτων τούτων, ἐν τῇ περαιτέρῳ ἐρεύνη, ἡν ἡσητος εἰπατος

τοῦ ίδιου θεάτρου τοῦ Δαϊροφρελδ, ἡν ἀπεκρυπτασθεῖσαν θεάτρου τοῦ Δαϊροφρελδ, ἡν ἐδικτύος τῆς λέξεως. Καίπερ ἐν τῇ πορτῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ μὴ εἰδούσης ἡνδιατρόφιας εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων πηγῶν, ἀπετείησε εἰς τὴν πολιτικήν τῶν διδασκαλίας, ἐπιδιοθεὶς σπουδάς, ἐγένετο οὐχ ἡτον τὸν τῷ χρόνῳ κράτιστος τῶν κειμένων ἐρμηνευτής καὶ γνώστης τούτων βαθύτατος. Ἡ περὶ ἀρχαίου θεάτρου τοῦ Δαϊροφρελδ, ἡν ἀπεκρυπτασθεῖσαν θεάτρου τοῦ Δαϊροφρελδ, περὶ τοῦ θέματος σύγγραμμο, καὶ ἡτις ἀγέτρεψεν ἀρδην τὰς ἐπικαπονός δοξασίας περὶ τοῦ τρόπου αὐτὸν ἐν τῇ δρᾶστο τοῦ διδασκαλίας διδασκαλοῦ. Ἡ θεάτρῳ διδασκαλοῦ τῶν δραμάτων καὶ τῶν κωμῳδῶν, ἡ θεωρία τοῦ, λέγομεν, εἰπατος

ΡΕΜΑ ΣΤΑ ΣΤΕΝΑ ΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ Ν. ΦΕΡΕΚΕΙΔΗ
Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάτις

Εικόνη του «Τιμίου Σταυρού» εις τὸ Ἀνω Λάμποβιον. ἡ δρασ μακρὰν τοῦ Ἀργυροκάστρου, κτισθεῖσα τὸ 456 μ. Χ. ἐπὶ αὐτοκαράτορος Ἰουστινιανοῦ.

σεων τοῦ Δαιτρφελδ καὶ τῶν σπουδῶν αὐτοῦ εἰς τὰ παλαιά κείμενα. Διότι ἀνευ τῆς γνώσεως τῶν γραπτῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, μόνη ἡ ἔρευνα τῶν σωζομένων λειψάνων τῶν παλαιῶν θεάτρων, δὲν θὰ ἐπήρχει εἰς τὴν ἀνεύρεσιν καὶ ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῆς θεωρίας του.

Άλλα καὶ εἰς τὰ τοῦ ἐπικοῦ ὑπέλου, ζήτηματα ἡ ἔρεια τοῦ Δαιτρφελδ διάγονα δὲν υστέρησεν οὐδὲ ἀπέμεινεν ἄγονος. Γνωστοὶ εἰς πάντας εἰναι αἱ διαμάχαι αὐτοῦ εἰς τὸ περὶ Ὁμηρικῆς Ἰδάνης ζήτημα καὶ εἰς τὸ περὶ Πύλου καὶ ἀλλοι τοῦ Ὁμηρικοῦ κύκλου τοποθεσίων. Οἱ Δαιτρφελδ ἐν τοῖς ζήτημασι τούτοις κατηνάλωσε μακρὰ ἕτη τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ βίου γράφων, ἔρευνῶν, διδάσκων. Καὶ, ἐάν μὴ εἰσέτι ἐνίκησεν, ἐάν εἰσέτι ὑφίσταται ἀντίρρησις καὶ ἀντιγνώματα μὴ ἀνατραπεῖσα, ἐάν εἰσέτι ὄνταρχος μὴ ὑποχρήστας ποδὸς τοῦ ἀνεξαντλήτου εἰς ἐπιχειρήματα ἔρευνητον, οἱ Δαιτρφελδ δὲν ἀπέκαμψεν οὐδὲ ἐνικήθη. Ἐμένων εἰς τὴν ἀσάλευτην γνώμην του γράφει καὶ ἔρευνα βέβαιος περὶ τῆς τελειωτικῆς νίνης.

Άλλα εἰς τὸν Δαιτρφελδ ὑφίστανται πλεῖσται ἀλλα ἀνακαλύψεις καὶ ἔρμηνται προστοιχιῶν μνημείων. Εἰς τὸν Δαιτρφελδ ὑφίστονται αἱ πορῶνται περὶ τῶν προστοιχῶν ἀνακτόρων γνώσεις ἥμων, αἱ πορῶνται καταμετρήσεις καὶ περιγραφαί, η πρώτη ἀνα-

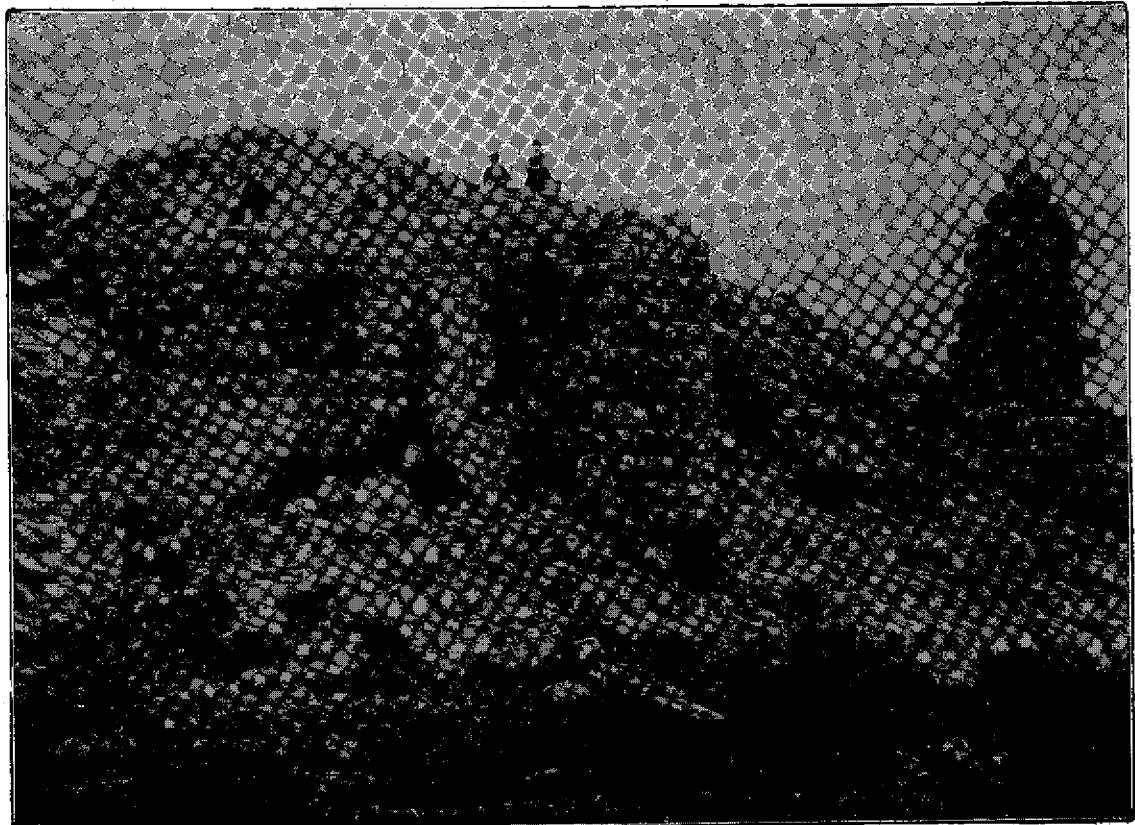
δρως βεβαιωθῆ, δρως πιστωθῆ δισχυρισμὸς τῶν δύο ἔρευνητῶν. Οἱ Ὅμηρικὴ Τροία, πρόσκειται φανερὰ πλέον καὶ ἀδιαφυλοείκητος ὑπὸ τὰ ὅμιμα τῶν συνελθόντων σφῶν. Οὕτως δὲ Δαιτρφελδ ἐν τῷ ζήτηματι τούτῳ δικαιούνται νῷ λογίζεται, μετά τοὺς Ἀχαιοὺς καὶ τὸν Σχλῆμαν, δὲ τοῖς ἐκπορθητήσι τῶν τεχνῶν τῆς μνημικῆς πόλεως.

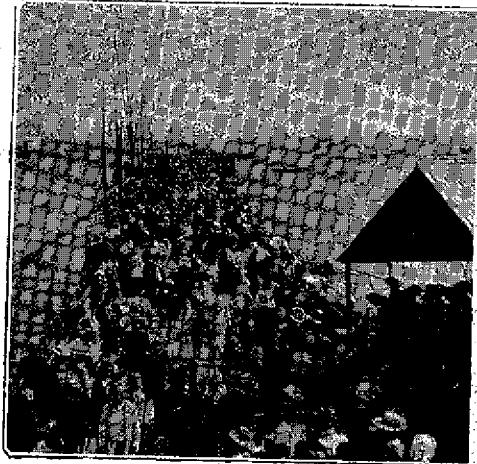
Εἰς τὸν Δαιτρφελδ ἐπίσης δρεῖται η ἀνύγνευσις καὶ ὑπόδειξις τοῦ προστοιχιοῦ μεγάρου τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, εἰς τὸν αὐτὸν δὲ ἔρευνητὴν καὶ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ προστοιχιοῦ συνοικισμοῦ τῆς ἐν Ὁλυμπίᾳ Ἀλιεως, ἀπόδειξαντα ὅτι ἡ περὶ Οἰνομάου παράδοσις δὲν ἦτο μῆδος καὶ ὅτι, κατ' ἀκολούθιαν, δὲν φύκισθη τὸ πρῶτον ἡ Ὁλυμπία, ὡς ἐνομίζετο, συμφώνως πρὸς τὰ ἔξαγγόμενα τῶν πρώτων μεγάλων ἀνασκαφῶν, τὸν 8ον π. Χ. αἰώνα, ἀπὸ τοῦ ὅποιου καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνά Ολυμπιάδας χρονολογίας. Τὰ υπὸ τοῦ Δαιτρφελδ ἀποκαλυφθέντα, ὑπὸ τὸ ίστορικὸν ὅδαφος, ἐλειμησειδή καὶ ἀψιδωτό προστοιχικά οἰκηματα εἰνε τῆς ἀληθείας ταύτης φανερὰ μαρτύρια. — Εἰς τὸν Δαιτρφελδ ὥσαντως, δρεῖται ἡ στονδαιστάτη, ἀρχαιολογικῶς καὶ ίστορικῶς, ἀναγνώρισις τέλεον σχεδὸν ἔξαφανισθέντος οἰκεδομήματος τῆς ίστορικῆς χρονικῆς περιόδου τὴν Ἀθηνῶν, τοῦ ἐν Ἀκροπόλει εκπομπέον.

Η σημαία τῆς μεγάλης ἀνακαλύψεως ταύτης τοῦ Δαιτρφελδ δὲν χρήζει ἔρμηνται οὐδὲ ἔξαρσεως. Πάν-

τες ὑμεῖς γνωρίζετε τὰ ἀποτελέσματα τῆς τόσον εὐτυχοῦς ὁσσαν δισχεροῦς ταύτης ἀνακαλύψεως, ητος διελεύκαντα τὰ σκοτεινὰ καὶ ἀκρως συγκεχυμένα τοπογραφικό καὶ μνημειακά ζητηματα τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν. Ανευ τῆς ὀντακαλύψεως ταύτης δὲν ὑπάκενεοτο ἐπαρκῶς δὲ Παρθενών, πρὸς δὲν συνεχέστο τὸ ἔξαφανισθέν οἰκεδομήμα, οὐδὲ θὰ ἐλύντο τόσα ἄλλα συναφῆ προβλήματα, σχετιζόμενα πρὸς διασωθέντα πλαστικά μνημεῖα, τῆς ἀρχαικῆς τέχνης. Οἱ Δαιτρφελδ δὲν ἀνεγνώρισαν μόνον τὰ κατεστραμένα καὶ νωδά θεμέλια τοῦ ἐκλιπόντος μεγαλοπρεποῦς κτιρίου, οὐδὲ ἡρκεσθή εἰς τὴν συμπλήρωσιν καὶ ἀναπαράστασιν τοῦ σχεδίου αὐτοῦ, ἔξινος καὶ ἀτεκάλυψη τὰς περιπτετίας αὐτοῦ, τὰς μεταβολὰς δὲς ὑπέστη, τὴν ἱστορίαν του τέλος, χορηγήσας οὐτως εἰς τὸν μνημείου ἔρευνης, μεχρι τελειας τῶν ζητημάτων τούτων διαλεπανσεως.

Η δρᾶσις τοῦ Δαιτρφελδ καὶ ἔξι τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος κατά τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ χώρᾳ ἥμων διαμονῆς αὐτοῦ, δὲν εἶναι ητονος σημασίας οὐδὲ βαρύνει διλγώτερον εἰς τὴν πλάστιγγα τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναγνωρίσεως. Κέντρον ιδίᾳ τῶν πολυχρονίων ἐργασιῶν αὐτοῦ θυηρίζειν ἡ Πέργαμος, η πόλις τῶν μεγαλεπτούλων βασιλεού, η πόλις τῶν μνημικῶν κτιρίων, η πόλις η ἀναγνήσασα τὴν φυγαδευόμενην ἀπὸ ἄλλα κέντρα, παλαιοτέρας ὄχυρης, πλαστικήν καὶ τεκτονικήν τέχνην.

ΚΥΠΡΟΣ — ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΥΠΟΔΕΧΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΑΡΝΑΚΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΣ
Φωτογρ. Cecil D. Hay

Τί κατώρθωσεν ὁ Δαιροφελδ μετά τῆς συνοδείας τῶν πολυτίμων αὐτοῦ μαθητῶν καὶ συνεργατῶν, τί ἀπεκάλυψε μυθιστῶς τεράστιον ἐν τῇ ἐπιχειρήσει του ταῦτη, τί συνεπήρωσε, τί ἀναταρέστησε καὶ τί ἔξιηρίβωσε γνωρίζετε πάντες ὑμεῖς οἱ ἀκούσαντες αὐτοῦ τοσάκις ἀπὸ τοῦ βῆματος τούτου ἐκθέτοντος τὰ ἐνιαύσια ἀποτελέσματα κοινῷ προβάλλοντος εἰκόνας τῆς μεγάλης ἐκείνης ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν του ἀνασκαφῆς. "Ἄλλ," ὑμεῖς οἱ ἐπισκεφθέντες, κατὰ τὸ πρό τινων ἐτῶν συγκληθὲν ἐν Ἀθήναις ἀρχαιολογικῷ Συνέδριον καὶ τὴν ἐπακολουθήσασαν αὐτὸ ἀρχαιολογικήν ἐκδρομήν, τὴν μερικὴν τότε ἀλλὰ τεραπίαν ἔργασίαν τοῦ Δαιροφελδ, ὑμεῖς οἱ ἀκούσαντες ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἐρευνητοῦ ἐπὶ τόπου τὴν ἐργατείαν τῶν ἀποκαλυψθέντων μνημείων, ὑμεῖς οἱ ἀνελθόντες εἰς τὴν πανύψηλον κορυφὴν τοῦ λόφου ἐνθα ἐκεντοῦ ἄλλοτε τὰ ἀνάκτορα καὶ οἱ κῆποι, τῶν κυριάρχων τῆς εὐφόρου χώρας, ὑμεῖς ἰδίᾳ ὅρειλομεν· νῦν ἔξάρωμεν τὴν ἀκατέργατον τοῦ Δαιροφελδ δρᾶσιν, τοὺς κόπους καὶ τὰς θυσίας ἃς ὑπέστη κάριν τῆς ἐπιστήμης, τῆς ὅποιας ἦτο καὶ εἶναι μόστις ἀναπταπόντος.

Ἡ ἴσχυν ἀντη δικαιογραφία τῆς δράσεως καὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Δαιροφελδ δὲν ἀπεικονίζει σύτε καῦ τὸ πολλοστηρόδιον τὸ δλού ἐργου αὐτοῦ, τὸν ἐπὶ δεκάδας ἐνιαυτῶν διεξαγομένου μετὰ θέρμης καὶ ζήλου ἀπαραίτητον. Θά κατεχρώμην τοῦ χρόνου καὶ τῆς υπομονῆς τῆς ὑψηλῆς διηγήσεως ταῦτη; Καὶ ἐπειχειρουν καὶ νὰ ἀριθμήσω καῦ τὸ πλῆθος τῶν ἐργασιῶν τὸν ἐσόταζοντος τὴν ἐξηκονταετήριδα τοῦ βίου τοῦ θαλεροῦ ἀνδρός. Διότι δὲν θὰ εἴτα ὑπερβολή, ἐὰν ἴσχυντοι οὐκισμοῦ, ἥτις νὰ μὴ συνδέηται, ὑπὸ τινα ἔποιν, ὅμεσως ἥ ἐμμέσως πρὸς τὴν ἐπιστημονικήν καὶ ἐρευνητικὴν δρᾶσιν τοῦ ἐπιφανοῦς ἀρχαιολόγου.

B. ΣΤΑΗΣ

ΟΦΗΛΙΑ*

Ἄποψε θὰ ντυθῶ τὴν χάρι σου, Ὁφηλία,
Καὶ τὰ τερραῖανθα σου τὰ μαλλιά,
Καὶ σὰν τὸ χιόνι ἀγνή, λευκὴ σὰν διτασία
Μὲ τὴν ἀγάπη σου θὰ κάνω γνωριμία.

Ἡ νεκρωμένη μου καρδιά θὰ λαχταρίσῃ
Στοῦ Πρίγκηπα τὰ λόγια τὰ βαθειά
Καὶ ἵσως — ποιὸς ἔρει — ἵσως ξαναζήσῃ
"Όταν στὰ γόνατά μου θ' ἀκούμπατα.

Ἄποψε θὰ ντυθῶ τὴν τρέλλα σου, Ὁφηλία,
Καὶ φροτιωμένη λούλουδα σημαντικά
Θ' ἀρχίσω μιὰ παράξενη κυριφή διμίλια,
Μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ ἀερικά.

Δὲ μοῦ ταιριάζει, πές, γλυκειά Ὁφηλία,
"Απόψε, τραγουδῶντας θλιβερό,
Καὶ τὴ δική μου ψυχική μανία
Νὰ σβύσω στὰ παλάτια τὰ ὑγρά
Καὶ νὰ γεντῶ μὲ σὲ τὴν ἥρεμία;

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

"Ω! πές μου, πῶς νὰ μὴν ἐπιθυμήσω,
Αφοῦ τόσο σὲ νοιώθω γι' ἀδερφή
Μέσα στὴ λουλούδενια σου μορφή
Γιὰ πάντα τὴ μορφή μου νὰ σφραγίσω;

* Εγράφη ὅταν ἡ ποιήτρια ἔπαιξε τὸν ρόλον τῆς Ὁφηλίας εἰς τὸν «Ἀμλέτ».

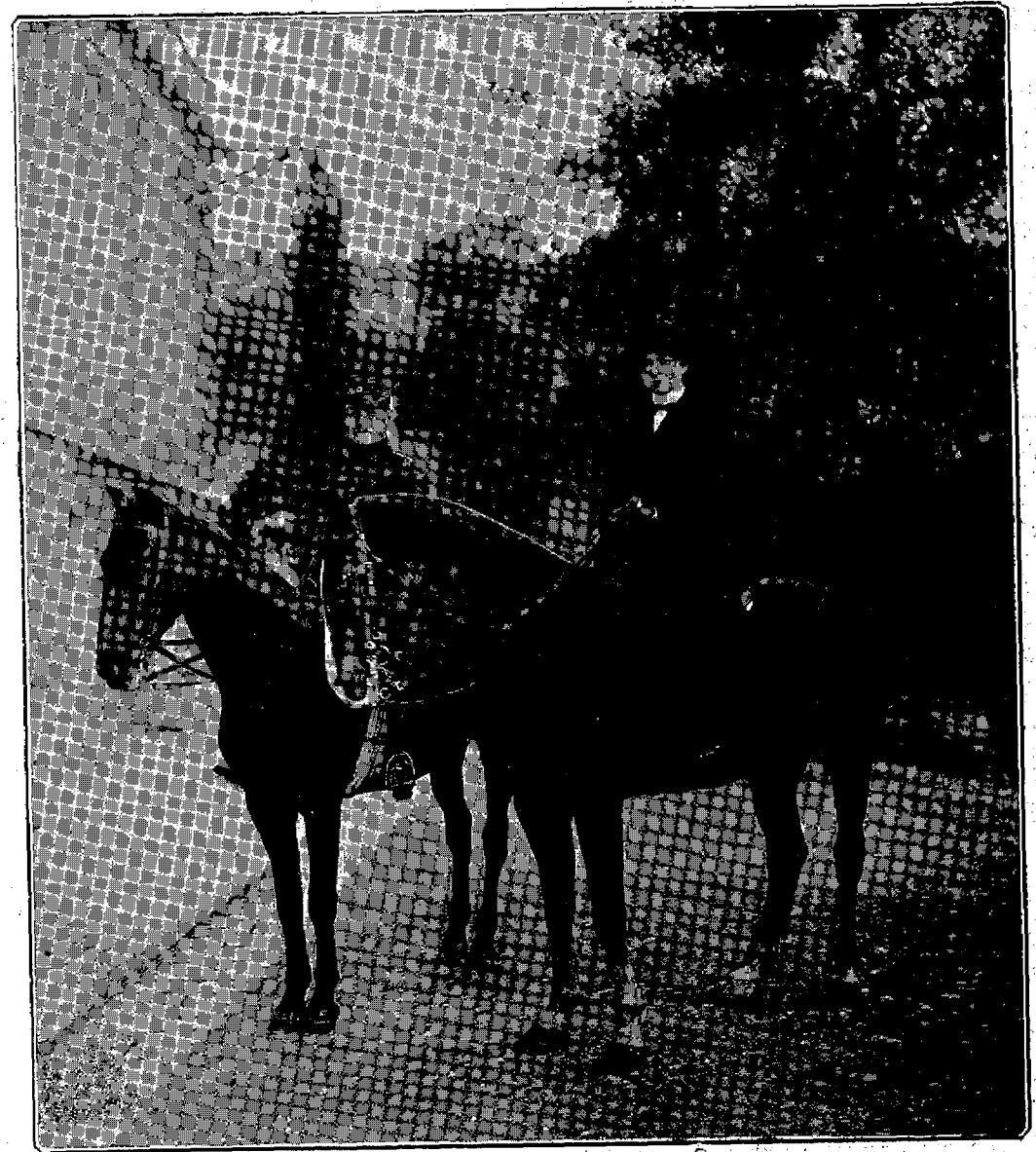

Τὰ Ιωάννινα κατὰ τὰς παραμονάς τῆς ἀλφεσσως. Τουρκικός στρατός εἰς τὸν κεντρικὸν δρόμον τῆς πόλεως.
Φωτογρ. Άλκ. Μ. Α.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Ο κυρίος Γεργόδης, σκυμμένος έπάνω από ένα μεγάλο τόμο ίστορίας των νεωτέρων χρόνων, έλαμβανε μερικάς σημειώσεις σχετικά με τὸν βασιλέα Ἐρρίκον τὸν Η'. τῆς Ἀγγλίας, διε τὸ μάτι του μὲ περιέργον ἔξιν προσηλώθη εἰς μίαν γραμμήν τῆς σελίδος ή ὅποια ἡρχίζει μὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἀννας Βόλειν. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἐσπέρας, ή σπιτονοικούρα του, ή κυρία Ἀμαλία ή Μαρένταινα, τὴν ὥρα ποὺ ἐπήγαινε νὰ τοῦ δώσῃ δύως πάντα, τὸν καφὲ μὲ τὸ γλυκό παι τὰ ἔσχαστῇ λιγάνι μέσα στὸ δωμάτιο του, εἶχεν ἀνοίξει κουβέντα γιὰ τὴν Ἀννα, τὴν κύρη τῆς Κρούτσαινας, ποὺ τὸ δῶμα τῆς ἀπομβῆ ἐπάνω εἰς τὸ δῶμα τῆς. Αὐτή, εἶχε πληροφορηθῆ δσα διέδιδον οἱ γειτόνισσες τοῦ ἄλλου δρόμου εἰς βάρος τοῦ κυρίου Γεργόδη, καὶ ἐστενοχωρήθη, διότι ἔνα τέτοιο τρελλοκόριτσο, κατώθωσε νὰ προσελκύσῃ τὸν κυρίο Γεργόδη, ποὺ ἐκείνη ἐνόμιζεν δτι ἀπὸ τὰ βιβλία του, τὸ ἀγάλματά της Ἀφροδίτης καὶ μιὰ γάτα ποὺ ἔρουθοντιζε ἔπαλωμένη διαρκῶς σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ καναπέ, τίποτε ἀλλο δὲν τὸν ἐνδιέφερε. Ἔπειτα πρέπει νὰ δμολογηθῆ δτι ή κυρία Ἀμαλία, δὲν περιώριζε τὴν αἰσθηματικὴν ἀκτίνα τοῦ νοικάρη τῆς εἰς τόσον μικρὰν καμπύλην, ἀπὸ ἴδιωτικῆς φύσεως ὑπολογισμούς. Ὅσον δμως νὰ εἶναι, ἐπλάσθη καὶ αὐτὴ γυναῖκα, ἥτανε παρθένος μαλιστα, δπως συνήθιζε νὰ λέγῃ, βάζοντας τὸν δείκτην τὸν ἀριστερὸν χεριοῦ εἰς τὰ χελήν μὲ ἀθώαν ἔκφρασιν κόρης πρωτόβγαλτης. Τὴν νύκτα ἐκείνην ἐκοιμήθηκε πολὺ ἀσχημα. Εἰς τὸν ὕπνο τῆς, ή κυρία Ἀμαλία, εἶδεν δτι ἐπειδιπατούσεν εἰς ἔνα κάμπο σπαρμένο μὲ κόκκινα λουλούδια, καὶ τὸ πρωὶ ποὺ ἐπῆρε τὸν δνειροκότη, κρυμμένον σὲ ἔνα συρτάρι γιὰ νὰ μὴ τὸν ἀρπάξῃ κάμιὰ φορὰ τὸ μάτι τοῦ κυρίου Γεργόδη καὶ κάση ἔτοι τὴν ὑπόληψι ποὺ εἶχε για αὐτήν, εἶδεν δτι τὰ κόκκινα λουλούδια σημαίνουν τὸ γρήγορο, καὶ μόνη τῆς ἐξήγισεν δτι τὸ συνοικέσιον τοῦ κυρίου Γεργόδη μὲ τὴν Ἀννα εἶναι πιὰ ζήτημα δλίγων μόνον ἡμερῶν. Ἐκεῖνο τὸ πρωὶ, δλο καὶ ἔπειρονε βόλτες ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ δωματίου, δποὺ δ κυρίος Γεργόδης ἐτοιμαζόταν διὰ νὰ βγῇ, βουρτσιζόντας τὰ ρούχα του, καὶ ή ἐπιθυμία της ἥτανε νὰ τοῦ κάνῃ αἰφνηδιασμό, νὰ τὸν πιάσῃ ἔτοι κωρίς ἐκείνος νὰ ἀναμενῃ τὴν ἐπίθεσίν της, ὥστε νὰ προδοθῇ καὶ νὰ τὰ δμολογήσῃ δλα. Ὄταν δμως τὸν ἥκουσε νὰ ξεροβίχῃ, πρᾶγμα τὸ δποίον τοῦ γνώρισμα, ἀσφαλές δτι δ κυρίος Γεργόδης ήτο γνώρισμα, δσα καὶ αὐτὸς ποὺ δλίγας, ἀπὸ διηγμένο πρόσωπο της πόρτας,

ἡ κυρία Ἀμαλία, αἰσθάνθηκε τὰς δυνάμεις τῆς νὰ τὴν ἐγκαταλείπουν, τὰ μάτια τῆς νὰ θολώνουν, τὰ αὐτία τῆς νὰ σφυρίζουν, καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσε νὰ τρέξῃ στὸ δωμάτιο της δποὺ ἐρρίχτηκε σὲ μιὰ πολυθρόνα, μὴ γνωρίζοντας καὶ αὐτή, ἀν δη ταραχὴ τὴν δποίαν ἔνοιωθε μέσα τῆς γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ της, εἶναι δ ἔρως, ποὺ μὲ τόσον πάθος κάθε νύχτα τραγουδοῦν οἱ λιμοκοντόροι ἀργοπτηγάνοντας στους δρόμους, δποὺ ἀγρυπνοῦν οἱ ἀγαπητικές πίσω ἀπὸ τὶς μισοανοιγμένες πόρτες. Ἰσαμε δμως νὰ ἔλθῃ τὸ μεσημέρι, ή κυρία Ἀμαλία κατώρθωσε νὰ συνεφέρῃ, καὶ ἔτοι μὲ τρόπο, τὸ ἀπόγευμα, ἀνοίξει τὴν κουβέντα γιὰ τὴν Ἀννα, καὶ μὲ μεγάλη τῆς ἐκπλήξη εἶδε τὸν κυρίο Γεργόδη νὰ κάνῃ δτι δὲν ἔρει πῶς τὸ σπίτι τῆς Κρούτσαινας ἥτανε κολλητὸ μὲ τὸ δικό της. Ἀνθρωπός φιλήσυχος καὶ ἀποστρεφόμενος τὸ κουροκουσουριό ἀπέργυε νὰ βγάλῃ τοιμουδιά, αὐτὸ δμως ή κυρία Ἀμαλία τὸ ἔξηγησε διαφορετικά καὶ χωρὶς νὰ τοῦ πῆ δτι τὰ ἔρει δλα, ἀπεράσισε, νὰ ἀνακαλύψῃ ἀν πράγματι τὸν κυρίο Γεργόδη τὸν ἐπόναγε τὸ δοντάκι του γιὰ κείνο τὸ παλιοκόριτο. Ἰσαμε τὸ βράδυ δ κυρίο Γεργόδης δὲν εἶχε δώσει καμιὰ προσοχὴ στὰ λόγια τῆς σπιτονοικούρας του, καὶ νὰ τρόα ξεαρνα, ποὺ τὸ δνομα τῆς ἔρωμένης ἐνὸς βασιλέως, τοῦ φέρνει ἐμπόρος του τὴν κύρη τὸν ποὺ εὑρίσκεται εἰς δλίγων μέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ δωμάτιον του. Βέβαια, ή σκέψις τον δὲν ἐτήγησε πρὸς αὐτήν ἀπὸ κανένα αἰσθημα ἔρωτικῆς ή οἰασδήποτε ἄλλης συμπαθείας, διότι δ κυρίο Γεργόδης, διὰ λόγους ποὺ αὐτὸς γνωρίζει δροιόθηκε νὰ μὴ προσέξῃ ποτὲ σὲ θηλυκό, δτια καὶ ἀν αὐτὸς εἶχε τὴν καρδιὰ τῆς Πηνελόπης τῆς Ἰδάκης καὶ τὴν εύμορφιὰ τῆς Ἐλένης τῆς Σπάρτης. Πνεῦμα ἀναλύτικὸ δπως ἥτανε, εὔρισκε εὐχαριστησοῦντος ν ἀνακαλύπτη μυστηριώδεις νόμους δημάρχοντας μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἀφηρημένων χαρακτηριστικῶν ἐνὸς δντος, καὶ δὲν εἶναι πολὺς καιρός ποὺ εἶχεν ἐνθουσιασθεῖ ἀναγνώσκοντας ἔνα πολὺ πρωτότυπον σύγχρονα Ρώσουν σօφον, περὶ τῆς μυστηριώδους ἐπιρροῆς ποὺ ἔξασκουν τὰ βασιτοικὰ δνόματα ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ συγγραφεὺς ἐκείνος, ἀναχρούσεν ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον ποὺ δείχνει ή Ἀγία Γραφὴ διὰ τὸ ὄνομα τὸ δποίον ἐπρεπε νὰ λάβῃ δ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, καὶ κατόπιν παρατηρήσεων τὰς δποίας εἶχε κάμει δ ἴδιος, ἔβεβαιώνε, δτι εἰς τὸ λεξικὸν τῶν κυρίων δνομάτων δημάρχοντας μέσα τὰ δποία περιέχονται ἔκει μέσα. Η ἀλήθευσια εἶναι δτι δ κυρίος Γεργόδης, εἰς μερικάς προφοριμένη δλα τὰ ποιητικὰ συναισθήματα, προφερούμενη μόνον περιπτώσεις, καὶ αὐτὰς ποὺ δλίγας, ἀπὸ

ΑΙ Α. Β. Υ. Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΙ Η ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΕΛΕΝΗ Φωτογρ. Μπέργκικε

κατόχους των εύτυχιαν ἥ δυστυχίαν, καθιστῶντα αὐτοὺς συμπαθεῖς ή ἀποκρούστικούς, δνόματα μὲ ἄλλους λόγους ἐπιδρῶντα κατὰ τὸν ἔνα ή τὸν ἄλλον τρόπον ἐπὶ τῆς ζωῆς ἐκείνων, τοὺς δποίους μέρος τοῦ γραφέον τον, ἔνα δνομα δὲν ἔχει καμίαν ἀπολύτως σημασίαν, διότι ἀν τὸ τριαντάφυλλο τὸ ώνόμαξαν σπόρδο καὶ τὸ σκόρδο τριαντάφυλλο, ή λέγεις τριαντάφυλλο, ποὺ σήμερα διεγείρει δλα τὰ ποιητικὰ συναισθήματα, προφερούμενη μόνον περιπτώσεις, καὶ αὐτὰς ποὺ δλίγας, ἀπὸ

ἀποστροφῆς εἰς τὸ πρόσωπον κάθε εὐαισθήτου ἀνθρώπου. Ὁ Ρῶσσος ἔκεινος συγγραφεύς, βασιζόμενος ἐπὶ τῆς Ἰστορίας, προσεπάθει νὰ ἀποδεῖξῃ διὰ ὃ τάδε βασιλεὺς ἦ νὰ τάδε βασιλισσα, ἀνὴν ἔφεραν ὁρισμένα ὅνοματα θὰ εἰχαν καὶ ὁρισμένην ἡ σχετικὴν εἰμαρμένην. Αὐτὸ δὲ καὶ Ἡ Γρηγόρης ἔδυσκολεύετο νὰ τὸ πιστεύσῃ, ἵδιος διότι εἰς τὴν Ἰστορίαν δὲν ἔδιδε μεγάλην σημασίαν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀκρίβειαν μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς παρεδόθησαν αἱ μεγάλαι φυσιογνωμίαι καὶ τὰ ἔξι αὐτῶν ἀπορρεύσαντα γεγονότα. Ἀν φαντασθῇ κανεὶς διὰ ὁ Λουδοβίκος ΙΔ', τὸν δποῖον διοι φανταζόμεθα ὅπως μᾶς τὸν παρουσιάζον ωἱ μεγάλοι ζωγράφοι ποὺ ἔχουν ἀπαθανατίσει τὰ χρώματά των εἰς τοὺς μεγάλους πίνακας τῶν Βερσαλλιῶν — τακοῦνι ἀψηλό, περοῦνα, ταντέλλες, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν βαρεῖαν ἀπὸ πολυτέλειαν ἀμφίεστν του, ρυχμένην τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα — ἔκαμπνεν δπισσω ἀπό τις πόρτες τῶν αὐδούσων τῆς λαμπροτέρας αὐλῆς τῆς Ἐδρώπης, κατὰ τὸ λέγειν ἐνὸς ἀνεκδοτογράφου, διὰ τι μόνον ἐν κρυπτῷ καὶ εἰς ὁρισμένον μέρος ἡ σωματικὴ ἀνάγκη ἐπιβάλλει εἰς τὸν δργανισμὸν μας, βεβαίως θὰ ἀντιληφθῇ διὰ δῆ. Ἡλιος Βασιλεὺς εἶγε καὶ τὰς κηλίδας του. Ἀκόμη, πρὸ διλγούν καιροῦ, δὲν ἔγινε γνωστὸν διὰ Ἰσπανὸς μεγιστῶν ἐξ ἔκεινων ωἱ δποῖοι εἰχαν ἐπισκεφθεῖ τὴν οὐλὴν τῆς Ἐλισσάβετ τῆς Ἀγγλίας, ποὺ διοι τὴν φανταζόμεθα πρότυπον γυγακὸς τῆς δποίας τὸ μάτι διὰ τὰ παράκολουθοντες καὶ τὰ ἀντελαμβάνετο, ἀφῆσας ἀπομνημονεύματα, ἀφηγεῖται διὰ πλησιάσας διὰ νὰ στηριχθῇ εἰς ἕνα παράθυρον τοῦ βασιλικοῦ ἀνακτόρου, ἀπεσύρθη μὲ φρύκην, διότι ἐπάνω ἀπὸ τὸ πρόσωπα τῶν πολυτελῶν παραπετασμάτων ωἱ ψεῖρες ἐκρεμόνταινε σᾶν τὰ τσαμπιά; Μολονότι διμως δὲ καὶ Ἡ Γρηγόρης ενδιόκετο εἰς κυκεῶνα πιθανοτήτων, δπου αἱ μᾶλλον πιστεύται ἀβεβαιότητες ἥσαν ἀρπαγμένες ἀπὸ τὰ μαλλιά, δὲν ἴμποσούσε, παρατηρῶν διαρκῶς τὴν λέξιν «Ἀννα Βόλευν» μὲ τὴν δποίαν ἥρχιζεν ἡ γραμμῇ τῆς σελίδος ἐκείνης, ποὺ ἦτο ἀνοικτὴ ἐνώπιον του, νὰ μη συμφωνήσῃ μὲ τὸν Ρῶσσον συγγραφέα διὰ μεφικὰ δνόματα, ἀν δὲν ἔχουν γενικήν, πράγματι παρουσιάζονται ὡς διαθέτοντα σχετικὴν τινὰ δύναμιν Μοίρας, ἡ δποία βαρύνει ἐπάνω εἰς τὰ ὄντα δσα τὴν φέρουν, ὡς σύμβολον τῆς ζωῆς ἐκδηλώσεώς των. Ἀννα, Χαννάχ κατὰ τὸν καὶ Ἡ Γρηγόρη, διὰ δποῖος ἔχει καὶ μερικὰς γνώσεις ἐβραϊκῆς φιλολογίας καὶ γλωσσῆς, σημαίνει εἰς τὸ ἵδιομα τῶν μιῶν Ἰσραὴλ, Χαροεσσα.

·⁹Η παράδοσις περὶ Ἀγίας Ἀγνης, ἡ δποίᾳ
ἐκαλλιεργήθη πρῶτον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐγ-

αλησίαν, ἀνεφάνη μετὰ τὸν τρίτον αἰῶνα, πολὺ δὲ βραδύτερον εἰς τὴν Δύσιν, δους εἰς τὴν Ἀγίαν Ἄνναν ἔπειτα ἀπὸ τὸν Ἱωακείμ, ἀπὸ δύο διεῖ δύο ἀκόμη συζύγους ή λατινική παράδοσις: ἀλλ' ὁ κύρῳ Γρηγόρης ποὺ γνωρίζει καὶ τοὺς Λατίνους ποιητάς, ἐθυμήθηκε δτὶ ὁ Ὁβίδιος περιγράψει κάπου εἰς χαριτωμένους στύχους τὰ ἔργα τῆς φωμαϊκῆς θεότητος Ἄννας Περείνας, ἡ δποια ἀπὸ τὸν λαὸν πρὸ πάντων, ἀπελάμβανεν ἰδιαῖούσης λατρείας. Ἡ θεὰ Ἄννα ἐλατρεύετο εἰς ἔνα ἄλσος παρὰ τὰς δχθας τοῦ Τιβέρεως, μὲ χοροὺς καὶ μὲ τραγούδια, πάντοτε τὴν ἀνοικιν, καὶ μολονότι οἱ κάτοικοι τῆς Ρώμης δὲν ἐνθυμοῦντο ἀπὸ ποὺ παρέλαβαν τὴν λατρείαν της, δμως μὲ τὸ νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἰδέα δτὶ ἡ Ἄννα αὐτὴ ἦτο ἀδελφὴ τῆς Διδοῦς, καὶ μὲ τὸ νὰ ὑπάρχουν ἄλλοι οἱ δποιοι τὴν συνέχειον μὲ τὴν σελήνην, ὁ κύρῳ Γρηγόρης συνεπέδαινεν δτὶ ἐπόρκειτο περὶ θεότητος ἐρωτικῆς ποὺ προηῆθεν ἀπὸ τὴν Φοινίκην, καὶ παραβάλλων τὰς χαρμοσύνους ἔργα της πρὸς τὴν σημασίαν τὴν δποίων ἔχει ἡ λέξις Ἄννα εἰς τὴν Ἐβραϊκὴν γλῶσσαν, ἥτο ἀπολύτως βέβαιος, δτὶ καὶ οἱ Ἐβραῖοι, τὸ θηλυκὸν αὐτὸ δνομα τὸ εἰχαν παραλάβει ἀπὸ τοὺς Φοινίκας, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν δποίων εἶχαν ἔγκατασταθεῖ. Βέβαια, ὁ κύρῳ Γρηγόρης, σὰν δρθδόξος ποὺ δτὶ, οὔτε ἐτομοῦσε καν, νὰ ἐπιχειρήσῃ παραλληλισμὸν τῆς Ἅγιας Ἄννης καὶ τῆς Ἄννας Περείνας δς συμβολικῶν ἰδεῶν τῶν ζωϊκῶν βλαστήσεων, μολονότι δχριστιανικὸς συμβολισμὸς τύσα ἐδανείσθη ἀπὸ τὸν εἰδωλολατρικὸν κόσμον. Ἀπὸ δτας λοιπὸν Ἄννας ἐθυμότανε δ κύριος καθηγητής τῆς ἴστοριας εἰς δλην τον τὴν ζωήν, δὲν ὑπῆρχε μία ἡ δποια νὰ μὴ δτὶ χαρίσεσσα καὶ νὰ μὴ ἔδειχνε χαρακτῆρα δικαίολογούντα τὸ οὐκέπον διστιχον:

"Όλες οι "Αννές
Είναι φακλόνες

δηλαδὴ ζωηρές, φωνακλοῦδες, στοιχεῖα θορυβοποιιά, μὲ ἀλλὰ λόγια, δταν βγοῦν στὸν κόσμο γίνονται *femmes fatales*, πέρονοντας πάντοτε τὶς κουφρὲς τῆς ζωῆς, εἴτε πρὸς τὸ καλό, εἴτε πρὸς τὸ πακό. Καὶ δρίστε τώρα, ποὺ ἡ "Αννα Βόλευν, ποὺ ἀπέθανε χώρια τὸ κεφάλι καὶ χώρια τὸ κορμί, δι' ὅσας ἐρωτικάς παρεκτροπὰς τῆς ἐπέφροψαν, τοῦ ἐνθυμιζει τὴν "Αννα τοῦ Κρούτση, τὴν γειτόνισσά του, καὶ δ Ρῶσσος παραδοξολόγος συγγραφεὺς τοῦ ἐνθυμιζει τὴν "Ανναν Καρένιν τοῦ συμπατριώτου του Τολστού, μαζὶ μὲ ἔνα σωρὸ ἀπὸ ἄλλες "Αννες ιστορικές, *femmes fatales*, ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἀνδρογυναῖαν "Ανναν τὴν Κομνηνήν, ἡ δποία εἰς τὸν

συζυγόν της παρεπονεῖτο κατά τῆς φύσεως — μὲ τόσον οραλιστικήν φρασεολογίαν, ώστε νὰ εἶναι ἀδύνατον δικύρ Γρηγόρης νὰ τὰ ἐπαναλάβῃ —, διτὶ αὐτὴν μὲν τῇ ἔκαμε γυναικα, ἐκείνον δὲ ἄνδρα, ἐνῷ ἐπρεπε νὰ συμβῇ τὸ ἐνοντίον μέχρι τῆς αὐτοκρατείας ¹Αννας Ἰθανόβινας, ποὺ εἶχεν ἐντελῶς ἀνδρικὴν ιδιοσυγκαρσίαν καὶ χαρακτήρο χονδροειδῆ καὶ κτηνώδη. Ο κύριος καθηγητὴς τῆς ἴστορίας δὲν ἀγνοοῦσεν οὔτε τὴν ²Ανναν τῆς Γαλλίας, dame de Beaujeu, ἡ ὁποία ἐκυβέρνησε τὴν Γαλλίαν ἐπὶ δικτὺ χρόνια μὲ ἀνδρικὸν νοῦν, οὔτε τὴν ³Ανναν Στούαρτ, τὴν τόσον ἐνεργητικὴν γυναικα, οὔτε τὴν ⁴Ανναν τῆς Πολωνίας ποὺ ἀφῆκε τόσον ἀξιοσημειώτους ἐπιστολάς, οὔτε τις ἄλλες ⁵Αννες, με δῆσες ἐσχετίσθη εἰς τὰ βιβλία καὶ εἰς τὴν ζωὴν, καὶ τώρα ποὺ δλες μαζὶ τὸν ἔχον περικυλώσει, συμφωνεῖ καὶ αὐτὸς μὲ τὸν Ρῶσσον συγγραφέα διτὶ δὲν εἶναι δυνατὸν μία γυναικα φέροντας αὐτὸν τὸ καβαλιστικὸν δνομα, νὰ μὴ ὑποστῇ τὰς μυστηριώδεις του ἐνεργείας, διτὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ γυναικοῦλα, δικῶς ἀν ἐλέγετο Παγῶνα, ἄλλα διτὶ μόσιαιώς θὰ παρασυρέθῃ εἰς δρᾶσιν, καλὴν ή κακήν, αὐτὸν τοῦ κύρου Γρηγόρη τοῦ εἶναι ἐντελῶς ἀδιάφορον. Καὶ θὰ ἀφίνετο ἐπὶ πολλὴν ὕστατη, δικύρος καθηγητής εἰς τὸν Ιλιγγόν αὐτὸν τῶν ἀλλοκότων θεωριῶν

Δν δεν ήσθιαντο δτι δλον του τδ αιμα του είχεν
άνεβετ στδ κεφάλι. Ἐπλησίασε εις τὸν νιπτήρα
καὶ ἐδροσίσθη μὲ λίγο κρύο νερό. Χωρὶς ἄλλο,
σεμνὸς ἀνθρωπος δπως ἤτανε, θὰ είχε ταρα-
χθει εις μεγάλον βαθμὸν ἀπὸ τοὺς ὑπαινιγμοὺς
τῆς σπιτονοικοκυρᾶς του, οἱ δποιοι ὡς φαντά-
σματα είχαν ἔξαφνα παρουσιασθεῖ ἐμπρός του,
πέτῶντας ἔνα πέτλον, τὸν δποιον καθ^θ δλον τὸ
ἄπογενυμα διετήρησαν πυκνὸν ἐπάνω εις τὰ εἰδε-
χθῆ πρόσωπά των. Χωρὶς νὰ ήξενογή τι ἔπαθεν
ἔκεινο τὸ βράδυ, ἔσθυσεν δ κὐρι Γρηγόρης τὸ
φῶς τῆς λάμπας καὶ ἐκοιμήθηκε. Ἀλλὰ ἔνα τρο-
μακτικὸν δνειρο τὸν ἐβασάνισεν ἵσαμε τὸ πρώτο.
Ο "Αννας, δ ἀρχιερεὺς τῶν Ιουδαίων, φορῶν-
τας τιάραν καὶ μανδύαν τελετουργιμόν, ἔπεσεν
ἀπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς κοινὸν πιέρας τὸν ἐπάνω
εις τὰ πόδια του, καὶ ἥρχισε νὰ χορεύῃ μὲ βα-
ρειὰ πηδήματα, ποὺ τοῦ ἔκοψαν λυῶμα τὰ πόδια
ἵσαμε τὰ γόνατα. "Οταν ἔξυπνησεν, αἰσθανό-
τανε κάποιον πυρετὸν νὰ τοῦ θερμαίνῃ τὸ πρό-
σωπον καὶ μὲ τρόμον παιδικὸν ἔφερε τὰ χέρια
εις τὰ κάτω ἄκρα. Ο καθεὶς φαντάζεται τώρα,
πόση ὑπῆρξεν ἡ ταραχὴ του, δταν προσπαθῶν
νὰ τὰ μετακινήσῃ δοκιμαστικῶς, τὰ εὐρήκε βα-
ρειὰ σάν ἀπὸ μολύβι. Ο κὐρι Γρηγόρης ἀπὸ
τῇ στενοχώρια του, είχε κατακλιθεὶ ἔκεινο τὸ
βράδυ μὲ τὶς μπόττες.

II. РОДОКАНАКИΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ—Η ΚΑΠΕΤΑΝΙΣΣΑ

Η Ἐλασώνα μὲ τοὺς μυτερούς μιναρέδες φάνηκ^η ἐμπτός μας. Τὸ ἵππικὸ κάτω στὴν πεδιάδα προσπαθοῦσε ν^η ἀνακαλύψῃ τὶς θέσεις τοῦ ἔχθροῦ. Οἱ διοικηταὶ τοῦ πόλεως ὅμοιας, δταν ἀκούστηκε τὸ πρῶτο κανόνι.

Οι φαντάροι έχουνθηκαν πρὸς τὴν ἐχθρικὴν γραμμὴν ἀφοίτητοι, τὰ πυροβόλα ξεπετοῦσαν τὸ καταστρεπτικό τούς σίδερο.

Οἱ Τοῦρκοι προσπαθοῦσαν νὰ κρατηθοῦν στ' ἀμπέλια. Τὸ πυροβολικό τους πετάει διβίδες δεξιά, δριστερά, στὸ κέντρον καὶ πατόπι πάνει ἀπότομα. Ἀξιωματικοὶ καὶ πυροβοληταὶ τρέχουν νὰ σωθοῦν πρὸς τὸν δημόσιο δρόμο που πάει γιὰ τὸ Σαραντάπορο.

Φεροπόδαροι εὐζῶνοι τοὺς κυνηγᾶντες. Τὸ πεζικὸν τῶν αἰλονίζεται καὶ ἐπὶ τέλους φεύγει χωρὶς τάξιν, μὲ τρόμο, τρέχουν μὲ τὴν ψυχὴν στὸ στόμα, νὰ περάσουν τὴ γέφυρα, τὸ μόνον σημεῖον ποὺ εἶχε μεῖνει ἀκόμα ἀνοιχτό.

Τὰ συντάγματά μας 3^{ον} και 7^{ον} τους κυρηγούνε κατὰ πόδι. Τ^ο ἀμπέλια, τὸ ἄνερο ποτάμι,

οἱ δρόμοι, εἶναι στρωμένοι ἀπὸ γυνιούς, δῆλα
μάσουχοι καὶ μαρτίνη, ἀποσκευὲς ἀξιωματικῶν
καὶ ἀδύνατους στρατιῶτες.

Τεσλίμ, τεσλίμ φωνάζουν καὶ φιλούντες τὰ χέρια φρενιασμένων νικητῶν. Μιὰ σημαία τρομαγμένου ἀσκεριοῦ μὲ τὸ μισοφρέγγαρο πατιέται στὴ γέφυρα ἀπάνω. Χορὸς ἀπὸ εἰζώνους πιάστηκε στὰ ὑψώματα, καὶ στὸ δημόσιο δρόμο ἔσαιματόν ται γιλιάδες αλυμάλωτοι.

Οἱ κάποιοι τρέχουν ἀπ' τὰ βουνά στὸ ἔρημα
τῶν σπίτια. Ἐφυγαν γιατὶ οἱ Τούφροι στὴν
ἀπελπισία των πολλὰ μποροῦσαν νὰ κάμουν.
Τώρα ξαναγυρίζουν ἐλεύθεροι, ἀνοίγουν διά-
πλατες τις πόρτες.

“Ενα αυτοκινήτο φάνηκε πέρα στὸ δρόμο τῶν συνόρων, χάθηκε στὸν κουρνιαχτὸ καὶ σὲ λίγο σταμάτησε κάτω στὸ στρατηγεῖο.

Ἐμπῆκε ὁ πολιτισμός

Στὸ μοναστῆρι ποὺ ἔχει τὶς πολλές καμπάνες ὑψώθηκε ἡ σημαία. Οἱ κάτοικοι τὴν χαιρετάνε μὲ τρελές φωνές, πνιγμένες στὰ δάκρυνά των, καὶ

δ στρατός κάτω στ' άμπελια, στο ποτάμι, στη γέφυρα, στα υψώματα, παρουσιάζει δύλια.

« Ήθελη ή νύχτα καὶ ή βροχή πλημμύρισε τοὺς κατανύσσους καὶ τὸ ποτάμι ποὺ χωρίζει σὲ δυό τὴν Ἐλασσόνα.

Γύρω στη γανιά τῆς γηρά-Γιαννιώδες ἀχνίζουν τὰ λεωμένα, μας ροῦχα καὶ ἡ πουλάδα σβύνει τὰ καρέβουνα μὲ τὸ ξύγκι τῆς ποὺ στάζει σὰν βροχή. Τὰ πουράρια τοῖς ον, λινώνουν ἀπό τις πύρινες γλώσσες καὶ κάπου-κάπου πετάνε σπίνες.

« Η γηρά-Γιαννιώδες, σὰν κοπελούδα δεκαεφτά χρονῶν, μᾶς ἔτοιμάζει τὸ ζεστὸ ζούμι μὲ τὴν πίγουλη. Τὰ πόδια ποὺ φέρουν τὰ δυδοῖντα χρόνια δὲν τρέμουν, τὰ χέρια ποὺ ζάρωσαν πλάθουν ἀκοπα τὴν μπουγάτσα μὲ τὸ μέλι. Βουτάει τὸ ἀδράχτι στὸ αὐγὸ καὶ κεντάει τὸ σταυρὸ στὴν πασχαλινὴ σιμήδαλωτὴ μπουγάτσα.

Οταν ἡ γάστρα τὴν ροδοκοκκίνησε, ἔστρωσε τὸ σοφρά. Μαζευτήκαμε γύρω του νὰ φάμε δ, τι καλὴ γερόντισσα ἔτοιμασε. Ο δεκαένας ἔκαμε τὸν σταυρὸ του κι' ἔνας δάσκαλος φαντάρος είπε τὸ « Πάτερ ἥμῶν . . . ».

Η γηρά-Γιαννιώδης πῆγε στὸ εἰκόνισμα καὶ μᾶς ἔφερε δίκοπο μαχαῖρι μὲ τὸ χέρι δαημένιο. Αστιράρτε, καὶ στὴ μέση ἀπὸ τις δύο μεριές εἶχε σταυρούς σκαλισμένους. Μ' αὐτὸ πῆρε κι' ἔκοψε τὴν πασχαλινὴ μπουγάτσα, τὴν ροδοκόκκινη ἀπ' τὴ φωτιὰ καὶ κίτρινη ἀπ' τὸ πολὺ αὐγό.

« Εἶναι τὸ μαχαῖρι τοῦ σχωρεμένου Γιάννη, λαφρὸ τὰ κόκκαλα του — εἴπε. — Κάτω ἀπὸ τὸ κόκνισμα εἶναι τὸ ἄρματά του. Στὸν Τούρναβο καὶ στὰ Φέρσελα τὸν ξέρουν. — Ο καπετάνιος Γιάννης μὲ τὴ φέρμελη καὶ τὸ χρυσὸ σελάχι. — Κρατάει ἀπὸ κλέφτες μάννα καὶ πάτερα. Απὸ τὸ σοῦ τους ὅχτι θεριά πεθάνανε στὴ φυλακὴ γιατὶ ἐπιστήκαν διοφάνερα σὲ δουλειὲς τοῦ καπετάνιος Γιουρούνου. Στὰ Μπιτώλια έπλωσαν τὸν ἀδερφό του προπέρου. Ανεβοκατέβαιν δ καλός μου τὰ διάσελα μὲ τὸ χιόνι κι' ἐμάζευε παλληκάρια γιὰ τὸ καλόκαιρο. Ο μπένης μᾶς πῆρε τὰλογα καὶ τὶς πολλὲς γελάδες, πάτησε τὰ χωράφια καὶ ξερίζωσε τὸ άμπελια. Ο Κίτσος, τὸ μονάχοιβο παδί μας, σκοτώθηκε

μιὰ νύχτα ποὺ περνοῦσε ἀπὸ τὰ σύγιορα φορτωμένα τάλογα μπαρούτια. Ο καλός μου βαρέθηκε στὸ πόδι πολεμῶντας ἵνα ταμπούνι ἀνήμερα τοῦ Ἀτ-Λιά. Τὸν ἕτηραν τὰ παλληκάρια του σὲ μιὰ σπηλιὰ στὸν Ἐλυμπό. Σκουλίκιασε τὸ πόδι κι' ἐμεινε πετοὶ καὶ κόκκαλο τὸ ἀνήμερο λιοντάρι. Ἐπῆγα καὶ τὸν εἶδα τὸ Ἀτ-Φιλιππα. Τὸ λαμπερό του μάτι εἶχε σβύσει, κάτω ἀπὸ τὰ δασιά του φρύδια ἀντίκρισα δυὸ γοῦβες. Τὸ φαρὲλο μουστάκι ἀποτριψτὸ κι' ἀχτένιστο, τὰ πυκνά του γένεια ἀκοπα, καὶ φουντανέλλα ἀσπόη σὰν τὸ πρόσωπό του, τὸ ντουφέκι δὲν τοῦ τὴν εἶχε λεωμένη, τὰ τσαρούχια γερά, γιομάτα πρόκες ἀπὸ κάτου, τὸ σελάχι οιγμένο σὲ μιὰν ἄκρη καὶ τὸ ἄρματά του, ἀλλὰ στὸ προσκέφαλο καὶ ἀλλὰ στὸ πλευρό.

« Τὸν πότισα μὲ ζεστὸ πετμέζι, ἔφαγε μέλι πιασμένο στὴ Λάρισσα, γάλα ἀπὸ τὴ στάνη τοῦ καπετάνιο Θανάση, τοῦ λαγοῦ τοῦ ἔφερα καρδιὰ καὶ τῆς πέρδικας φτερούγα, δὲ χάρος δὲ ντιργήθηκε καὶ τὸν πῆρε μιὰ νύχτα, ποὺ τὰ βουνά σκεπάστηκαν ἀπὸ τὸ χιόνι. Κοντά στὴ βρύση ποὺ κελαϊδάει διπλοκοτσιφας εἶνε θαμένος. Τὰ παλληκάρια του τὴν ἀλλη μέρα κατέβηκαν στὴ χώρα κι' ἔσφαξαν τὸν πασσᾶ μὲ τὰ ἄρματα τοῦ καπετάνιου. Νά τα ἔδω κρυμένα. Ο γκρᾶς, τὸ ἔξασφαιριό μπιστόλι, τὸ φαρμακεόδη μαχαῖρι, τὸ γιαταγάνι μὲ τὴ ζουγαριά μου καὶ τὸ ἀσπρογάλαζο κρεμαστάρι, δὲ δίκαιη μπιστόλα μὲ τὰ χοντρὰ τὰ βόλια, τὸ κλέφτικο φανάρι ποὺ πῆρε τοῦ γιούσμπαση διταν τούκαμε τὸ μπλόκο στὶς Λυγαριές, τὰ τσαρούχια μὲ τοὺς κεντητοὺς ἀητούς, δὲ σταυρὸς ποὺ τοῦδωσεν δὲσπότης σὰν ξεώσε ἔφτα χωριά ἀπὸ τῶν ἀπιστῶν τὸ κέφι.

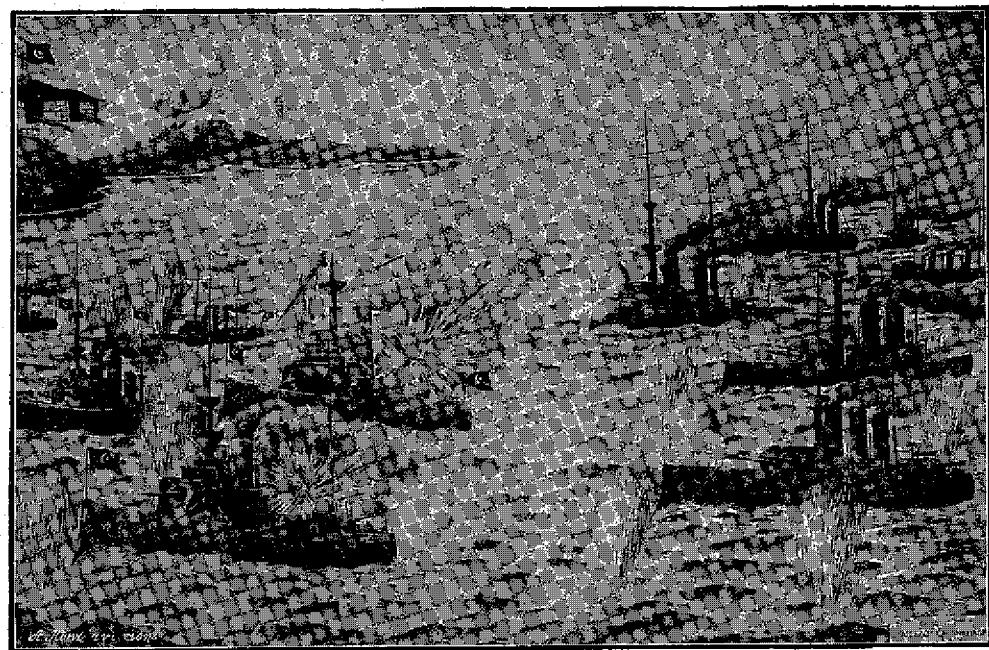
« Σήμερα ξεσκεπάζονται τὸ ὄγια λείψανά του, ήδης καιρός νὰ βριοῦν στὸ φῶς, νὰ τὰ φορέο καὶ Καπετάνισσα».

Μὲ μᾶς σηκωθήκαν οἱ συντρόφοι μου, πῆγαμε τὰ μάνλιχρ, ἔχωσαμε μιὰ δεσμίδα φυσίγγια στὴ θαλάμη κι' ἐπετοχτήκαμε στὴν οὐλή.

Πέντε μπαταριές ἀκούστηκαν καὶ σὲ λίγο τραγούδια.

« Επρόστας» ή Καπετάνισσα.

Μ. Α. ΡΟΔΑΣ

Λαϊκὴ τέχνη: «Η πανωλεθρία τῆς τουρκικής άρματας — Έκδότης Εδ. Αθανασιάδης

Λαϊκὴ τέχνη: «Η παράδοσις τῶν Ιωαννίνων — Έκδότης Εδ. Αθανασιάδης

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ—ΡΩΔΟΠΗ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΓΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

Ο βασιλιάς Δημοχόρης και ὁ πρώτος του σύμβουλος, ὁ Αἴμιος, οήγα γυιδός, δύοένα υποβλέπονται, ἀπ' την ήμερα που ὁ λαός ἔδωσε τὸ στέμμα στὸν Δημοχόρη. Πάνω σ' ἕνα συμπόσιον, ὁ Δημοχόρης ποὺ τὸν προκαλεῖ δέδιος δὲ Αἴμιος, καίνει δόρκο νὰ δώσῃ τὸ βασιλεῖο του στὸν Αἴμιο ἀν δὲ γιγνήσκεις ανθρός του ἡ ἀδεφὴ του Αἴμιου, ἡ Ροδόπη, ποὺ τὸ δέν τὴν εἶχε ἰδῆ δὲ βασιλιάς, δὲν ξημερωθῆ μαζί του στὴν ικλή τῆς ἀγάπης. Κι' ὁ Αἴμιος ἀπαντᾷ πώς δὲν αὐτὸς γενή, στὸ δήμο παραδίγει τὸ κεφάλι του.

Καὶ στέλνει ὁ Δημοχόρης στὴν Ροδόπη ἀτίμητα δῶρα καὶ τῆς μηνῆς τὴν ἀγάπη του καὶ τὸν κομῷ του «νὰ χαρῇ τὴν γλύκα τοῦ φιλιοῦ της» καὶ τότε βασιλίσσα νὰ τὴν κάμῃ.

Ἡ Ροδόπη μὲ πονηρία τοῦ μηνᾶς ναι. Καὶ πειθεῖ τὴν Κριώ «τὴν ἀπάραγη καὶ ἀπονήσειν την παιδούλην» νὰ γείνῃ αὐτὴ Ροδόπη καὶ νὰ δεχτῇ τὸν βασιλιά.

«Γλυκοχαράζει στὴν ἀνατολή καὶ ροδίζει ἀχνά δροσερός δέρος μὲ τὸ θαμαρώπιτο τῆς μακρινῆς αὐγῆς... Ακούεται γλυκά πέρα, δέξαι ἀπὸ τὸ κάστρο, τὸ ἐωθινὸ σάλπισμα... Τὴ στιγμὴ αὐτὴ παρουσιάζεται ἡ Ροδόπη στὸν παλαιοῦ τὴν θύρα καὶ, ἀφοῦ κοιτάξῃ προφυλακτικά, βγαίνει στὸ προστύλιο. Ἡ Κριώ τὴν βλέπει, οπρέντει, τρέχει πρὸς τὰ οχαλοπάτια καὶ καθὼς ἔπεινη τὰ κατεβαίνει, γονατίζει στὸ τελευταῖο ἡ παρακόρη ἀπλόνοντας τὰ χέρια γὰ τῆς ἀγκαλιάση τὰ γόνατα μ' ὀλόχαρη λαχτάρα.»

ΚΡΙΝΩ. Κυρά! χρυσή μου κυρά!

ΡΟΔΟΠΗ. Τὴν ἀποδιώχνει πέρα μὲ σκληρὴ φωνὴ καὶ κειρονομία.

Μὴ μ' ἀγγίξῃς!

Μέριασε νὰ διαβῶ! Τί στέκεις ἔτσι, σὰν ἔδανο;

ΚΡΙΝΩ. "Ω, κυρά μου!

ΡΟΔΟΠΗ. Εἴπα: τραβήξου πέρα! Μὴ μὲ σιμώσῃς, πρὸν ξεπλύνης μὲ τὸ νερὸ τοῦ καθαροῦ τὸ σῶμα!

ΚΡΙΝΩ. "Ω, θεοί!

ΡΟΔΟΠΗ. "Οχι!... Πρῶτα, μὲ τὶς ἄλλες σκλάβες σύρε καὶ σὺ νὰ πιάσῃς τὴν θύρα, νὰ πλύνετε καὶ σκάλες, καὶ κατωφλιά, ποὺ μόλεψε τὸ πόδι τῆς Λαγνείας!

ΚΡΙΝΩ. "Ωμέ, δὲ θεοί!

ΡΟΔΟΠΗ. Πρέπει ἔγω τῷμε νὰ κράξω, ποὺ μήτε τοῦ "Ιστρού τὸ ρέμα θὰ σώσῃ, μηδὲ τῆς Αἴτνας ἡ θειαρένια πύρα, τὴ λοιπικὴ νὰ διώξῃ ἀπὸ τὸ παλάτι! — Τὶ στέκεις; τί θρηνεῖς;

ΚΡΙΝΩ. Θρηνῶ, κυρά μου; Μπορεῖ δὲν νὰ θρηνῶ, δὲν ἔχω αἰτία, παρὰ μὰ μόνο, ποὺ μοῦ κλείς τὸ στόμα μὲ πικρὰ λόγια, μήπως κ' ἡ χαρά μου

τρελή ξεσπάση, ἀτείριαστη στὸ θρόνο ποὺ ἔσν, χρυσὴ κυρά μου, μ' ἀνεβάζεις!

ΡΟΔΟΠΗ. Τ' εἰπες; τρελή σαι;

ΚΡΙΝΩ. Ναί! ἡ χαρά μοῦ πῆρε τὸ νοῦ, κυρά! Πῶς νῦν βρήγω, ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, στὸν κόσμο νὰ κηρύξω τῆς καρδιᾶς σου τὸ ἀρτάστο μεγαλεῖο! Μηδὲ ἥλιος νᾶσουν, ποὺ χίλια ωράδια στὴ ωράδια φορτώνει καὶ σπάσουν τὰ κλαδιά τῆς ἀπὸ τὸ βάρος! Μὰ ἔσν, γιὸ νὰ μὴν πέσω ἀπὸ τὴ χαρά μου, τὴν ἀψιθιὰ μοῦ βάζεις ἀντιστύλι... Σέρεις; — τάρον μένει ἄχολο, ἄμα βόσκῃ σὲ κάμπον ἀψιθιᾶς... Τί καλή πούσαι, σὰν κάνγις τὴν κακιά καὶ μὲ μαλώνεις!

ΡΟΔΟΠΗ. "Α! ἔτσι; Σὲ βλέπω, τέχεις καὶ καμάρι... Πῶς νὰ μὴν τέχης; Καὶ πολὺ σοῦ πέρτει! Σὲ βασιλιά νὰ κοιμηθῆς ἀγκάλη, ποὺ τολπίζεις ποτέ σου;

Καί, φαρμακωμένα:

Κ' εἰν' ώραῖος, καὶ νιὸς ὁ βασιλιάς! Θᾶσαι πιὰ τώρα μὲ τὸνομα στὴ χώρα, ποὺ μὰ γύχτα γιὰ Ροδόπη μοῦ πέρασες! Τί ώραῖα! Καὶ σ' ἀρέσει! Καὶ νόστιμο εἰν' ἀλήθεια, βασιλισσα νὰ κοιμηθῆς καὶ δούλα νὰ ξυνήσῃς!

ΚΡΙΝΩ. ἀπόμα γελαστή.

Τί νόστιμα, καλή μου, ποὺ κάνεις τὴν ἀνήξερη! Σ' ἀρέσει τάναποδα νὰ λέσ, νὰ μὲ πειραζῆς. Μὰ ἔγω δὲν είμαι πιὰ μικρή τὸ ξέρεις, καὶ τόπες ἀπὸ πρὸν: ἀνοιξε ἀπόψε κανονούρια βρύση τῆς ζωῆς γιὰ μένα! Μὰ ποιά; μοῦ τόχες κρύψει, — κακή ποὺ είσαι! Ξέρω γιατί: — μὲ θέλεις σὰν τὸ βρέφος ποὺ κλεῖ τὰ μάτια καὶ θηλάζει, δίχως νὰ βλέπῃ τὴν πηγὴ ποὺ ζωὴ τοῦ στάζει.

ΡΟΔΟΠΗ. Σώπα! τί λόγια λέσ! τί μοῦ θυμίζεις! Μπορεῖ στὸν παρθενώνα, ἔδω, νὰ σ' ἔχω παιδιοῦ χωρίς πατέρα ἀναντιρή μάνγια! Μὰ θὰ σὲ διώξω... Καὶ σὲ διώχνω! Φύγε!

ΚΡΙΝΩ. Καλή μου! πῶς ξειστόμεσες τὰ λόγια τὰ ωργισμένα! — Κι' ως τόσο, ἥρθε ἡ γραφτή μας ἡ ὥρα τοῦ χωρισμοῦ. Φεύγω... πηγαίνω σ' ἄλλο παλάτι, στὸ δικό μου, ταίρι τοῦ οήγα καὶ μητέρα στὰ παιδιά του ποὺ ἔγω θὰ τοῦ γεννῶ, βασιλοπαΐδια!

ΡΟΔΟΠΗ. σαρκάζοντας ἀγρια.

Χά, χά!

ΚΡΙΝΩ. Ναί, μὴ γελάς! Αὐτὸ θὰ γίνη — καὶ καμάρου, καλή μου, πῶς δὲν ξέρεις τὸ ἀπέραντο ἀγάθο ποὺ μοῦ χαρίζεις! Μ' ἄς πάτω νὰ στολιστῶ, γιατὶ δὲ καλός μου δὲν ἀργεῖ νᾶρη.

Καὶ βαδίζει πρὸς τὸ παλάτι.

ΡΟΔΟΠΗ. Στάσου! Τόση βία!... Μὲ τί θὰ στολιστῆς; μὲ τὰ καλά σου;

ΚΡΙΝΩ. Μ' αὐτὰ ποὺ ἔσν μοῦ χάρισες.

ΡΟΔΟΠΗ. Μονάχα γιὰ ἔνα βράδυ!

ΚΡΙΝΩ. Καὶ πίσω μοῦ τὰ παίρνεις;

ΡΟΔΟΠΗ. Βέβαια!

ΚΡΙΝΩ. Πάροτα, καλή μου. Μὰ θὰ λάβης ἀκέρια τὴν ἀντίχαρη: τὰ πλούτη τοῦ βασιλιά δὲ θάναι καὶ δικά μου; — Πάω νὰ τὰ φέρω...

Καὶ πάλε πινάκι πρὸς τὸ παλάτι.

ΡΟΔΟΠΗ. Στάσου! Τὰ μαλλιά σου πῶς είναι σὰν κοντά; Ποῦ εἰν' ἡ πλεξούδα; ποῦ εἰν' ἡ κορδέλλα μου ἡ χρυσή;

ΚΡΙΝΩ. Τὰ πῆρε σημάδια ἔκεινος... νὰ δείξῃ ἀπὸ μένα!

ΡΟΔΟΠΗ. Χά, χά!... καὶ νᾶρη νὰ πομπέψῃ ζμένα, καὶ τοῦ Αἴμου τὸ κεφάλι νὰ θερίσῃ!

Λαμπρά!

ΚΡΙΝΩ. "Οχι! μοῦ κανεὶς δροκο, διπλὸν δροκο, πῶς τὴ ζωὴ χαρίζει τοῦ ἀδερφοῦ σου!

ΡΟΔΟΠΗ. Τὸν φεύγη! Καὶ τὸν πίστεψε;

ΚΡΙΝΩ. Μοῦ πῆρε καὶ ἄλλο σημάδι...

Καὶ θρώνει τὸ χέρι.

ΡΟΔΟΠΗ. Τί; τὸ δαχτυλίδι;

ΚΡΙΝΩ. Ναί, γι' ἀρρεβώνα...

ΡΟΔΟΠΗ. Τὸ δικό μου! Ο πλάνος!

πῆρε τὸ δαχτυλίδι μου, γιὰ νᾶρη θρόνη σὲ πάρη; Χά, χά! Καὶ τὸν προσμένεις...

Σύρε, τρελή, νᾶλλαζής, — νὰ φορέσῃς τὰ δουλικὰ σκουτιά σου, καὶ τῆς δούλας τὰ ἔργα νᾶρησης! Τέλειωσαν τὰστεῖα!

Πάει δὲ γαμπρός, καὶ στοῦ λοντροῦ τὰ κρύα μᾶς ἀφήσεις τὴν νύφη!

ΚΡΙΝΩ. σοβαρή, ἀφοῦ σταθῆ συλλογισμένη.

Ναί, Ροδόπη! Τὰ χρυσά ποὺ μ' ἔχεις ντύσει τὰ δουλικά φορέματα θὰ βάλω·

μὲ έιμαι δούλα, — θάμαι ἡ οήγισσα του.

«Καὶ σκλάβα νᾶσουν» — εἰπ' ἔκεινος — «τὸ ίδιο

τὸ στέμμα νὰ παίρνω!» Καὶ ωραίστηκε στὸν Δία.

Ναί, μὰ τὸ Δία, κυρά μου, δλήθεια λέγω!

ΡΟΔΟΠΗ. ἀνήσυχη τώρα. Ρήγισσα, ἔσν; βασιλισσα; καὶ σκλάβα δική σου ἔγω, ἡ κυρά σου;

ΚΡΙΝΩ. Τέτοια πρέλα δὲν είπα. Καθὼς μὲ εἰπες ἀδερφή σου, πάντα ἀδερφή τὸ σ' ἔχω, ἀφοῦ στὸ θρόνο σὺ μ' ἀνεβάζεις!

ΡΟΔΟΠΗ. Στὸ θρόνο! ἔγω; ἔσένα;... "Α, δχιά φαρμακερή, ποὺ είχα ζεστάνει στὸν κόρφο μου, γιὰ νᾶρη πλερωμή μου τὸ δάγκωμα τοῦ χάρου! — Εσύ! στὸ θρόνο!

ΚΡΙΝΩ, παγωμένη καὶ μὲ σκληρὸ τόνο τώρα.

Ναί, ἔγω!

ΡΟΔΟΠΗ. Σκύλλα, μὲ πρόδωκες! τὸν δρόπατησες!

ΚΡΙΝΩ. "Α! τέτοιο κοῦμα, δ πολὺ γλυκός μου δὲν τὸ θέλει.

Πιστά κ' οἱ δυό μας τοὺς δρούους κρατοῦμε!

ΡΟΔΟΠΗ. Κ' οἱ δυό σας; — "Ω τυφλὴ Μοίρα, ποὺ οὔτε στὸν κόσμο τυφλὰ νὰ βαδίζω! —

Κ' ἔτσι... ἀν ἔγω δὲ σ' ἔβαζα στὸ πόδι τὸ δικό μου, θάδινε αὐτὸς σὲ μένα τὸ λόγο νὰ μὲ πάρῃ;

ΚΡΙΝΩ, περήφανη τώρα.

Δὲν τὸ ξέρω.

Κι ἀλλήθεια... δὲν πιστεύω ἀν ἀπὸ μένα σένα θὰ προτιμοῦσε!

ΡΟΔΟΠΗ. "Α! μαῦρο φίδι!

ΚΡΙΝΩ, πάλε ταπεινὸ καὶ πονετικά.

Ροδόπη μου! ἀδερφή μου! ἀρχόντισσά μου! Μὴ μοῦ κακιώσῃς! Γιὰ νὰ σὲ προσβάλω, δὲν τόπα... Έσύ σαι τοῦ κόσμου ἡ κορώνα!

Κι διπαρδός στῆς θάλασσας τὰ πόδια πέφτει ἀφριστός, μὰ ταίρι της δὲν είναι τὴν ταπεινὴ λιμνούλα σμύγει, κι δὲ γύρω δροσίζουν, καὶ καρπίζει δ καμποτός.

ΡΟΔΟΠΗ. "Ω, τὶ ξεπνη! νὰ σείται μὰ τοῦ δρόμου προστάτη σ' ἔμένα! — [μου]

ΚΡΙΝΩ, ἀγριεύοντας μὲ τὴν προσβολή.

Ροδόπη! μοῦ ἀνοίγεις τώρα τὰ μάτια!

ΡΟΔΟΠΗ. Κ' ἔγω τυφλὴ πού εῖμουν, νὰ στήσω στὸν δχιόρδο μου σκιάχτρο ἔσένα, νὰ βάλω ἔσένα στὴν τιμή μου ἀστίδια, —

κ' ἡ δούλα ἔσν τὸ στέμμα νὰ μοῦ ἀφτάξῃ!

ΚΡΙΝΩ. Τ' εἰπες;... Λοιπὸν ἐπίτηδες, μὲ ἀπάτη, μὲ στόλισες καὶ μ' ἔστησες, — ποιὸς έσει

γιὰ ποιὸν κρύφιο σκοπό σου, ἀνίδεος θῆμα! Μὰ είναι θεοί! ζοῦνες οἱ θεοὶ στὸν κόσμο!

καὶ βλέπουνε! κ' εἰν' ἀνοιχτὸς δ λάκκος,

νὰ πέσῃ ὁ δολερὸς ποὺ γι' ἄλλους σκάφτει!
Κ' ἔσχεται, ἐμὲ νὰ πάρῃ ὁ Δημοχάρης!
ἔμενα! ἐμένα!

ΡΟΔΟΠΗ, πικρὰ χαμογελώντας.

"Ω! φοβερὴ κατάρα:
νὰ βασιλεψῇ ὁ δοῦλος νὰ χορτάσῃ
ψωμὶ ὁ τρελός π' ἡ δουύλα τὴν κυρά τῆς
νὰ βρίσῃ καὶ νὰ διώξῃ!" Ω, εἴταν γραφτό μου
κι αὐτὸν νάκουσσον;

ΚΡΙΝΩ, Νὰ τάκουσσης μόνο;
Σὲ λίγο θὰ τὸ ίδης!

ΡΟΔΟΠΗ, λυσσώντας.

Σὲ πνίγω, σκύλλα!

ΚΡΙΝΩ, τραβιέται πίσω καὶ στυλώνται ἀτάραχη.
"Ω! εἰν' ἡ καρδιά σου οιλεισμένη στὸ σπλάχνος,
κι ἀς μοῦ ἔδειχνες ἀγάπη! Εἴτανε μίσος!
Μὰ ἔγὼ δὲ σὲ μισῶ: δὲ θέλω μόνο
στὰ μάτια νὰ σὲ βλέπω.—Φύγε πέρα!

ΡΟΔΟΠΗ, Τ' εἶπες;... Τὰ δόντια σοῦ κρεμῶ στε-
στὰ μαλλιά σου!

[φάντι]

Καὶ νάνει νὰ χυμήσῃ.

ΚΡΙΝΩ, "Αν τολμᾶς; ξλα, ἄγγιξε με!
Μὰ δὲ μὲ βλέπεις; Δὲν είμαι ἡ Κριώ σου,
ἡ ἀπραγή κόρη, ἡ πρωτινή σου κούκλα!

Είμαι ἡ Κριώ, τοῦ οργά τὸ στεφάνι!
Τοῦ βασιλιά ἡ γυναίκα είμαι! Τὸ χέρι
νὰ υψώσω μόνο, σ' ἔστειλα στὸ δήμιο!

ΡΟΔΟΠΗ, Σύ! ἔμενα;

ΚΡΙΝΩ, Ναί! τῆς βασιλείας τὴν βούλλα
μούδωνε, ἔμενα, ὁ οργας ἀρρεβώνα!

ΡΟΔΟΠΗ, Δῶσ' μου τη! φέρο την ἔδω! Είναι
[δική μου!]

ΚΡΙΝΩ, Τόλμησε νὰ τὴν πάρῃς!

ΡΟΔΟΠΗ, Νὰ τολμήω;

Χύνεται καὶ τὴν ἀσπάζει ἀπὸ τὸ λαιμό.
Νά το! Μὲ βλέπεις; Κρατῶ τὴν ζωή σου

στὰ χέρια μου!

ΚΡΙΝΩ, μὲ πνιγμένη φωνή.
"Αφησέ με! Σὲ φοβοῦμάι!

ΡΟΔΟΠΗ, Φέρο την ἔδω!

ΚΡΙΝΩ, Ποτέ!

ΡΟΔΟΠΗ, Θὰ μου τὴ δώσῃς!

ΚΡΙΝΩ, "Οχι!

ΡΟΔΟΠΗ, Ποῦ είναι;

ΚΡΙΝΩ, "Αφησέ με! Μὲ σκοτώνεις!..

ΡΟΔΟΠΗ, Ποῦ είναι κρυμμένη;... Μίλησε! — ἡ
στά στήθια σου τὰ λάγνα τὸ κρυφό σου!

Καὶ ἀπὸ τὸ τράνταγμα ποὺ νάνει τῆς Κριών, ξελέ-
νονται τὰ δικά της τὰ μαλλιά. Σηκώνει ἔνα χερι τὸ τὰ
στηρίξῃ, καὶ ἀσπάζει τὴν ἀστραφτερὴ περόνη.

ΚΡΙΝΩ, Κάλλιο ἂς πεθάνω!

ΡΟΔΟΠΗ, Ναί, πέθανε κάλλιο,
πρὶν νὰ μοῦ βάλῃς στὸ λαιμὸ τὴ φτέρωνα!

Καὶ τῆς καρφώνει τὴν περόνη στὸ μέρος τῆς καρδιᾶς.
Πέθανε, πόρνη! ἀχάριστη!

ΚΡΙΝΩ, σθήνοντας, μὲ τὰ δυο τῆς χέρια ωργάνα γύρω
στὸ λαιμὸ τῆς Ροδόπης.

"Αχ! πεθαίνω...

Ποιός τόλεγε... πυρά μου... ἀπὸ τὸ γλυκό σου
χέρι... χέρι ποὺ μ' ἔθρεψε... νὰ σήήσω...

Καὶ ξεψυχάει, πάντα πρεμασμένη στὸ λαιμὸ τῆς ἀλλῆς.

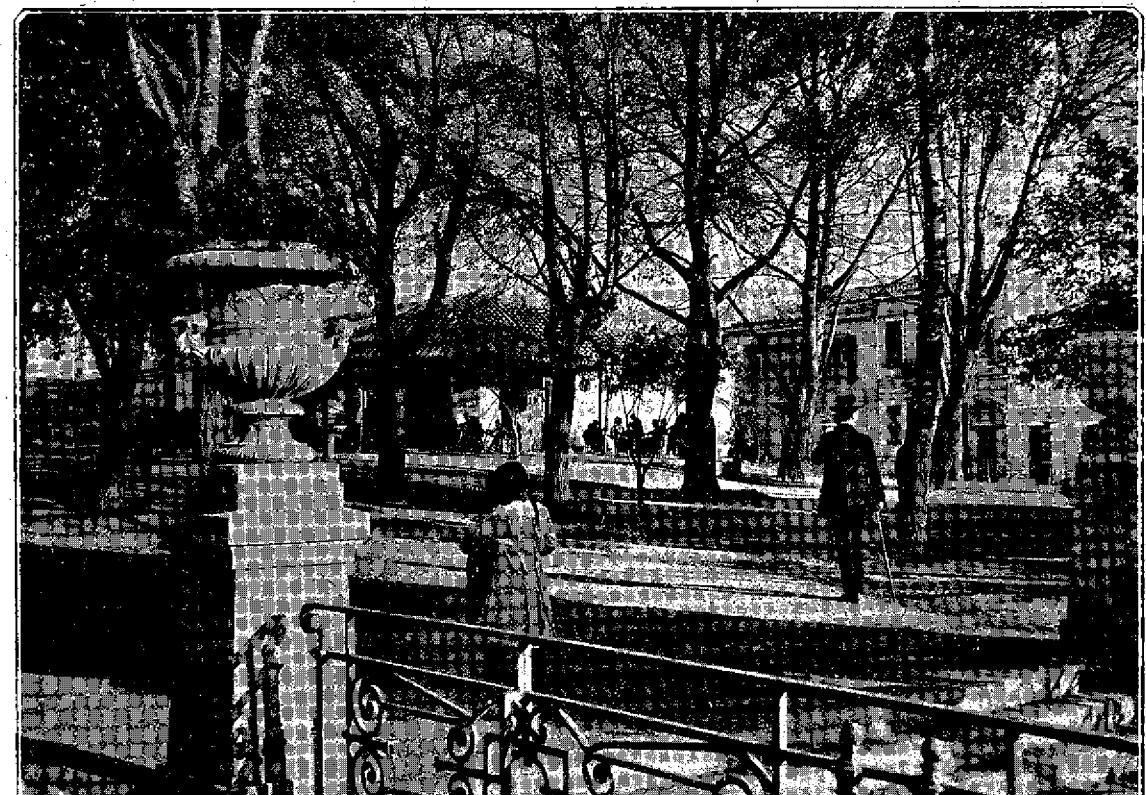
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΚΙΤΣΑ—ΔΕΞΑΜΕΝΗ

Υπήρξε μία ἐποχὴ καὶ ἀρκετὰ ἐκτεταμένη
μάλιστα, κατὰ τὴν ὁποίαν δὴ η 'Αθήνα, η
σκεπτομένη, η καλλιτεχνοῦσα, η κάμνουσα μίαν
οιαδήποτε φιλολογίαν, η γράφουσα στίχους, η
ὑπογράφουσα εἰς τὰς ἑφταμερίδας καὶ τὰ περιο-
διά, η συζητούσα διὰ τὴν τέχνην, η μεταφρά-
ζουσα τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν Δύσιν, η γνωστὴ
καὶ η ἐλπίζουσα διὰ θὰ γίνη γνωστὴ εἰς τὸ κοι-
νόν, δὲν ἦτο ἄλλο παρὰ η πλατεῖα καὶ τὸ καφ-
φενεῖον τῆς Δεξαμενῆς.

Ο ἀνθρωπὸς ποὺ θὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ γράψῃ
τὴν τελευταίαν ιστορίαν τῶν 'Ελληνικῶν γραμ-
μάτων, δὲν χρείαζεται παρὰ νὰ ἀναδιφήσῃ τὰς
σελίδας τῆς ζωῆς αὐτῆς, η ὁποία ἀνέβηκε πρὸς
τὸν χαριτωμένον αὐτὸν ἀνήφορον, η ὁποία ἤπιε

ἔκει τοὺς καφφέδες της, η ὁποία ἀνεβοκατέβη-
κεν τὰ γραφικὰ αὐτὰ μονοπάτια. Περισσότερο
ἀπὸ τὴν σκόνη τῶν βιβλίων ἔχουν πολλὰ πράγ-
ματα νὰ τοῦ έστορήσουν καὶ νὰ τοῦ διηγηθοῦν
η παλιές αὐτὲς σελίδες τοῦ καφφενεῖου, τοῦ
διπλίου η δόξα είνει διπλας ἔνα ωραιογράμμενον
καὶ συμπαθητικὸν κεφάλαιον πλευμένον ἀπὸ
τὰς διηγήσεις τοῦ Μυρζέ. Οι ίδιοι τύποι, τὰ
αὐτὰ πρόσωπα, η ίδιες χαρομενες λύπες, η
ίδιες μελαγχολικὲς χαρές, αἱ αὐταὶ δεροπολοὶ αἱ
πρὸς τὴν Δόξαν, αἱ αὐταὶ δρμαὶ, τὰ ίδια σχε-
δίασματα, ταύτες ἐπίσης παλιῶν παλτῶν γεμά-
τες ἀπὸ κειρόγραφα, δέργαι νυχτεριναὶ συνεδριά-
σεις γύρω ἀπὸ τὸ μάρμαρο ὅπου ἐρουφιώταν
μαζὶ μὲ τὸν ἀχνίζοντα καφὲ καὶ η φιλοσοφία

Η ΔΕΞΑΜΕΝΗ

Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάτης

καὶ η φιλολογία καὶ η ποίησις καὶ η γλωσσολογία
καὶ η κοινωνιολογία καὶ η πολιτικὴ καὶ τὸ θέα-
τρον καὶ τὸ φιλολογικὸν πουτσομπόλι καὶ ὁ φιλο-
λογικὸς καυγάς. Ἐκεὶ ἡ ἀρχηγὸς ὁ ὅποιος ἐκα-
νύνει τὴν συζήτησιν καὶ ὁ νεώτερος ὁ ὅποιος
συνέβαινε νὰ ἔχῃ πάντοτε σοδαράς ἀντιρρήσεις
καὶ ὁ βένηλος — ἐντροπαλὸς ξενομερίτης η Πε-
λοποννήσιος η Στερεολαδίτης φοιτητής, ὁ ὅποιος
προσπαθεῖσε νὰ χωθῇ καὶ νὰ ζεσταθῇ μέσα εἰς
τὴν φωληὰν αὐτὴν διὰ νὰ ἐκκολαφθῇ λόγιος,
ἀκούων μὲ πολλὴν εὐλάβειαν τὰς συζήτησεις,
συγκατανεύων πάντοτε μὲ τὸ κεφάλι, φέρων
πάντοτε εἰς τὸ θυλάκιον κάποιον δυστυχῆ ποιη-
τὴν ἀγορασθέντα εἰς τὸ παλαιωπωλεῖον καὶ
ἀκόμη πιὸ βαθεῖα εἰς τὸ αὐτὸν θυλάκιον μερι-
κοὺς ίδιοις του στίχους, τοὺς ὅποιους δύμας δὲν
ἔτολμοισε — δ δόλιος — νὰ παρουσιάσῃ ἀκόμη.

* * *

Δὲν συμβαίνει νὰ θυμάσαι τὸν θαυμαστὸν ἀν-
θρωπὸν εἰς τὸν ὅποιον δρεῖλεται η ἔμπνευσις

δὲν ήμπορούσαν νὰ ξεκολλήσουν. Κολλητικό, λέει πώς είχαν, οι σπαζμένες ψεύτινες καρέκλες και δὲν τους ἀφηναν νὰ φύγουν. Δυνατὸν νὰ καθόσαστε εἰς τὰ Πετράλωνα ή εἰς τὸ Μεταξουργεῖο, ή στοῦ Ἀγά τὴ βρύση, δλα κι' δλα δημιώς τὸ βραδάκι ἐπρεπε νὰ ἀνεβῆτε καὶ νὰ δώσετε παρών εἰς τὸ προσκλητήριον. Καὶ σεισμός καὶ λοιμός καὶ καταποντισμός καὶ θανατικὸς ἔδη ἐπεφτε στὴν πόλι κάτω καὶ κατακλυσμός ἀν ἐγίνετο, εἰς τὸ βάθος τοῦ καρφενείου θὰ ἀνεκαλύπτετο κάποιος ἀπὸ τὴν παρέα, ἔνα ζεῦγος ματιῶν πότε πότε γυαλόρρακτων τὰ ὅποια ἐδιέβαζαν ἔνα βιβλίο, ἔνα κεφάλι μὲ μεγάλα συνήθως μαλιά σκυμένα σὲ μιὰ ἐρημερίδα, δύο χειλη τὰ δποια ὑπετονθύρυζον βαθειὰ κάποιο τετράστιχον, ἔνα στῆθος γυριμένο ἔως τὸ μάρμαρο, μία πέννα ἀπὸ δρά πολλὴ ἀγωνιζομένη σὲ κάποιο χειρόγραφο. Ἡμπορούσαν νὰ είνε καὶ περισσότεροι, ἀλλὰ δ ἔνας δὲν ἔλειπε ποτέ, ἡτον δ βαρδιτάρος. Ἀπλούστατα κάτι είχε νὰ εἰπῇ, κάτι είχε νὰ ἀκούσῃ, κάτι είχε νὰ διαβάσῃ ἐπρεπε νὰ συναπαντηθῇ μὲ τοὺς βλάμηδες. — «Μήπως πέρασεν δ Γιώργος ἀπὸ δῶ;» — Γιώργος, Γιάννης, Κώστας ἥσαν ὄνδρατα, συνθήματα πλέον, τὰ ἐπίθετα ἥσαν περιττά, ἐγνωρίζοντο δλοι ἀκούμη καὶ μὲ τὸν καφετέρη καὶ μὲ τὰ γκαρόσνια καὶ μὲ τὸν λοιστρογ τόσον οἰκογενειακά. Διάκρισις καὶ αὐστηρότης καὶ σύνορον καὶ τύπος δλλοις κανένας δὲν ὑπῆρχεν, ἡμπορούσε καὶ τὸ γκαρόσνι νὰ λαμβάνῃ μέρος ἐις τὴν συζήτησιν μὲ δλο τὸ θάρρος. — «Γιὰ τὸ Γιώργο ρωτησες;» — «Ναι μὴ τὸν εἰδες;» — «Δὲν πέρασε, μὰ δπου καὶ νᾶναι...» Ἡτούς τέσσο σίγουρος πῶς θὰ περγούσε ἀφοῦ δὲν πέρασε δλη τὴν ἡμέρα.

Γυρίζομε πρὸς τὰ δπίσια ἀρκετὰ χρόνια. Τότε ἡ Δεξαμενὴ δὲν ἔμοιαζε καθόλου σχεδὸν μ' αὐτὴν που βλέπετε τώρα. Πιδ' ἔξοχη, πιὸ χωριάτικη, πιὸ προστειακή, μὲ ςρος ἰδεικ τῆς, ἀσυσχέτιστος πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὸν ρυθμὸν τῆς. Εἶδος χωριστοῦ συνοικισμοῦ, εἶδος χωριοῦ σκαρφαλωμένου εἰς τὴν ἀπερίγραπτον ἔκεινην ὑπωρειαν τοῦ ἔρασμιωτέρου Ἀττικοῦ ὄνφωματος καὶ δυσανασχετοῦντος νὰ συνενωθῇ μὲ τὴν πολιτειαν. Στὸ καφφενεδάκι τὸ δποιον ἔξειλγη ἀργότερα εἰς ξενοδοχεῖον, ἐγένοντο αἱ πρώται μεγάλαι καὶ ἀλημόνητοι καὶ ἀπρομελέτητοι συνήθως φιλολογικαὶ συνεδριάσεις. Οἱ ἐκλεκτοὶ ἥσαν δλίγοι ἀλλὰ ἀγαπημένοι. Χαλεποὶ ἔκεινοι οἱ κατεροὶ διὰ τὴν καλὴν αὐτὴν συντροφιά. Ἀλλούμονο! Ἔγραφαν δλοι σχεδὸν στίχους, ἔγραφαν δλοι διηγήματα, προηλείφοντο δλοι σχεδὸν διὰ τὸ θέατρον καὶ τὴν δόξαν, είχαν δλοι τα-

λέντο, είχαν δλοι ωραίας ἐμπνεύσεις καὶ ωραίας ἰδέας ἀλλὰ δὲν είχαν τὸ μεγάλο ἔκεινο «κάτι» τῆς αὐταρκείας. Αὐτὸ δὲν σημαίνει. Γειά σου γλυκεὶ μποεμία, νεότης τῶν μικρῶν ἀπαιτήσεων, χρόνια τῶν ἀδάκρυτων πόθων καὶ τῶν μεγάλων καῦμῶν. Τί κι' ἀπόψε δὲν είνε τὰ πλούσια στρωμένο τὸ τραπέζι μας ἀφοῦ δ καθένας ἔχει πλούσια γεμάτην τὴν φυχήν του μὲ δνειρα! Κάτι θὰ βρεθῇ ἀλλὰ καὶ δὲν δὲν βρεθῇ θὰ βάλλωμεν δλοι τὰ γέλια καὶ δταν δὲν είνε τὰ κύπελλα γεμάτα ἀπὸ κρασί θὰ τὰ ὑψώσωμεν πάλι καὶ θὰ προπίωμεν εἰς δγειαν τῆς χαρᾶς μας. «Η πρόξα δὲν ἔχει καμίαν θέσιν εἰς τὸ τραπέζι μας, δὲν τὴν ἔχομεν καλεσμένην, δὲν μᾶς φθάνει. Μᾶς φθάνουν οι στίχοι μας, δς μήν είνε καλοί, ἔμεις θὰ τοὺς ἀπαγγείλωμε δσο μπορούμε γλυκύτερα καὶ θὰ τοὺς χειροκροτήσωμεν δσον μπορούμε ζωηρότερα.

Καὶ η παρέα δταν ἔπαιρνε νὰ νυχτώνῃ, ἐσχηματίζετο πλήρης καὶ πάντοτε εῦθυμος. Αὐγὰ—δπως λέει δ λόγος—ἐκαθάριζαν εἰς τὰ τρελλὰ αὐτὰ παιδιά, τύχες ἔχαριζαν, περιουσίες ἔδωρούσαν, σπίτια ἔχαριζαν, σὰν τι νὰ τοὺς ἔκαμναν γιὰ νᾶνε πάντοτε ἔτσι εὐχαριστημένα; Η συζήτησις δὲν ἀργούσε ν' ἀνάψῃ σὰν ίσκα. Τὰ χειρόγραφα δὲν ἀργούσαν νὰ πεταχθοῦν σὰν ἀγριοπερίστερα τὰ δποια ἐδιάζοντο νὰ θορυβήσουν μέσα στὸ καφφενείον καὶ νὰ φτεροκοπήσουν ἀπὸ εὐχαριστησιν. «Ἄς μὴ πήγαν σήμερα καλά οἱ δουλειές καὶ δς μήν είστειλε τίποτε δ γέρος ἀπὸ τὴν πατρίδα, δς τελειώῃ δ μήνας, δς διαμαρτύρεται η σπιτονόικουρά, δ! μεῖς πρέπει νὰ φωνάξωμεν τοὺς στίχους μας! Τι θὰ πῇ; Καὶ η παρέα ἔξεσποδε σὲ γέλια εὐχαριστημένη.

Μὲ τὸν τρέπον αὐτὸν ἔπέρασε καιρὸς—καιρὸς ωραίος καὶ πρόσγαρος καὶ καλόγνωμος γιὰ τὴν ἀγάπημένη συντροφιά.

Ἀργότερα τὰ πράγματα ἤρχισαν νὰ μεταβάλλωνται εἰς τὴν ζωὴν δπως μεταβάλλονται καὶ εἰς τὰ μυθιστορήματα.

«Η παρέα διελύθη, ἔχασε μερικὰ ἀπὸ τὰ μέλη της, τὰ ξαναυρήσκε κατόπιν, ἔγεινε πάλιν, διελύθη καὶ πάλιν.

Άλλα η Δεξαμενὴ δὲν ἔχασε τὴν ώμορφιά της. Ἐκείνους ποὺ ἔφευγαν ἀντικαθιστοῦσαν ἔκεινοι ποὺ ἤρχοντο, τὰ καφφενείον καὶ ἀπὸ τότε που μετετέθη ἔηηκολούθησε νὰ είνε κέντρον ἀγαπητῶν. Τὸ καλονοτρί εἰσορμοῦσεν ἔως ἔκει δ θόρυβος τῆς πολιτείας, οἱ πιστοὶ τὸν ἀκούαν μὲ ἀπελπισίαν, ἔπαιρναν τὰ χειρόγραφά τους, ἔφευγαν, ἔχανοντο, ἀλλὰ μὲ τὰ πρωτοβρόχια ζαναγύριζαν πάλι σὰν τὰ χειμωνικὰ πουλιά.

Ἐκεὶ στοιχεὶο παντοτείνδ δ πουσικούσουνθέτης τοῦ Ἑλληνικοῦ διηγήματος δ Βλαχογιάννης, δ μακαρίτης Παπαδιαμόντης, δ Διαβάτης τοῦ «Εμπρός», δ ποιητὴς Μιλιάδης Μελακάσης, δ ποιητὴς Μάρκος Αὐγέρης δ δποτοῖς μπορεῖ νὰ καυχηθῇ δτι δὲν ἐπῆρε δύτε μίαγάπουσίαν καθ' δλοιν αὐτὸ τὸ διάστημα, δ Σκίπης, δ Βάρναλης, δ Παπαγιάνου κάποτε κάποτε, παλαιότερα δ Καμπύσης, οἱ Πασαγιάννηδες καὶ τόσοι ἀλλοι. «Ολοιαυτοί ἔχουν ἔκει τὴν πατρίδα τους καὶ τὴν ἀναγέννησιν τους καὶ τὴν ιστορίαν τους. Καὶ κοντά πάντοτε ἔνας ἀλλος κροκόδειλος τῆς Δεξαμενῆς, δ κυρ-Πρόεδρος, καθιστικός καὶ περιπτητικός καὶ δρθεστηκόμενος φιλόσοφος, ἀμαξηλάτης ἀλλοτε καὶ τώρα ἐπιτιμητὴς τοῦ «ἀνθρώπου καὶ τῆς κανοχυμίας του».

Ἐίνε αὐτὸς δ τόπος δ δποτοῖς μεταπορφώνεται ἀπὸ τίνος. Ήτο ἀνάγκη νὰ γείνῃ πόλις καὶ αὐτός. Άλλα δ θρύλοις του θὰ μείνῃ σὰν μία παλιά καὶ ἀγαπητὴ ιστορία.

Γ. Φ.

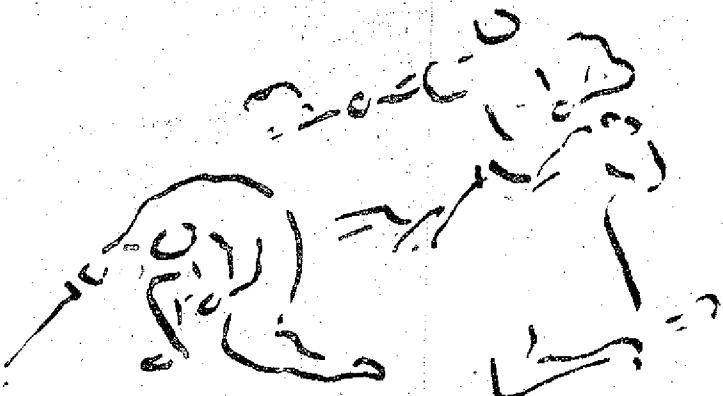
ΜΕΓΑ ΣΤΑ ΠΙΕΥΚΑ ΤΟΥ ΛΥΚΑΒΗΤΟΥ ΑΝΩΣΕΝ ΤΗΣ ΔΕΚΑΜΕΝΗΣ.

Φωτογρ. Ρωμαΐδη Τσάτης

Ο ΣΟΥΛΤΑΝΟΣ ΑΒΔΟΥΛ ΑΖΙΖ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Ο Σουλτάνος Αβδούλ Αζίζ, τὸν ὅποιον είχε διαδεχθῆ ὁ μέχοι προπέρωσι εξόριστος τῆς Θεσσαλονίκης, ἡτο καὶ ζωγράφος. Ο κ. Παντοκόβουι ἀπεκάλυψε πρὸς καιροῦ εἰς τὸ περιοδικὸν «Studio» τὴν ἴδιοφυῖαν τοῦ ἀτυχοῦς ἥγεμονος τοῦ δολοφονθέντος κατὰ τὸ 1876. Αὗτα διηγεῖται:

Εἰς τὸ σκήτη δποὺ κατοικοῦσσε ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀποθανόντος πολωνοῦ καλλιτέχνου Στανισλάου Χλεμπόβουι, τοῦ ἐπισήμου ζωγράφου τοῦ Σουλτάνου Αβδούλ Αζίζ, ενδῆκα ἔνα ἀπλὸν λεύκωμα, μὲ σχέδια τοῦ Σουλτάνου, πολλῆς ἀξίας. Βλέπεις βέβαια τὸν ἀπειρον τεχνίην ἀλλὰ καὶ τὸν τολμηρόν. Γραμματὶ μόνον ποικίλαι ποὺ νομίζεις κατ' ἀρχὰς ὅτι εἶναι τουρκικὸν χειρόγραφον: λαιμοὶ ἀλόγων, σπαθιὰ ὑψηλέα, σχήματα στρογγυλὰ σὰν σύννεφα σκόνης, ἡ εὐθεῖα γραμμὴ ἐνὸς ἵστοῦ, ἡ αἱ κυρταὶ γραμμαὶ ἰστίων φουσκωμένων. «Ομώς, παρ' ὅλην τὴν τεχνικὴν ἀντὶ τὸν ἀπλότητα, βλέπεις ἀσθητὸν τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, τίσην ἀντίληψιν τοῦ ψυχικοῦ καὶ τῶν ἀσφαλὲς χέρι, ὅτε, ἐκτὸς δλίγων λεπτομερειῶν τὰς δοποὶς μόνον ἔξησημένον μάτι ἡμποροῦσε νὰ διακρίνῃ, θὰ ὑπένθετε κανεὶς ὅτι τὰ σχέδια αὗτα εἶναι ἀπὸ τεχνίτην ἔμπειρον. Ο Αβδούλ Αζίζ ποτὲ δὲν ἔμαθε νὰ ζωγραφίζῃ καὶ ἡ ἐποχὴ δποὺ ἵστως ἔμινθη περισσότερον εἰς τὴν τέχνην, εἶναι ἡ ἐποχὴ ποὺ ἐταξίδευσε εἰς τὸ Παρίσιο καὶ τὸ Λονδίνον, τὸ 1867.

Καλπασμός — Σκίτσο Αβδούλ Αζίζ

Τὸ λεύκωμα περιέχει ἔξῆντα δκτὸν σκίτσα μὲ κόκκινο μελάνι ἐπάνω σὲ φύλλα σκόρπια, δεμένα δλα μαζί. Εἰς τὸ λεύκωμα εἶναι προσηρημένη μία ἐπιστολὴ ἐνὸς τῶν περὶ τὸν Σουλτάνον, δποὺ ἀναφέρεται ὅτι ὁ Χλεμπόβουι «εἶχε τὸ ἐργαστήριον εἰς τὰ Ανάκτορα, καὶ εἰργάζετο ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Σουλτάνου». «Υπάρχει ἐπίσης ἔνα σκίτσο τοῦ Χλεμπόβουι μὲ μολύβι, διορθωμένον μὲ κόκκινο μελάνι ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Σουλτάνον.

Ο Αβδούλ Αζίζ ἐπήγαινε συχνὰ εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ζωγράφου τον κ' ἐσυνήτοῦσε πολὺ περὶ τέχνης καθισμένος ἀλλὰ τοῦρκα, ἔπαιρον ἔνα κομμάτι χαρτί, τὸ γύριζε στὸ ἀριστερό τον χέρι, καὶ ἔπειτα ἐσχεδίαζε μὲ ἔνα καλέμι χονδροπελεκημένο. Τὰ σκίτσα αὗτὰ παριστοῦν, τὰ περισσότερα, σκηνὰς πολεμικάς, ἐφόδους ἐνα-

Ἐφόδος — Σκίτσο Αβδούλ Αζίζ

τίον φρουρίων, ἵππεῖς καλπάζοντας, πλοῖα γεμάτα ἀπὸ ἀνθρώπους, μὲ τὰ πανιὸν φουσκωμένα: ἄλλοτε πάλιν μίαν σπουδὴν χειροῦ ἐν κινήσει ἡ σημαίας. Τὸ λεύκωμα αὐτὸν δείχνει καθαρὰ τὴν ἴδιοσυγκρασίαν καὶ τὴν προσωπι-

κότητα τοῦ Αβδούλ Αζίζ, ἀνθρώπου μὲ μόρφωσιν ὅχι συνηθισμένην, ἡγεμόνος εὐφρούριον ὅποιον ἡ ζωὴ ἐτερομαίσθιη ἀπὸ φαδιούργιας αὐλικάς, ποὺ τὸν ἐμπόδισαν νὰ ἐκτελέσῃ πολλὰ καλὰ σχέδια.

ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ 21

ΕΚ ΤΗΣ ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Γ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Ἐπιτροπὴν,¹

(Λεύπεις ἡ ἀρχὴ) «Ἐίς δλην τὴν διάρκειαν τούτου τοῦ πολέμου ἐτόλμησαν οἱ ἔχθροι καὶ ἔκαμαν πολλὰς καὶ διαφόρους δομάς, πλὴν εἰς δλα ἀπήντησαν τὰ δπλα τῶν Ἑλλήνων ἀνίκητα καὶ ἀκαταμάχητα. Ἐπειδὴ οἱ Ἑλληνες ἐσυνήθισαν πλέον νὰ πολεμοῦν καὶ εἰς τὴν μέσην τοῦ κάμπου μὲ πολυαριθμούς καβαλαρέους, χώρις νὰ δειλιάζῃ παντελῶς ἡ γενναιοψυχία των, καθὼς καὶ τὸ ἀπέδειξαν τῷρα πραγματικῶς εἰς ταύτην τὴν μάχην τὸ ἀπέδειξαν, λέγω, ἐπειδὴ κχλιοι πεντακόσιοι μόνον Ἑλληνες ἀντεπολέμησαν εἰς ταύτην τὴν μάχην τὴν πεδιτὴν μὲ πεντακόσιοις καβαλαρέους καὶ τρεῖς χιλιάδας διακοσίους πεζούς καὶ ἀφ' οὐδὲσκότωσαν καὶ ἐλάβωσαν πάρα πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, τέλος ἐφάνησαν νικῆται καὶ τροπαιούχοι.

Τῇ ἀληθείᾳ οἱ Ἑλληνες τολμῶμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι σήμερον ἐπολέμησαν μὲ τοιοῦτον ἡρωϊσμόν, ωδὲν νὰ ἡσάν οἱ πάλαι ποτὲ Ἑλληνες, ἐπειδὴ, μολονότι τρεῖς ἡμέρας ὑστεροῦντο ἀπὸ ζωτοροφίας καὶ ἔξουσιον μὲ καφαλισμένα ἀστάχια κορίθινα, μολονότι οἱ περισσότεροι συναγωνισταὶ των ἡσάν διασκορπισμένοι ἐδῶ καὶ ἐκεὶ διὰ νὰ εδρούν εἰς τὰ ὄρεινά σπήλαια τὰς κεκρυμμένας τροφάς τῶν χωρικῶν, ὅτε νὰ θεραπεύσουν τὴν ὑπερβολικὴν των πεῖναν, μὲ δλον τοῦτο καὶ οἱ τόσον δλίγοι, ενρεθέντες εἰς τὸ στάδιον τῆς μάχης πάλιν ἀντεστάθησαν εἰς τοὺς πολυαριθμούς ἔχθρούς μὲ μεγάλην γενναιοψυχίαν καὶ τοὺς κατεδίωκαν περισσότερον τοῦ δέοντος.

Ἐδὲ δὲ οἱ πτωχοὶ οὗτοι Ἑλληνες είχον πολεμοφόρδια εἰς ταύτην τὴν μάχην, ἔπρεπε βέβαια νὰ καταδιώξουν τοὺς ἔχθρους παντάπασιν ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς χαριεστάτης Ἀττικῆς.

Οὗτοι οἱ Ἑλληνες μὲ δλην των τὴν ταλαιπω-

¹ Εννοεῖ τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰνε ἔκθεσις μάχης ἐν Ἀττικῇ, μεθ' ἣν ὁ Κριεζώτης διὰ τὸ ἀνεπαρκεῖ τῶν δυνάμεων μετέβη εἰς Σαλαμίνα.

άπό τὰ ἀρματά τους. Βοήθεια, ἡ ὅποια ἐβγῆκε δι' αὐτούς, ἐμποδίσθη ἀπὸ τὴν ἴδιην μας δύναμι, ὅλη δὲ ἡ Ἀγγλικὴ φλῶτα¹ ἔλαβεν, ὡς ἡμάρταμεν, διαταγάς παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς αὐλῆς νὰ ηρυχθῇ ὁ πόλεμος μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ἀγγλίας, ὡς καὶ παρὰ τοῦ Ἰδίου Ἀμιλτῶνος ἐπληροφορηθῆμεν, διὰ τὴν Ἀγγλίας καὶ Τουρκίας. Καὶ τοῦτο θέλετε τὸ Ἰδεῖν ἐντὸς δέκα ἡ δεκαπέντε ἡμερῶν παρὰ τὴν διωρισμένην Καραβίαν ἀπὸ τὸν Κόχραν. Καὶ οὕτως ὁ ἔχθρος δὲν ἡμπορεῖ νὰ λάβῃ τὴν παραμικρὰν βοήθειαν ἀπὸ ζωτροφίας. Ἐκ τούτου ἡμπορεῖτε νὰ κρίνετε καὶ τὸ Ἰδικόν μας κίνημα, πόσον θέλει βλάψει τὸν ἔχθρόν, διότι κινούμεθα παντρατικὴν δογλιγωρότερον καὶ δχὶ μὲ δλιγωτέρας δυνάμεις ἀπὸ διελμέθα ἔδω. Λοιπόν, ἀδελφοί, τὰ δυά μᾶς ὁμιλητῶν ὁ Τριαντάφυλλος καὶ ὁ Τριαντάφελλας δὲν εἶναι δῆκαιον νὰ κάμετε, ἀλλὰ νὰ ἔχετε ὑπομονὴν καὶ εἰς διάστημα δλίγον καιροῦ θέλετε ἰδεῖν πολλὰ πράγματα καὶ τὴν τελείαν ἐλευθερίαν Σας, διότι στοχασθῆτε τὴν πρώτην σας βίαν πόσην βλάβην μᾶς ἔφερε. Μόλιν τοῦτο στοχασθῆτε, ἀνδὲν ὅταν κάμωμεν δλα μας τὰ δυνατὰ ἡ νὰ σᾶς ἐλευθερώσωμεν ἡ νὰ χαθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Στέκει λοιπὸν εἰς τὴν μεγαλοψυχίαν Σας, διὰ νὰ ἀποφασίστε γὰρ βασιάζετε ἀκόμη διότι ἡμεῖς κατὰ τὴν δυμιλίαν τοῦ Τριαντάφυλλου, ἀφ' οὗ ἐπαρτοῦμεν δλα ἐκεῖνα τὰ μέρη, τὸ βλέπομεν ἀδύνατον νὰ ἐβγῆτε διαφορετικά, διότι ὁ ἔχθρος τὰ ἔχει δλα πιασμένα καὶ καλὰ δυναμωμένα. Ἀπὸ ἔνα δὲ Βούλγαρον, δπου ἐπῆγεν εἰς τοὺς Τούρκους, διὰ τάχος ἐπροσκύνησε καὶ ἀφοῦ παρετήρησεν δλα ἔφυγεν ἀπὸ αὐτούς καὶ ἥλθεν εἰς ἡμᾶς, ἡμάρταμεν, δπως μᾶς εἴπεν, διὰ τὴν διαπράγματευσίν δπου ἔκαμε μιαζί σᾶς ὁ ἔχθρος, μέσον τοῦ Φραντζέζουν, ἔχει σκοπὸν νὰ κάμῃ

διὰ τὴν ἡμεῖς εἰς τὸ μοναστῆρι¹ τοῦ ἐκάμαμε. Διὸ λάβετε τὰ μέτρα σας καὶ ἔχετε ὑπομονὴν. Τὸ ξένος δλον ἀπεφάσισε διὰ τὴν φρουράν Σας τερακότες χιλιάδες γρόσια λοιπὸν κάμετε ἐπιτροπόν Σας διὰ νὰ τὰ λάβῃ καὶ νὰ διορίσῃ ὁ καθεῖς, ποὺ θέλει νὰ δοθοῦν ἔχειριστὰ ἀπὸ αὐτὰ ἔδιωρισε καὶ δλλα πράγματα, διὰ τὰ ὅποια πληροφορεῖσθε παρὰ τὸ πεζοῦ. Βοήθεια ἔξωρεικαν μᾶς ἔρχονται διάφοροι . . . καθὼς ὁ ἴδιος σᾶς λέγει. Στέκει λοιπὸν εἰς τὴν ἀπόφασίν Σας διὰ νὰ μὴ χάσετε τόσον καιρὸν θυσίας Σας, καὶ ἀφ' οὗ στοχασθῆτε καλῶς, εἰμεθα βέβαιοι διὰ κάμετε ἀπόφασιν νὰ ὑποφέρετε ἀκόμη δλίγον, τὸ δποῖον ἐπιθυμοῦμεν νὰ μάθωμεν εἰς ἀπόκρισίν Σας μὲ τὸν Ἰδιον πεζόν. Ἡμεῖς εἰμεθα πολὺ βέβαιοι, διὰ ἀφ' οὗ ὑποφέρετε ἀκόμη δλίγον, κατὰ τὰ γράμματα τοῦ Κάνιγγο, δπου μᾶς ἥλθον καὶ κατὰ τὴν δυμιλίαν τοῦ Ἀμιλτῶν καὶ ὡς ἡ ἴδιη μας ἀπόφασις, δπου ἀνω σᾶς λέγομεν, θέλει καὶ τὸ φρουρύιον διασωθῆται τὸ ξένος. Εἰ δὲ καὶ κάμετε διαφορετικά, ἡμεῖς θέλομεν ἐβγεῖ ἀπὸ κάθε βάρος.

Σᾶς ἀσπαζόμεθα ἀδελφικῶς καὶ μένομεν.

Σᾶς περικλείομεν καὶ τὸ θέσπισμα τῆς συνελεύσεως. Ἀπεφασίσθη ἡ μισθὲς ἐλιγές καὶ ὁ μισθὸς τόπος, τὰ Τούρκικα τῆς Ἀττικῆς καὶ δλῆς τῆς Ἐπαρχίας νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν φρουράν τὴν πολυπαθεστάτην καὶ ἀξιοθαύμαστον τὸν φρουρύιον τῶν Αθηνῶν, διὰ νὰ διαμοιρασθῶσιν δλοιοι οἱ ζῶντες καὶ φονευμένοι κατὰ τὸ ἀνήκον ἔκαστον.

1827. Ματου 15. Στρατόπεδον Φαληρέως.

Βάσος Μανδούσιού της

Οι ἀδελφοί Σας

Κώστας Μπότσαρης, Μανδούσιος, Θεόδ. Καζάνης, Διαμαντής, Ζέρβας, Χρυσόβουλος Χατζηπέτρος, Γαρδικιώτης Γρέβας, Σπύρος Μήλιος, Γεωργάνης Βάγιας καὶ λοιποί.

Τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος ἐν Πειραιεῖ.

¹ Στόλος.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ἡ Τραγῳδία

Ο ΜΑΘΗΤΗΣ. — Φαίνεσθε συγκινημένος . . .

Ο κ. ΑΣΟΦΟΣ. — Τὸ ἐμαντεύσατε! Μὲ συγκινεῖ ἡ Μοῖρα τῶν Τραπεζιτῶν . . .

Ο ΜΑΘ. — Διὰ τὸν ἐμαντεύσαντον τους ἡ διὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔχασαν τὰ χρήματά τους;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Διὰ τὸν τελευταίους δχι. Είναι παραπολλοί, ώστε νὰ τοὺς γνωρίζω καὶ δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ συμπονέσῃ ποτὲ τὸ ἄγνωστον καὶ τὸν ἀριθμὸν. Ἐκείνο ποὺ μὲ συγκινεῖ εἶναι ἡ Μοῖρα τῶν ιδίων Τραπεζιτῶν . . .

Ο ΜΑΘ. — Αὐτὸς ἀποδεικνύει διὰ ἔχετε εὐαίσθητον παρδίαν.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν πρόκειται περὶ ἔξαιρετην εὐαισθησίας. Αἱ μεταστροφαὶ δμως τῆς τύχης ἔγκλείουν πάντοτε τραγικὰ στοιχεῖα, ίκανά νὰ συγκινήσουν τὸν θεατήν.

Ο ΜΑΘ. — Ἄλλ' ἔναν εἶναι κανεὶς ἀξιος τῆς τύχης του ἡ ἔγνε τοιοῦτος;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Αὐτὸς εἶναι δευτερεύοντος ζήτημα καὶ θέμα σκέψεως μᾶλλον παρὰ σισθήματος. Ὁταν ὁ παντοδύναμος τῆς χρέες . . .

Ο ΜΑΘ. — Ἐννοῦ. Σᾶς θλίβει τὸ διὰ κάνει τὴν πολυτέλειαν τῆς αλίνης του καὶ τὸν πλούτον τοῦ φαγητοῦ του καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ περιβάλλοντος, μέσα εἰς τὸ δυσίον ἔχεισην.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Κυρίως δχι αὐτό! Μὲ θλίβει ἡ συναισθησία τὴν δποίαν λαμπάνει δ χθεσινὸς παντοδύναμος τῆς νέας του ἀδυναμίας καὶ ἡ ἀπογοήτευσις του ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ πλούτου. Διότι δ ἀνθρωπος ποὺ κατείχει χθὲς τὴν μαγικὴν ωρίδον, μὲ τὴν δποίαν τὰ πάντα γύρω του ἐκινούντο κατὰ τὴν θέλησίν του, καὶ μὲ τὴν δποίαν ἡμποροῦσε νὰ μεταβάλῃ κάθε ἀθλίαν πραγματικότητα εἰς μῦθον καὶ ὄντειον . . .

Ο ΜΑΘ. — Ἐχασε τῷρα τὴν ράβδον σύτηγ.

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν τὴν ᔁχασεν! Αὐτὸς εἶναι τὸ ζήτημα. Διὰ μίαν ἀπόδειλαν εὑρίσκει κανεὶς πάντοτε τὸν τρόπον νὰ παρηγορήθῃ. Εἴδεται τὸν πλούτον τοὺς δρχοντας καὶ τοὺς μεγιστάνας, οἱ δποίοι ἀπὸ μίαν μεταστροφὴν τῆς τύχης ᔁχασαν τὰ πλούτη τὴν ἀξιοθαύμαστα των. Υπετάχθησαν εἰς τὴν Μοῖραν των κ' ἐπροσπάθησαν νὰ συνειδήσουν εἰς τὴν νέαν των κατάστασιν, ἐπλίζοντες πάντοτε εἰς μίαν ὀνάκτησιν τῶν ἀπολεθρώντων ὄγκων τοῦ διαργούσιουν μετὸ τὴν ἀνάμνησιν τῶν περασμένων εὐτυχιῶν. Χειροτέρα εἶναι τῆς τύχης τοῦ ἀνθρώπου, δ ὅποιος δὲν ᔁχασε τὴν μαγικὴν ωρίδον! Τὴν κρατεῖ εἰς τὰ χέρια του, βλέπει δμως ἀξαφνα τὸ διὰ ωρίδος ἀπό τὴν δύναμιν τῆς παραμυθιῶν καὶ δὲν ἡμπορεῖ πλέον τὸν ὄντος, τὰς πύλας τῶν παραμυθιῶν καὶ τῶν δνείρων. Φαντάζεσθε ἀπογοήτευσιν καὶ θλίψιν μεγαλυτέρων ἀπ' αὐτήν;

Ο ΜΑΘ. — Φρονεῖτε λοιπὸν διὰ πρέπει νὰ τοὺς δημητρίωνται εἰλικρινῶς;

Ο κ. ΑΣΟΦ. — Μὲ δλην μας τὴν εἰλικρίνειαν! Εἶναι οἱ δυστυχεῖς τῶν δυστυχῶν . . .

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

Ν. Λεκατσᾶς

ΜΑΚΡΥΑ, ἀπ' τὴν Ἀγγλίαν, ἥρθε ἡ εἰδησης πῶς πέθανες ἔνας δικός μας. "Οχι τοῦ πλήθους ἀνθρώπως, μά καλλιτέχνης, τῆς σκηνῆς. "Απ' ἐκείνους ποὺ μᾶς ἔδωσαν κάποιες βαθειές συγκινήσεις ἀκόμα περισσότερο: ἐπλίδες γιὰ τὸ ἐλληνικὸν θέατρο. Καὶ ίσως, στὸν κόσμο, νὰ είναι αὐτές τὸ πιό ἐμορφό συναίσθημα, φημέρας απὸ κάθε μίλλος, δς ποὺ νὰ ἔρθουν μάνηρα τοὺς μεγάλες στιγμές, στὴ ζωὴ καὶ στὴν τέχνη. "Ας στείλωμε ἔνα χιαρετισμὸ στοῦ ξενητεμένου τὸν θάνατο. . .

N. ΛΕΚΑΤΣΑΣ

Φεύγοντας ἀπ' ἔδω, ἥθελε νὰ ἔχειση τὴν πατρίδα του. Ἀχάραστη; "Ισως. Δὲν ήταν ὁ Λεκατσᾶς δ μεγάλος που περιμέναις. Μά, οἱ ἀτυχοὶ πρόδρομοι τῆς τέχνης είναι γι' αὐτό δκόμα πιο συμπαθητικοί. Οὔτε δοξασμένοι, μά σύτε καὶ ἀδοξα ἔχησαν. "Ενα ἀστέρι λαμπρέρο, ἐφωτίσεις γιὰ λίγο τη ζωὴ του, καὶ ἔπειτα τὸ κατρακύλισμα τὸ ἀκαρδό.

Σπάνια ητήρες ψυχὴ πιὸ δυνατὴ ἀπ' τοῦ Λεκατσᾶς τὴν ψυχὴ. Πολλές φορές θὰ δεῖλαισε δ ἀστοργη τύχη μπροστά στὴ σκιά ποὺ ἔφειχε πάνω της δ γροθιά του. Μά, νίκησε αὐτή, γιατὶ ἔστι τὸ θέλει δ νόμος τῆς ζωῆς. "Ισως νὰ ἔτυχε νὰ τὸν γνωρίσεις πιὸ κοντά μέσα στὴν αἰώνια καταδρομή ποὺ κυβερνοῦσε τὸν βίο του. Μιὰ τιμονιά, καὶ νά τος στήγη ἀνθοδσπαρτη παραλία τῆς τέχνης, παιδὶ ποὺ ξεχνοῦσε καὶ ἀντικρύζει μὲ τὸ γλυκύτερο χαρούσιο τὴν παντοτεινὴ ἐρωμένη. Τι τοῦ ἔλειπε; Πολλὰ καὶ τύποτε. Είχε τὴ δύναμι

τὴν ἀλλυγιστή : τῆς θελήσεως. "Οταν πρωτοηρθε στὴν Ἑλλάδα — τὸν εἰκέ παλέσει ἐνας ὄγνυδος πατριώτης και συγγραφεὺς, δ. Ἀημήτριος Βικέλιας — ἔπαιξε. αὐτὸς ἀγγλικα, και ἐλληνικα οἱ ἄλλοι του θιάσου. Πόσα ννειρα μὲ τὸν "Αμλετ, μὲ τὴν ὑποκριτική τέχνη του στὸν Ρισελίε και στὸν Σάύλον. Ποιός νὸ τοῦ ἔλεγε πώς, ἔπειτα ἀπὸ λίγα χρόνια, θὰ κατατούσε νὰ ἔρθῃ ἀπὸ τὰς Πάτρας στὰς Ἀθήνας πεζός.

Τὸν πολιτισμὸν τοῦ ἑτοίῳωθες ὅχι ἐπιδεικτικὰ μονάχα, μιὰ πιὸ μέσα του, σ' αὐτὸν τὸ εἶναι. Γερός τεχνήτης, μὲ μόρφωσι σκηνική, μετρογένην. ‘Οδηγός του, τὰ λόγια τοῦ Ἀμλετ πρὸς τοὺς ἡθοποιούς: «σέ καθετὶ νὰ πάντες μὲ μιτροπάθεμα». Ρομαϊκὸς κάποτε καὶ συμβατικὸς μαζί, τὴν ἴδια βραδύτην. Τετοια μιὰ στιγμὴ στὸν Ἀμλετ, τὴν ὥρα ποὺ πρωτοβλέπει τὸ φάντασμα τοῦ πατέρου του. Υπάρχει ἡ δυνατή συμβατικὴ τεχνή καὶ ἡ διλγώτερον δυνατή. Δὲν είναι τῆς τύχης ἡ τῆς ψυχῆς κάθε τεχνή νὰ φθάσῃ στὴν κορυφὴ, καὶ νὰ μπορέσῃ ν' ἀτενίσῃ τὸ φῶς τὸ ἀλληλιόν. Μά είναι πολλὰ σκαλοπάτια ν' ὀνέρῃ κανεῖς. Ποιητικὰ καὶ ἀγιασμένα φαίνονται, ως ἀπὸ χαρητηλαργοῦ, τὰ τοπικά που ἀπλόνονται γύρω, καὶ γονατιστὴ ἡ ψυχὴ ἀντικρύζει τὴν πεντάμοσην.

Τὴν χρονιὰν ποὺ τὸν πρωτεύειν, ἔνοικος πρῶτα πρωτεύειν τὸν γειτονὸν ἐνθουσιασμό, τὸν θρεπιμένο μὲ τὰ χρυσὸν δνειρὸν τῆς ἐποχῆς, μᾶ που δὲν παύνον γι' αὐτὸν εἶναι ἔμφροφα. "Ἐπείτε τὸν ἔχασσα. Σὲ στιγμὲς θλιβερὲς τὸν ἔγανασιδα. Πάντα εἰλέ γή ζέστα τῆς πρωτὶς ποὺ δὲν ήθελε νὰ στήση. Και δὲν θέντος ἔπος μάντος

Στάς Αθηναίς ήρθε μεστομένος πιά — δύο μπορούσες — στήν τέχνη, και άνδρας θώμιος. Μὲ ελαττώματα βέβαια. Για τὴν Ἑλλάδα μεγάλη ελάττωμα ήτον ἡ ξενική προφορά, που τοῦ ἔδωσε Ἰωσή ή ζωή του στὴν Ἀγγλία. Στοὺς δύο ρόλους που θυμοῦμαι, τὸν Ριζελίε καὶ τὸν Σάύλον, προσηρμόζετο καὶ αὐτὸ τοῦ τὸ ελάττωμα. Καὶ μάλιστα καὶ ἡ μορφή του ἡ στεγνή κάτως, σὰν γεφοντική. Καὶ ἀκόμα, τὸ ἀγάστημα τὸ κοντό. Μὲ δὲ αὐτά, ποὺ γιὰ ἔναν ἥδοτοιόν, κατὰ τὸν Λεσίγιον, εἶναι ἀτυχές, σὰν γίγας τὸν εἰδαμε νὰ δρθόνται εἰς τηνὶ ματιά τῆ δραματική, μὲ τὸ παράστημα καὶ μὲ ἡ ματιά, γιατὶ δύο φωτιὲς τὸν ἐμψύχωναν: ἡ παρδιά αἱ δινοῖς.

K. M.

KRITIKA ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

*N. Πορφύρη, «Ροδόπη». Τραγῳδία με 4 έπεισόδια.
Αθήνα 1913*

ΣΤΟ δημοτικό τραγούδι και στήν παράδοσι μπορούμε νά βρούμε τό ύλικό τό κατάλληλο γιά τό καθυστό νεοελληνικό δράμα. Τήν ίδέαν αντήν τήν υποστρέφεια άλλοτε σε κάποιο έργο μους άρκετά πλατιά. Μερικές δομικές δραματικές πού έγιναν στό άναμεταξών, στηριζόμενες επάνω σε παρόμοια θεωρία, μου δυνάμωσαν τή γνώμη μουs θείεντι. Ο ψυχικός κόσμος τής φυλής μας ζητά διάλακούς μέσα στην άστερευτή αυτή πηγή τής λαϊκής δημιουργίας κ" ένας άληθινός τεχνίτης μπορεί νά πάρῃ από κεί σόλη τά στοιχεία, που τον χρειάζονται γιά τη πλάση έργο δραματικό άληθινό, άνθρωπινο και μεταναστεύοντα.

τινα ανθρώπινο και μαζί γνήσια Ἑλληνικό.⁸

Η «Ροδόπη» του κ. Ποριώτη άπο μιά τέτοιων δρχή θαρρώ, περισσός γεννήθηκε. Τό θέμα της είναι παραμένο άπο τό περιφήμο δημιοτικό τραγούδι «Τὸ στοίχημα τοῦ Βασιλῆα καὶ τοῦ Μαυριανοῦ». Η Βασιληάς στοιχηματίζει μὲ τὸ Μαυριανό, διὰ μπορεῖ νὰ ξεγιάλασῃ τὴν ἀδελφὴ του. «Αν τὸ καταφέση περδίζει, καὶ δὲ Μαυριανὸς θὰ χάσῃ τὴ ζωὴ του ἀν δὲν τὸ κατορθώσῃ, θὰ δῶσῃ τὸ θρόνο του στὸ Μαυριανό.» Ή ἀδελφὴ δύως

βάζει στή θέση της μιά δούνλα της· κι' ὅταν τὸ πρῶτον ὁ βασιλῆας βγαίνει νά διαλαλήσῃ ὅτι οὐκόποιος τὸ στοίχημα καὶ γιὰ νά τὸ ἀποδείξεην παφουσιάζει μιά πλεξίδα από τὸ μαλλιά τῆς ἀδελφῆς, ποὺ τῆς τὴν ἔκφυει κρυφά μέσα στήν ἐρωτική νύχτα, ἔρχεται ή ἀμύλευτη παρθένα καὶ φανερώνει τὸ τέχνασμά της. Λέν της λείπει καμιά πλεξίδα. Ὁ βασιλῆας ἔχαιος.

Τὴν ἀπλῆ καὶ εἰδουλιστικήν αὐτὴν ιστορία δι ποιητῆς
κ. Ποριώτης τὴν ἐπῆρε για θέμα τῆς τραγῳδίας του.
Καὶ τῆς ἔφριξεν ἀφθονα τὰ τραγικά στοιχεῖα. Τὰ αὐτά του στοιχήματα παρουσιάζονται βαθύτερα δὲν είναι μόνο μιᾶς ἀλλὰ ἴδιοτροπία τοῦ βασιλῆα δὲν τὰ κυβεργάει μονάχα τὸ πεῖσμα. Καὶ τὰ ἀποτελέσματα ξανά νὰ γεννήσουν δυνατὸ τὸν τραγικὸν ἔλεον. Στὴν τραγῳδία τὸ ὄντομα τῶν προσώπων τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ ὅπως καὶ ή ψυχική τους ὑπόστασις ὀντικαταστάθηκαν μὲ ἄλλα, ποὺ κλείνουν καὶ κάποιο συμβολισμὸ παραστατικὸ μερικῶν πολέμων καὶ ἀγώνων τῆς φυλῆς μας. Κ' ἐτοι ή βαθύτερη ἔννοια τῆς τραγῳδίας γενικεύεται. Ο μέγας πόλεμος τῶν παθῶν ἀπλώνεται μὲ τὴν ἴδια δύναμι καὶ μὲ τὸ ἱδίο πλέοτος στὴν ἀνθρώπινη ὅπως καὶ στὴ φυλετική ἀρέντα.

Τὰ περιστατικά, ποὺ ὀπολούσθον τὸ στοίχημα γίνονται πιὸ περιπλοκαὶ γεννοῦν τὴν τρικυμία στὴν ψυχὴ προσώπων τραγουδίας, τρικυμία, ποὺ προσαναγγέλλει, ὅτι θὰ ἔσταπται ἄγρια καὶ θὰ φανερώσῃ τὰ τάθη τὰ ἐντελῆς ἀνθρώπινα γ' ὀντιμάχωνται φρεδό, γάρ, γεννοῦν τὴν ἄγωνια καὶ τὸν ἔλεον. Ὁ φθόνος καὶ ἡ ἐκδίκησις κυριαρχοῦνται ὁ θεὸς ἔρως, ποὺ γιὰ μιὰ μέρογνη παρθένη γίνεται δημιουργικὸς χαρᾶς καὶ ἡδο-
ηῆς ψυχικῆς καὶ σοδικῆς, καταντάει τὸ ὄργανό τους.
Οὐδός τος μήσος ἀντιμετωπίζονται μὲ τὴν περιφρά-
σια τὴν ἀνδρίσια, μὲ τὴν εἰλικρίνεια, μὲ τὰ ἐνγεικά
ἰσθήματα. Ἀπὸ τὸ ἔνα μέρος ἡ Ροδόπη, ἡ γυναικά ἡ
ροιμερή, ἡ ἀδάμαστη στὴν τιμῇ της ὅγι ἀπὸ σεβαστό
ρος αὐτή πορφρὰ ἀπὸ ὑπολογισμό, ἀπὸ μῆσος καὶ
μένον, ἡ γυναικά, ποὺ νίθλησις τῆς νάνικανοποιηθοῦν
ι πόθῳ τῆς τὴν κάνει τεχνίταις στὸ δόλο καὶ τῇ
έργοντι ἔως στὴν κυκονογύια, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἡ Κηνῶν ἡ
αρδέντα ἡ ἀδώνα ἀλληθινά, ποὺ λαγκαρίζει ἀσύνειδητα
τὸν ἔρωτα, καὶ στὰ χάδια του ἀνθίζει γιὰ πρώτη φορά
ἔως της σὰν λουλούδι ἔξωτικό, γ' αὐτῷ καὶ σιθύνει
μέωσις μόλις ἐγγνώρισε τίς ἐφωτικές χαρές ἐπὶ τὴν
χει σημαδέψει ἡ μοιδοῖα. Καὶ δίπλα σ' αὐτὲς τὰς δύο
ἀνθρεῖς δ' ἔνας, δ' βασιλῆς Δημόκαρός, δ' τινατάρδος
καὶ περγήφανος, δικυνηγητής τῆς γυναικας, ποὺ δὲν τῆς
νει τὴν ἀξία της πορφρὰ μόνον ἀφοῦ γνωρίσῃ τὴν
γηνὴν ἀγάπη, διεύγενικος καὶ τίμιος καὶ δ' ἄλλος. ὁ

άγριος, ο πελεφύος, που τὸν τρώει η Σηλεία, τὸ μέσος,
περιφανός και δίβουλος. Όλοι μὲ τὰ πάθη
νοι, ποὺ κογχάζουν μέσα στὴν ψυχή τους δυνατά, γιὰ
βρεθοῦν στὴ τρομερή σύγκρουσι, που θὰ φέρῃ τὸ
μισθό τέλος τῆς ίστορίας αὐτῆς μὲ τὸ γέλασμα τῶν
πιδῶν και τὸν πόδιν, μὲ τὸ σταραχόγμα τῆς καρδιᾶς
διαφορετικὰ συναισθήματα. Ο βασιλῆς δὲν κερ-
σε τὸ στοίχημα μὲ και δὲν ἔχασε τὸ θυρόν επειδὴ
εσολάβησε η προδόσια, που τὴν ἐσφράγισε τὸ κα-
όργημα δ ἀδικος θάνατος τῆς ἀγνῆς Κρινῶ.

Τὸ πλέξιμο τοῦ μύθου ἔχει γίνει μὲ τὴν πιὸ δυνατὴν εἰσιτήτα: δὲν ἀφίνει ἀδειανά: οἱ χρακτῆρες εἶναι μάτοι μᾶς παρουσιάζονται τὰ διάφορα πρόσωπα δότη καὶ Κρινώ, Δημοχάρης καὶ Αἴμος, Λαερτης, οἵτε, Ἀμύντας καὶ τὰ ὄλλα τὰ πιὸ μικρῆς σημα-
νίας καθαρὰ ζωγραφισμένα καὶ τὰ λόγια τους ἀνταπο-
νονται πάντα πιστά στὴν ψυχική τους δράσην καὶ
τὰ ἐντυπώνοντα βαθιά, λόγια καὶ πρόσωπα. *Ei*
φωτιστοί ἀληθινοί αὐτού, ποὺ ἐνεργοῦν μέσα στὴν

τραγῳδία καὶ στὴν ἐνέργειά τους ἀντικρούσουμε τό διάφορα πάθη, ποὺ δέρνονται τὴν ἀνθρώπινη ζωή. Κ' ἔτοι τὸ θέμα τὸ βγαλμένο ἀπὸ τὴν παράδοσιν, τὸ δημιουργικόν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ λαϊκὴ ψυχή, πῆγε τη γενική τεώτη μορφή του κ' ἔγινε τραγῳδία ἀπόλυτα ἀνθρώπινη.

Καὶ μ' ὅση σκηνικὴ τέχνη, μ' ὅση ἀρχιτεκτονικὴ τελείωτητα ἐπλεξεῖ τὴν τραγῳδία τους δὲ κ. Ποριώτης, μὲ τὴν ἕδια τέχνην ἑδονήσεψε καὶ τὴν ἔξικαιη μορφὴ τῆς. Τὸ λυρικὸν στοιχεῖον, ποὺ τὸ συωπήζει πλούσια, μὰ μὲν ἀπόνοι κρεμάστεται τὸ συνάρμοσος μὲ τὴν ἀντορθότητα τοῦ μέτρου καὶ τὴ λιτότητα τοῦ ὕφους. Ὁ στίχος ὁ ἐνδεκασύλλαβος, δουλεμένος ἀπὸ τεχνίτη καὶ γνώστη τῶν μυστικῶν τῆς ὁμορφιᾶς του. Κ' ἔτοι ή εἰλικρίνεια στὸ δουλεῖον, ή προσοχή, ὡσεβασμὸς στὸνες κανόνες τῆς τέχνης ἀναδείχνοντα τὴν «Ροδόπτερη» ἔργο, ποὺ νά μπορῇ ἀφοβία καὶ δικαιολογημένα νά δεχθῇ τὸ ἐπί-
θετο μεγαλοτέχνο. Ἡ βαθειὰ ποιητικὴ πνοή ποὺ ἔσ-
φενγεῖ ἀπὸ τὸ σύνολο, ή ἀπλότητά του, τὸ τεχνικὸ
δέσμον του, καὶ ή δυνατή σύγκρουσις τῶν παθῶν μᾶς
δηνούν γεμάτη τὴν ἰδέα τῆς ἀρχαίας ἱστορικῆς. Δὲ μὲ
συνεπαίρενε ὁ ἐνθουσιασμός, μήτε ή προσωπική μου
συμπάθεια στὸν ποιητή, μήτε τὸ ἀντίκρυνομα τῆς ἰδέας
μου, ποὺ είτε στὴν ἀρχή, γιὰ νά χαρακτηρίσω ἔτοι τὸ
ἔργο του κ. Ποριώτη. Μὲ ἀναγκάζει στὸ τοῦτο ή τέχνη
του μάρτιο. Καὶ δὲν εἴμαι πρώτος ἔγχοι, ποὺ θὰ ὁμολο-
γησω, διτὶ κάθε ἔργο, μόνο τὸ τεχνικὸ δούλεμα μπορεῖ
νά τὸ φέρῃ στὴν τελείωτητα.

Н. А. П. В.

Waldman: « Griechische Originale ». *Βάλντμαν
«Ελληνικά Πρωτότυπα ».*

ΣΤΑ τόσα ώραια βιβλία πον οι θαυμασταὶ τοῦ ὄφα-
ματικοῦ κόσμου τῆς ἀρχαίας τέχνης φιλοτεχνοῦν
εἰς τὴν Ἑρμώνην, προστίθεται καὶ τὸ ὑπὸ τὸν
τίτλον τελευταῖον ἔκδοθέν. Τὸ βιβλίον ἡμιπορεῖ νὰ
θεωρήσῃ κανεὶς μᾶλλον ὃς λεύκωμα ποὺ τὸ στολίζουν
εἰλόνες τῶν περισταθέντων πρωτοτύπων ἔργων τῆς
ἀρχαίας γλυπτικῆς καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἀναπαραστάσεις
σύγχρονος πρωτότυπους ἔργων, διὰ τὰς δύοις εἰς τὴν
εναντίον σελίδα διπάρχει διλγόστειχον κείμενον, καθοδηγῶν
τὸν τόπον διόποιν εὐρέθη τὸ ἔργον, τὸ μῆνιειον εἰς τὸ
διόποιον εὐρίσκεται, τὰς διαστάσεις, τὴν ὑλὴν ἀπὸ τὴν
διόποιαν εἰχειν κατασκευασθῆ τὸ πρωτότυπον, τὴν ὑλὴν
ὑπὸ τὴν διόποιαν ἐνθέψη, τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας,
τὸν τεχνίτην ἐδὲ ἔχη γνωστὸς καὶ τὴν σχολὴν εἰς
τὴν διόποιαν ἀπὸ ἀπόφευκε τεχνίτης ἀνήκει.

Πρός τούτους είς ἐμβριθῆ σύντομα κεφάλαιο συνοδεύεται μὲ κείμενο ποὺ προκαλεῖ ἀμέσως τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου διὰ τὸ ἔξειλημένον αἰσθήμα τοῦ ὀράσιον ποὺ ἐκδηλώνεται εἰς κάθε κρίσιν τοῦ συγγραφεώς ὅταν ἡμίλετ περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς τεχνικῆς ἔξειλημένος τῶν ἔργων, καὶ διὰ τὴν ἰδέαν ποὺ είλην οἱ ἐκάστοτε τεχνίται περὶ τοῦ ὀράσιον εἰς κάθε σταθμὸν ἔξειλημένος, περὶ τοῦ καθαντὸ Ἑλληνικοῦ ὑφούς εἰς τὴν τέχνην καθὼς καὶ περὶ τοῦ χαρακτηριζομένου κατόπιν

Ἐλλήνιστικοῦ ὑφους;
Τὴν ζωηροτέραν ἐντύπωσιν δίδουν κυρίως αἱ ἀσφαλεῖς καὶ ἀνώτεραι ἀπὸ κάθε προκατάληψιν κρίσιες τοῦ συγγραφέως ἐπὶ τῶν διαφόρων ἔργων, καὶ τοῦτο θὰ ἕξαφνίσῃ πολλοὺς ποὺ πιστεύουν μὲν παλαιάς πεποιθήσεως δι' ἀδισμένα ἔχοντας, τὰς ὅποιας ἔχει ἐμπνεύσει διὰ τῆς ἐνθουσιασμός ποὺ προεκάλεσαν, μόλις ἔξειτά φησαν ἀπὸ τὰ στιλάχνα τῆς γῆς.

Άλλο δέ πειστήριον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κρίσεων τοῦ συνομοσπόδιος ἀπορεῖ γὰρ καρπουμένων καὶ οὐ

έα, τῶν εἰκόνων τοῦ βιβλίου καὶ ἡ ἀμεσος θέα τῶν ρυγῶν ποὺς ὑπάρχουν εἰς τὰ μονεῖα μας, καὶ ἀκόμη ἀδύνατος εἴργων τὰ δόπια θάττυχε νά θῇ δ ἀνανθίστης εἰς ξένα μουσεῖα.

Προοδισμός τοῦ βιβλίουν, δπως λέγει ὁ συγγραφεὺς
ἰς τὸν πρόλογὸν τοῦ, δὲν εἶναι νὰ χρησιμέστη εἰς
οὐς εἰδικούς, ἀλλὰ καλλον εἰς τοὺς φιλοτέχνιους καὶ
εἰς τοὺς διψῶντας τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ὀδραίον τῆς
ερχῆς, τοὺς δποίους φρονεῖ δτι ἡμπορεῖ νὰ εἰσαγάγῃ
ἰς τὸ μυστικὸν τῆς διαισθήσεως τοῦ ἔξυφιτικοῦ πνεύ-
ατος τοῦ ὀδραίον τῆς ὁρχαίας γλυπτικῆς.

Θεωροῦμεν καὶ διὰ τοὺς ίδιους μας φιλοτέχνους καὶ
οὓς τεχνίτας χρησιμούς τάσ, ἐπειτα ἀπὸ ἔξηροι βιωμέ-
ας: ἕρεύνας, μαρφοθείσας γνώμας τοῦ συγγραφέως
αι θὰ δώσωμεν εἰς τὸ ἐρχόμενον τεῦχος περιληφτην.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Προσητήματα τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου

Ν τῇ μεγάλῃ κεντρικῇ αἰθουσῃ τοῦ Ἐδνικοῦ ήμῶν
— Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου; τῇ περιεχούνη τὰς Μυ-
ναϊκὰς ἀρχαίας τοπίος ἐξετήσουν ἔσχατος αἱ ἐν Τί-
νινθι, δι' ἀνασκαφῶν τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς, ἀνακ-
ατούμενοι τοιχογραφίαι ἐκ τοῦ ἑκεῖ προϊστορικοῦ
ναυαρτόρου (1400 — 1500 π. Χ.), αἵτινες προκαλοῦσι
ὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκπλήξιν τῶν ἐπισκεπτῶν. Εξ
πειρῶν τεμαχίων, τὸ δόπιο μετ' ἐπιμελεῖος καὶ κόπουν
υγέλεαν καὶ συνηρμολόγησαν οἱ ἀνασκαφεῖς, ἀπε-
λέσθησαν πάντας. συμπληρωθέντες τῷ χρονῆγοι
οὐ ζωγράφου κ. Gilleron, οἵτινες ἐκόσμησαν ἀλη-
ῶς τὴν καὶ ἄλλως μοναδικὴν ἐν τῷ κόσμῳ μικη-
αίων αἰθουσαν τοῦ Μουσείου ήμῶν. Βλέπει τις ἑκεὶ,
ἥ φυσικὸν περίπου μέγεθος, μικηναίαν Κυρίαν, ἐν
ἔξωμῳ αἰσθῆται, πολυχρόνῳ φέδε καὶ πολυτελεστάτῃ. Ή
ὅμως εἰς αὐτῆς, εἰς μικρών πλοκάμωνς ἔμπροσθεν καὶ
πισθεν καταπίπτουσα, περιθέει τὸ μέτωπον, διατεταγ-
ένη εἰς μικροὺς πτερυζοειδεῖς πλοκαμώσους καὶ κατα-
γίγηει διπισθεν εἰς κεκρυφαλούσαν κωνοειδῆ. Ή δέσποινα
νῆται κρατεῖ διὰ τῶν δύο αὐτῆς λευκῶν χειρῶν δοτε-
ροσφέρει τοις ὁμοίοις δῶρον.

"Άλλος πίνακες είκονεις πολεμιστές λογχοφόρους και άλλοις, ορμαίς ήνιοιχουμένων υπό δύο μορφῶν. Τὸ τερεβίεργον ἐν τῷ τελευταῖο τούτῳ πίνακι εἰνεῖ διτὶ τὸ τεῖχος καὶ ὁ σύνθετος αὐτὸς ἡπτος εἴνει χώματος βαθέος ρυθμοῦ! Άλλ' ὁ μᾶλλον ἐνδιαφέρων πίναξ, διὰ τὴν οικολογικών αντού καὶ τὴν φυσικότητα, εἰνεῖ ὁ εἰκονίων ων ὑγρανὸς ἀγρίου κάπανον. Τὸ θηρίον φευγον δρομέως ἐν λαίδεω φλόγης, καταδιώκεται υπό τριῶν κυνῶν, πληγείστατα ἥδη αὐτῷ εὑρισκομένων καὶ ἔτοιμων διπώς κατασπαράξωσι τὸ ζῷον. Οἱ κύνες, λευκότριχοι, φέρουσι στιγμάτα κυανά, ἐρυθρά καὶ μέλανα. Άλλα τὸ τερεβίεργον εἶντε νῦν φέρουσι πάντες καὶ περιλαμίουν ερεμάτινον δεδεμένον ἐπὶ τοῦ τραχήλου διὰ λεπτοῦ μάντος. Ή φυσικότης τῶν ζώων τούτων ἐκπλήρεται ληγθῶς διὰ τέχνην ἀκμάσασαν χιλιετηρίδα διληγον πρό-

Μία ἐπίσκεψις εἰς τὸ Μουσεῖον μας, καὶ μόνον ἀριστῶν τῶν τοιχογραφιῶν τούτων, ἀμειβεῖ ὁσον δὲν πάντατά τις γὰρ προσδοκᾷ.

ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ

Ο Ερμῆς της Ολυμπίας

τῆς τύχης τοῦ ἐκεῖ Ἐφιμοῦ, τοῦ μόνου μεμάρτυρημένου γνησίου ἔργου τοῦ ἐκ τῶν καρυτικῶν τῆς ἀρχαιότητος γλύπτου, τοῦ Πραξιτέλους. Εἶνε βέβαιον καὶ ἐπισήμως πολλάκις αναγεγένθεν διὰ τὸ στεγάζον τὸ ἀδιστούργημα. Μουσείον, εἶνε σχεδὸν ἑτοιμόρροπον. "Οἱ ἑκτίσθη ἐπὶ ἑδάρους σαλεντομέρενον καὶ μεταποιημένου ἥρεμα, ἀλλ' ἀσφαλῶς. "Οἱ ἑκτίσθη ἀνευ τῆς προστρούσης ἐπιμελεῖας καὶ φροντίδος. "Οἱ, τέλος, χρηζεῖ κατεδαφίσεων ποιὸν ἡ θάψη ὑπὸ τὰ ἔρεπτα αὐτοῦ τὰ ἀριστογήματα τῆς παλαιᾶς τέχνης, τὰ δοῦλα διεσώσεν ἡ τύχη καὶ ἀνέσκαψαν ἔνοι τρέμηται. Φαντάζεται τις δροιὸς θύρωνδος καὶ δούλα κατακραυγῇ θάλκουσθῇ ἐν τῷ κόσμῳ τῷ πεπολιτισμένῳ διτον ἡ ἀναγελία ποιάντης συμφορᾶς διαβιβασθῇ τηλεγραφικῶς εἰς τὰ πέρατα τῆς οὐρανοῦ. Διότι μετὰ τοιαύτην, τυχόν, καταστροφὴν εἶνε σχεδὸν βέβαιον διὰ πάντα τὰ ἐν τῷ Μουσείῳ ἐκείνῳ, θάτι ἑκτίσθησιν, ἐκ δευτέρου, πολλαχῶς ἡρκωτηριασμένα καὶ κολοβά. "Οἱ Σεμῆς δέ, τοῦ δροίου τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν ἐστεβάσθησαν οἱ αἰλῆνες, ἀπόδωσαντες αὐτά ἐντελῶς ἀλλώβητα, θάτι ἔσαχθη πάντως κατεστραμμένος, διότι θάτι καταπέσῃ πορητής. Άλλο δὲν εἶνε μόνον ὁ κύνδυνος τῆς κατατίθεσεως τοῦ κυρίου ὑπὸ σεισμῶν; ὑφίσταται καὶ ὅλος οὐρανός, ἀπειλῶν τὸ θαυμάσιον ἄγαλμα. "Ως γνωστὸν ἐστερεωθῆ() τοῦτο, μέσῳ λωστοῦ σιδηροῦ, εμπαγέντος εἰς τὴν ὁράχιν τοῦ ἀντοχοῦς θεοῦ, πρός τινα τῶν μεσοτοίχων τοῦ κτισίου. Αἱ ταλαντεύεσις δὲ τοῦ οἰκοδομήματος, ἀλγόν τον συγχώνων σεισμῶν, θάτι ἐπιφέρωσι πάντως τὴν διαρροήν τῆς φάγεων τοῦ ἀγάλματος. Τὸ ἀνοισιόργημα τοῦτο δὲν διεπάχθη, εὔτυχως, ὑπὸ Ελλήνων. Ἀλλοδαπὸς τεχνίτης, ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψιν ἔνων σοφῶν, αποθήλωσεν οὕτω τὸν πτερυγοφόρον Θεόν. "Άλλο οἰ "Ελληνες εδόνυνται διὰ τὴν ἀνοχήν τῆς καταστάσεως ταντός ἐπὶ εἰκοσιπεντατέταριών δῆλην. Εἶνε δὲ καιόδης νότι φροντίσῃ τὸ Κράτος ὅπως ἀπελευθερώσῃ καὶ διασώσῃ τὸν δεσμώτην αὐτόν, εἴτε μεταφέρον αὐτὸν εἰς Ἀθήνας, εἴτε καὶ κατεδαφίσῃ τὸ σαθόδον Μουσείον τῆς Ολυμπίας καὶ ἀνοικοδομοῦν ἐκεῖ ὅλο, ἀστραλέστερον καὶ εὐπροσωπώτερον, ἵνα μὴ θρηνήσωμεν ἀνεπανορθώτως διὰ τὴν διμέλειδην πας.

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΚΑΔΟ στα, τὰ τρυπημένα γίκει. Τιμὴ καὶ δόξα.
Κυτάζω τὴν κουκουβάγια ποὺ σοβαρεύεται πάνω
σ' ἔνα βάζο. Τί νὰ συμβολίζῃ ὅπαγε τὸ ἀσχημό αὐτὸ
βάζο; Καὶ τί, το συμμάχωμα τόσων προσγμάτων σὲ
τόσο μικρῶν χωρῶν; Μιά κουκουβάγια, ἔνα βάζο, ἔνας
ἀριθμός, μία λέξις, ἔνα κιλάδι ἐλίδαις καὶ μιὰ τρύπα. Οὗτε
τὴν γλωσσώπιδα θεάν δὲν ἔχεσάμε στὰ εἰκοσάλεπτα.
'Απ' τὴν ἄλλην ὅψι: σάλι μιὰ τρύπα, τὸ στέμμα, νού-
μερα καὶ δλόκηρο τὸ ἐλληνικὸν ἀλφάβητο, στρ-
μαγμένα, βαλμένα ὀκαλαυρίσθητα, ὅπως τοποθετοῦσε
τὰ παιγνίδια του δ γινός μογ ὅταν ἡταν δύο ἑτῶν.
"Ηθελα νὰ είμαι Σουλάτανος, νὰ διατάξω νὰ κρεμά-
σουν, χωρίς νὰ τοὺς δάσωσ τὸ δικαίωμα νὸ ἀπολογη-
θοῦν, δλους τοὺς αὐτούμγονος, ἥτικούς τε καὶ μῆ.

Ἡθελα νὰ εἶμαι Σουλτάνος, νὰ διατάξω νὰ κρεμάσουν, χωρὶς νὰ τοὺς δώσω τὸ δικαιώματα νὰ ἀπολογηθοῦν, ὅλους τοὺς αὐτούργοντος ἥθυκούς τε καὶ μῆ.

Ελνατ, δάλιθεια, τό δυσκολώτερο πρόγραμμα, νά καταλάβης πώς δὲν είσαι ίκανός γιά τό καθετί. Προχθές, στην ἔκθεσι του κ. Φερεκείδη, ένας κύριος μάς ἔλεγε πώς δὲν είναι πιο εύκολο πρόγραμμα στὸν κόσμο, δπό τὸ νά υφεστεί λαθαρίστα. Έκείνος είχε δίκαιο γναῖ τὰν ξυπόφορος και είχε και τὸ άντερτον αὐτό. «Ο κ. Φερεκείδης δύμως ποὺ ἀναγκάσθηκε νά πολύτηση μιάν εἰκόνα του γιά τενήντα — δριθ. 50 — δραχμές, χαμογελούσε μελαγχολικά.

Αδερφάκια, καιρός να πολιτισθούμε.

ΣΤΟ πλᾶτι τῆς ἀληθινῆς τέχνης, διατάσσεται πρόσωπον καὶ γάλα μεγάλα θέματα ἐθνικά, κυριαρχίες καὶ σημαντική τῆς τέχνης τῆς λαϊκῆς. «Εχει καὶ αὐτὴ δικαιώματα, ζωῆς, διαβούλου τὸ κακὸν κοντά στὸ καλὸν βιβλίο. Θέλει τὸν ἄδικον νὰ τὴν καταδίκῃ κανεὶς ἀπόλογος.» Εἶχε γιὰ μᾶς κάτι τὸ Ἰλαρόν, καὶ πρότεινεν νά τῆς κρεωστικῶν χαράδρων ποὺ φαιδρόνει τὴ θλιβερὴ πολλές φορὲς ζωῆς! Ή! Η ἀφελῆς καὶ προτόγονος ἐμπινευσίς, ποὺ δύοηγε εἶνα ἀτεχνονάρη. Εἶχε στημένης, ὅπως νά κάθε λαϊκὴ ἔκδηλωσις, ποὺ θά τις ξηλέψην ἔνας γερὸς καλλιτέχνης. Μά, ὑπάρχει καὶ ἄλλη ὄψη, ἐκείνη ποὺ φεύγει τὰ δριώτης ἀνεπιτήδευτης λαϊκῆς ρέμας καὶ μπαίνει στὸ πλαίσιο τοῦ δρεπανώδους, τοῦ γελοίουν καὶ τοῦ ψυχημού. Οι δύο ικίνες ποὺ δημοσιεύουμε, είναι ἀπό τις πρωτείες η παραδόσις τῶν Ἰωνινών μέσα σ' ἔνα σφραγισμένο φάκελλο, καὶ τὸ παρόν πόδας κυνηγητὸ τῆς ἀρμάδας ἀπό τὸν ἔλληνικὸ στόλο. Στὸν ἀπλὸ τὸν λαϊκὸ ίσως νά γεννηθῇ τὸ αἰσθήμα τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανείας. Καὶ τότε ἐπέχυνεν τὸν σκοπὸ τοῦ. Αἰσθάνεται ὅ λαδς πώς θέλει νὰ ίδῃ ζωγραφισμένη τὴν ἐθνικὴν καρδιὰ γιὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς Πατρίδος: νά στολίσῃ τὸ σπίτι του μὲ μιὰ τέτοιαν εἰκόνα. Καὶ ἔτσι, η τέχνη αὐτὴ γίνεται μία ἀνάγκη τῆς ζωῆς. Θά ἔλθῃ, τὸ ἐπίπλω, γλήγορα η Πολιτεία νὰ τὸν μορφώσῃ—μετὰ λαϊκῶν σχολείων, λαϊκές ὁμιλίες, λαϊκὲς ἔκθεσεις—καὶ νά τὸν κάμηλον ίκανόν ν' ἀπενίσῃ καὶ νά δεχθῇ τὴν ἀνώτερη τέχνη, ποὺ είναι προωτισμένη, μὲ τὴ λεπτότερη αἰσθησίη καὶ τὴν ἀπλότητα, ἀλληθινὰ νά τὸν συγκινήσῃ.

ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

[Γένας διαπητός τοῦ τόσον μεγάλου ὥσπερ καὶ δυστυχομένου ποιητοῦ "Οσκαρ Οὐνάιλδ, ὁ κ. Robert Sherard, ἔγραψε ἔνα εἶδος ἀπομνημονεύμάτων τῆς φιλίας ποὺ τοὺς συνέδεε. Ἀπὸ τὴν ἐνδιαφέρουσαν αὐτὴν συλλογήν διαιρόδων χαρακτηριστικῶν τῆς ζωῆς τοῦ συγγραφέως τῆς «Σαλῶμης», παραλαμβάνομεν μερικά].

Ο Οεδαίλδ, γράφει δ. κ. Sherard, ήταν ένας καλός μέσος. "Όταν ενθύσισκετο εἰς τὸ Λονδίνον ποτὲ του δὲν ἀφίνειν νὰ περδούμενο μέρον χωρίς νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν μητέρα του. Η ἀπλούτης τοῦ χωρίς τηρος του ἀναφαίνεται ἀπὸ τὰ παιδικά του χρόνια.

Κάποτε μου είπε: «Είχα δώσει εις τὸν ἀδελφό μου ὃν Βίλλυν, ἔνα παιγνιδάκι, μίαν ἀπὸ τῆς ἄρκουδες μου τοῖς δύοις ἐλάτευα. Ἀπὸ τότε ὅταν τοχῇ νὰ θυμάσω λοιξὶ του, συνηθίζω νὰ τὸν ἀπειλῷ λέγοντας ἡ γράφον-
ταις του, Βίλλυν, θὰ σου πάρω πίσω τὴν ἀρκοῦδα μου». Πολλὲς φορὲς μου μίλησε μὲ δάκρυα στὰ μάτια καὶ
ιὰ τὴν ἀδελφή του τὸν πέδαινε σὲ μικράν ἡλικία. Εμοιαζε, μοῦ είπε, μὲ χρυσῆν ἀκτίναν ἡλιακοῦ φωτὸς
οὐ ἔχόφενε τριγύωιο ἀπὸ τὸ σπίτι μας».

"Ενα πρωτό δ Οδύσσειδ μοῦ ἀνήγγειλε ὅτι εἶχεν ἀρρα-
ωνισθῆ. Εἶχε γνωίσει ἀπὸ τὸ Δουβτίνον πολὺν πρωτ-
αι μοῦ ἀνεκοινώσεις τὸ νέον, ὃταν ἐγὼ σύμμαχόμονυ
κόμην στὸ κρεβάτι μου. Τοῦ ἀπήντησα: Πολὺν λυποῦ-
πι ποὺ τὸ μαδαίνω. Ἐκεῖνος μοῦ εἶπε: «Τί ζῶν που-
σαί, Ρόμπετε!» Αὐτὴ ητανε ὅλη ἡ πρώτη μας συν-
αιλία γιὰ τὸν γάμο του.

Εἰς τὸ πρόγευμα μοῦ μᾶλις γὰ τὴν μνηστή του
ἄλι φαινότανε γεμάτος ἀγάπη καὶ χαρᾶ. Τὸ συνοικέ-
ον ἦταν πολὺ καλό, ἐπειδὴ ἡ μνηστή θὰ τοῦ ἔξα-

Οταν ἔγιναν οἱ γάμοι, ἐγώ **θρισσόμουν** στὸ Παρίσιον, πειδή ὁ φύλος μου, μόλις στεφανώθηκε, ἔφυγεν ἀπὸ Λονδίνου κατεβαίνοντας στὴ Γαλλία, εἰγὰ τὴν εὐνα-

ρίστησι νὰ παρουσιασθῶ τὴ δεύτερῃ μέρᾳ τῆς τελετῆς, στὴν κυρία Οὐάλλδ. Ἐμεναν σὲ δωμάτια πολὺ^ν εὐχάριστα, εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ διαμερίσματα τοῦ Εενοδοκείου Βαγγάρου τῆς ὁδοῦ Ριθολί. Ἡσαν καὶ οἱ δύο τους ἔνα καριτωμένο ζευγάρχι. Ἡ δώραί καὶ γεωργιά^τ τη^ν σύμβους φαινόταν πολὺ εντυχισμένη. Ἡ ἡμέρα ήταν η λιοφάτιστη, μοναδικὴ γάλ τὸ Παρίσιο..

‘Η στάσις τον ἀπέναντι τῆς συζύγου του ἤτανε πολὺ¹ ὑποχρεωτική καὶ γεμάτη εὐλάβειαν. Ἐκείνος ὑποκρι-²
νόταν μιὰ χιουμοριστικὴ μέριμνα, γιὰ νὰ φαινεται
συγενεῖς τῆς ποινικιάς ὑποχρεωτείς του ὡς συζύ-³
γου. «C est le juge de ma femme» συνθήθησε νά-⁴
λεγγή, διαταντικούς τάς προσκλήσεις πού του έστελ-⁵
ναν τὴν ἡμέραν πού ή κυρία του ἐδέχετο.

Ἐτιγρές νά παφευρθεώ κ' ἐγώ δυό φροὲς εἰς αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰς ὑποδοχάς και ἐθαύμασα τὸν κόπον ποὺ ἐπαυτας γνῶ νά διασκεδάζῃ τοὺς ἐπισκέπτας του, μολονά τοι ἐγνώριζα πάσον τορμόβα ήτο ἐνοχλημένος μέσα ἀπό τὸ φωτιδόν ἔξιτερον του.

Τὸν ἴδιο χρόνο τοὺς συνάντησα πολλὲς φορὲς στὸ Παρίσιο. Εἶχαν ἀρχίσει τότε νὰ τὸν λογαραΐζουν ἀναμεταξὺ στὶς μεγάλες ἔξοχότερες τῆς Εὐρώπης. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἔκαμψαν ὑποδοχάς εἰς τὰ καλύτερα σπίτια, καὶ εἰς τὸ ἐνοιδοχεῖον τοῦ ἡμαζεύνοντο οἱ σπουδαιότεροι λόγιοι καὶ καλλιτέχναι.

Ο τρόπος με τὸν διότον ἐγίνεμε φίλοι, γράφει δ. κ. Sherard, εἶναι πολὺ παραξένος.⁷ Ερυχε νὰ εἰμεθα προσκαλεσμένοι μαζὶ μὲ δόλους εἰς κάποιο γεύμα.⁸ Έκεῖνος μιλοῦσε γιὰ τὸ Λοῦβρο καὶ τὸ περιέργων μὲ τόσην ἀκρίβειαν που δὲν μπορῶ νὰ τι. Είναι δινέκραστη πρὸ πάντων ἡ εὐχαρίστησις που είχεν αἰσθανθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην τῆς Μήλου. Τότε ἦγε παρεμβαίνων τὸν διέκοψα: «Ποτέ μου δὲν πῆγα στὸ Λοῦβρο. «Οταν ἀκούων⁹ ανάφέρουν αὐτὸ τὸ δινομα, ἔχονται πάντοτε στὸ νοῦ μου τὰ Μεγάλα Καταστήματα τοῦ Λούβρουν διπού ἀγοράζω τοὺς φθηνότερους λαιμοδέτες στὸ Παπίσι.

— Αὐτὸς μοῦ ὀρέσει, εἴτεν δὲ Οὐδαίλδ, εἰναι πολὺ νόστιμο. Καὶ ὅπο τότε δὲν γωιστήκαμε.

Φοβότανε πολὺ τὰ σκυλιά. Γενικῶς αἰσθανότας μιὰ περίεργη δικοστροφή γιὰ τὰ ζώα. "Ολη του ή άγνωπη ήτανε συγκεντρωμένη στὸ κάπνισμα. Τὰ τσιγάρα τὰ παρήγεινε μὲ τὶς χιλιάδες. Μιὰ μέρα μάλιστα τὸν εἶδα εἰς τὴν Tite Street νὰ στρώνῃ ἐνα κουτὶ τσιγάρα, ωστάλο σαν τὰ κοπτικά ποὺ ἔχουνε μπλοκότα.

Προτοῦ νυμφευθῆ, κατοικοῦσσεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Βολταίρ, εἰς τὸ Κέ Βολταίρ, ποὺ τὸν καιρὸν ἔκεινον ἦταν μά απὸ τις ὡραίτερες τοποθεσίες τοῦ Παρισιοῦ. Κρατοῦσσεν ἀρκετά δωμάτιο στὸ δεύτερο πάτωμα, τὰ δόνια είχαν ἔξοχη θέα. εἰς τὸν Σηκουάνα καὶ τὸ Δοϊβοό.

Τοῦ μὲν ιησα γιὰ τὴν ὠραίαν μέσα τῶν παροιήσων του:
— “Ο, μου ἀπῆγνησε, αὐτὸ εἶναι ἐντελῶς ἀδιάφορο
σε μένα, ἔκτος ἀπὸ τὸν ἔνοδόχο, ποὺ ἐπιβαρύνει κα-
θὼν καταλαβαῖςσις τὸν λογαρισμό μου. Ἐνας τέλε-
τειμαν, ἐποδσθεε, ποτέ του δὲν παρατηρεῖ ἔξω ἀπὸ
τὸ παοιήσων του.

— Είναι λιπηρόν για τούς Οὐγγενέτους, τοῦ παρεπτηρίου δείχνοντάς του πάπιο παράδυσο τοῦ παλαιοῦ, ἐπάνω ἀπὸ τὰ νερά, ὅτι ὁ Κάρολος ὁ ἑνατος δὲν υπῆρχεν αὐτὸν ποιεῖται.

δόλοι τὸν περιέμεναν. Εἰς τὴν οἰκουδέσποιναν, διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν βραδύτητά του εἶπε: «Οὐδὲληρη τὴν ἡμέρα μου τὴν ξέδειψα σὲ τρομερῇ φιλολογικῇ ἐργασίᾳ».

— Ή κυρία τὸν ωτῆσε τότε εἰς τὶ είχεν ἀσχοληθῆ.
— Ἔργασθηκα κάνοντας διορθώσεις ἐνὸς ποιματός
μον ὅλο τὸ πρωτ, καὶ ἔβγαλα ἓνα κόδιμα ἀπὸ τὸ κείμενο.
— Καὶ τὸ ἄπονεμα:

— Τὸ ἀπόγεμα, ναί, τὸ ξανάβαλα στὴ Θέσι το

Καθημερινῶς δ ὁ Οὐάλδος ἔξοδευ μιὰ ὀλόκληρη ὥρα εἰς τὸν κοινέα του. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔβγαινε σγουρομάλλης καὶ ἔκπαγλος. Αὐτῇ ἡ ἐνδυχαρίστηση τούτη νὰ μόρφωσεν τὸν ἑαυτὸν του, ἐπηγάπευεν ἀπὸ την πλέον ὀδύνων χορδὰν τῆς ζωῆς του. "Ηθελες νὰ κάνῃς ἐντύπωσιν εἰς τοὺς στενοκεφάλους καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάζῃς νὰ ἀποδίδουν τὴν φερειλομένην ἔκπιμψην εἰς τὰ γράμματα, δηλαδή πλέον πουρελαισμένα καὶ ἀξιολύπητα, ἀλλὰ σγουρομάλλινα, μοσκοιμόφυτα καὶ μὲ πολυτελῆ φροέματα.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΜΙΑ περιέργη καὶ ἐπιβλητικὴ μορφὴ ἔξελιπε, διὰ βασιλεὺς τῆς Ἀβυσσονίας Μενελίκη. Μονάρχης μὲν χέρι δυνατό, ἐστερέωσε τὸ κράτος του μετὰ τὸν Θεόδωρον καὶ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ὑάννην. "Υπερασπιστής τῆς χώρας του ἐνίκησε τὸν Ἰταλὸν στρατὸν εἰς τὸ Μακαλλέ καὶ κατέπιεν τελειωτικῶς εἰς Ἀγούνα. "Ο Μενελίκη, ἀναμορφωτής τοῦ κράτους του, ἤνοιξε τὰς πύλας του εἰς τὴν πρόδοδον. "Ο μαρονίὸς μονάρχης τῆς Ἀφρικῆς ἔθελε πάντοτε πολλὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην ἀκομά πόδες τῷ ἐλληνικῷ. "Εθνος καὶ τὴν Ἑλλάδα, Διάδοχον του είχε δισει το καρδοῦ, ὅταν ἐπαθε παλασίαν, τὸν ἔγγονον του Λίτζ - Γιάσου, τὸν διπολον προετοιμάζει εἰς τὸν θρόνον.

Ο. κ. Στ. Δάφνης, γράφει εἰς τὴν «Ἐφημερίδα» διὰ τὴν προτομήν τοῦ Σολωμοῦ, ποὺ ἀγέλασθαν νὰ στήσουν μὲ ἐράνους τὰ «Παναθήναια». «Ἐνα μεγάλον ποιητὴν ἔχομεν, λέγει, τοὶς τῆς ἡμέρας καθωνῖζομεν τὸ δνομᾶ του, διντιγράφομεν τοὺς στίχους του καὶ ἀποκαλυπτόμεθα ὅταν ἡ μουσικὴ τῆς φρουρᾶς παιίζει τὸν «Ύμνον» του, καὶ τὸν ποιητὴν αὐτὸν τὸν ύποτιμωμένον διαγωγίον διαράμων.

Η «Γαλλική Κωμωδία» είθηρήνησε πρό δύνατος μηνός τὸν διευθυντεῖν τῆς Ἰουλίου Κλαρετί. «Ολοὶ οἱ συγγραφεῖς ἔγραψαν λόγια συμπαθητικά δι’ αὐτοῦ. Εἰς τὸ δύσκολον στάδιον τῆς διευθύνσεως ἐνός θεάτρου ἔξαιρουν τὴν ἀντίληψίν του εἰς τὸ διακινητή τὸ ἔργον ποὺ είχε ἀξίαν. «Ἐγράψει μαθιστόρημα, δράμα, Ιστορίαν, πρωτικήν. Αὐτὸ τὸ σκρητίσμα ἐνός συγγραφέως δὲν είναι βέβαιω πολὺ ἐποικοδομητικόν διὰ τὸ ταλέντο του. «Ἐργάτης ἀκούσατος, ἀγαπητὸς εἰς τὸ κοινόν, ποὺ τὸν ἐδιβάζει ἀπλίστος. Κατὰ τὸν Ἄνοι Ρουζόν, προπατώντων ἵστο δημοσιογράφοις, χρονογράφοις. «Ομάς τὸ φιλολογικόν του ἔργον ἔχει σελίδας ἀριστουργηματικάς. Διὰ τὴν θεατρικὴν κριτικὴν ἔλεγε: ἡ κριτικὴ ἔχει καθῆκον νὰ πορφυράτῃ τὸν θεατὴν ἀπὸ τὴν μόδαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀκαλαιοσθήσιν ποὺ παρασύρει, νὰ τοὺς ἀνοίγῃ τὰ μάτια, καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν γνήσιαν ἀπόλυτιν.

ΕΙΣ τὸ Μόναχον ἔπαιξεν διὰ πρώτην φοράν τὸ δρᾶμα «Βότοσεν» τοῦ Büchner τοῦ ὀποίου τὸ σχέδιον μόνον εἶχε ἀφήση ὁ συγγραφεὺς (Πλαναθῆναι τεῦχος Νοεμβρίου). Τοῦ ἔπουν εἶχε μεγάλην ἔκπτωσίν καὶ οἱ

Γερμανοί κριτικοί λέγουν ότι ὁ Büchner δείχνει πάντα τήν δυνατήν του απομικότητά και εἰς πολλά μέρη ένθυμιζει τὸν Σαινστηρ.

ΕΙΣ τὸ Ἀμφοῦργον ἔδωσε μίαν κωμῳδίαν ὁ κ. Ἐργος Χάρος. "Ο κόμης τοῦ Γκλάχεν ποὺ ἔχει παντρευθῆ δευτέραν φοράν εἰς τὴν Ἀνατολήν, παρουσιάζει διαν γύρισε στὸν πύργον τον, τὴν δευτερή του γυναικα ὡς Τούρκον νιηρέτην. Ή ἀλλή δύνασται, ἡ πρώτη του γυναικα, ἐρωτεύεται τὸν οὐιρέτην. Ὁ ἄνδρας ζηλεύει καὶ ἀναγκάζεται νὰ εἰπῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλά εἰς τὴν φιλίαν ποὺ ἐνώπιοι τὰς δύο γυναικας, δὲν χωρεῖ τρίτος. Καὶ ἔτοι καὶ αἱ δύο τὸν διώχνουν. Τόρα ὁ κόμης στὸ μοναχικό του κρεββάτι προτιμᾷ τὴν φυλακὴν ποὺ ήταν κλεισμένος.

ΕΙΣ τὴν Nuova Anthologia ή Eugenia Levi ἀνακοινώνει τὸ ἀνένδοτον ιταλικὸν κείμενον ἐνδὲ ἔργου ἐπὶ τοῦ Boccaccio τὸ ὅποιον ἐδημοσίευσε ἀγγλικά ὁ Φώσκολος εἰς τὸ London Magazine τὸ 1826. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μελέτην, μὲ μεγάλην ιστορικὴν καὶ φιλολογικὴν ἀκρίβειαν, μὲ σπανίαν κριτικότητα ἀναλύει τὰς αἵτιας τῆς τέχνης τοῦ ἔργου τοῦ διδασκάλου. Ο τίτλος τῆς μελέτης: «Illustrazione sulle novelle del Boccaccio».

Η ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ

Εἰσφοραὶ	Δρ. 3.796.60
"Ανάνυμος διὰ τοῦ κ. Φλ.	" 30
	Δρ. 3.826.60

Διὰ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ποσὸν τῶν 5.800
ὑπολείπονται δικόμη Δρ. 1.973.40

Ο ΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Σημ. Εἰδικαὶ βιβλιοκοισταὶ δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία, τῶν ἀποτῶν δύο ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ Γραφεῖα μας. Τῶν ἀλλων ἀπλώς ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις.

Εἰς τὴν γνωστὴν αἰθουσαν τὸν «Παρνασσοῦ» ἔχομεν καλλιτεχνικὴν ἑκθεσιν τοῦ Κερκυραϊοῦ ζωγράφου κ. Λ. Κογεβίνα. Διὰ τὰ ἔργα τοῦ κ. Κογεβίνα προσεχῶς.

Αἱ γνῶμαι διὰ τὸν ἱσορτασμὸν τῆς ἐκατονταετηρίδος τῆς ἑθνικῆς ἀνεξιρησίας εἰς τὸ ἐρχόμενον τεῦχος.

Τὰ τραγούδια τοῦ κ. Μανόλη Καλομοίση, "Ιαμβοὶ καὶ Ἀνάπαιστοι" ἐκδομένα τῶρα ὅλα μαζὶ εἰς ἓνταρτον, καὶ ἐπίσης χωριστὰ καθένα, ἀς γίνουν ἀπότιμα ὅλων. "Ἄς τραγουδοῦν σὲ κάθε σπίτι τραγούδια ἀληθινὰ ἐλληνικά.

Ο «Ἐπιπαιδευτικὸς Ομίλος» ἀρχισεις νὰ ἔκδιῃ σειρὰν βιβλίων γιὰ τὰ παιδιά.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ροδόπη τραγῳδία N. Ποριώτη. Αθῆναι τυπογραφεῖον «Ἐστία» Μάισνερ καὶ Καργαδόνης δρ. 3.

Κάτι σὰν κῦμα διήγημα Αργύρη N. Κόρακα.

Μεγάλα χεόντια Γ. Βλαχογιάννη, γιὰ παιδιά 13 χρονῶν καὶ ἀπάνω. Αθῆναι ἔκδ. Ἐκπαιδ. Ομίλου. Τυπογρ. «Ἐστία» Μάισνερ καὶ Καργαδόνης.

Γιὰ τὴν Πατριδὰ Π. Σ. Δέκτα, B' ἔκδοσις, γιὰ παιδιά 10 χρονῶν καὶ ἀπάνω. Αθῆναι, ἔκδοσις Ἐκπαιδευτικοῦ Ομίλου. Τυπογρ. «Ἐστία» Μάισνερ καὶ Καργαδόνης.

Τὸ Κοσάλλια, μετάφραση Α. Δελμούζου, γιὰ παιδιά 8 χρονῶν καὶ ἀπάνω. Αθῆναι, ἔκδοση Ἐκπαιδευτικοῦ Ομίλου. Τυπογρ. «Ἐστία» Μάισνερ καὶ Καργαδόνης.

Μονσική:

"Ιαμβοὶ καὶ Ἀνάπαιστοι. Μέρος B" Μαγιοββαταρα, διαισκευὴ γιὰ τραγοῦδι καὶ πιάνο: στίχοι Κωστῆ Παλαμᾶ, μουσικὴ Μανόλη Καλομοίση, 8 τραγούδια ἐνας τόπιος δρ. 8.

ANAMNΗΣΤΙΚΟΝ 1912-1913

Ἐτοιμάζομεν τὸ

"ANAMNΗΣΤΙΚΟΝ 1912-1913,,
τὸ ὅποιον θὰ λάβουν οἱ συνδρομηταί μας ἀντὶ^τ ἐνδὲ τακτικοῦ τεύχους.

Τὸ "ANAMNΗΣΤΙΚΟΝ,, θὰ εἶναι τυπωμένον σὲ πολυτελέστατο χαρτὶ μὲ τριχρόμους δλοσελίδους εἰκόνας ἐκτὸς τοῦ κείμενου, τῶν ζωγράφων μας Ν. Φερεκείδη, Θαλείας Φλωρᾶ - Καραβία, Π. Ρούμπου, Β. Χατζῆ, Θ. Θωμοπούλου, Λ. Κογεβίνα καὶ ἄλλων. "Ολη ἡ ίδιη καὶ αἱ εἰκόνες, ἀνένδοτα.

Συνεργάται: Παῦλος Νιεβάνας, Ἡλ. Π. Βουτιερίδης, Μ. Μάλακάσης, Δ. Καλλίμαχος, Μάρκος Αὐγέρης, Γ. Φτέρης κ.λ.π. κ.λ.π. Σελίδες περὶ τὰς δο εἰς μεγάλο σχῆμα 32X24.

Τίποτε δὲν θὰ φειδωλευθῶμεν οὔτε δαπάνην οὔτε κόπούς, διὰ νὰ εἶναι τὸ

"ANAMNΗΣΤΙΚΟΝ 1912-1913,,
ἀντάξιον τῶν μεγάλων γεγονότων.

"Ἀποστέλλοντες δρ. 6, καὶ φρ. 6.50 τοῦ ἔξωτεροῦ, λαμβάνετε τὸ "ANAMNΗΣΤΙΚΟΝ,, ἐλεύθερον ταχ. τελῶν. Θὰ εἶναι τὸ ἐλληνικὸν στόλισμα κάθε οἰκογενείας.